

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

**'Η ανοικτή διακυβέρνηση ως πλαίσιο ανασχεδιασμού των
δημόσιων φορέων.**

Η περίπτωση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού'

Σπουδάστρια: Μαρία Κοτλίδα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Καλαμάτα, Μάρτιος 2022

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

'Η ανοικτή διακυβέρνηση ως πλαίσιο ανασχεδιασμού των δημόσιων φορέων.

Η περίπτωση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού'

Σπουδάστρια: Μαρία Κοτλίδα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων καθηγητής: Θεόδωρος Τσέκος

Εγκρίθηκε από την τριμελή επιτροπή αξιολόγησης την /02/2022

**Θεόδωρος Τσέκος, Επιβλέπων Καθηγητής
Ευγενία Μπιτσάνη, Καθηγήτρια, Α' μέλος
Θεόδωρος Κοτσιλιέρης, Β' Μέλος**

Καλαμάτα, Μάρτιος 2022

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**
UNIVERSITY *of the* PELOPONNESE

School of Management (Kalamata)

Department of Business and Organization Administration

POSTGRADUATE PROGRAM MSc-MPA: PUBLIC ADMINISTRATION and LOCAL GOVERNMENT

Title of Thesis

Open government as a framework for redesigning public bodies.

The case of the Ministry of Culture and Sports

Postgraduate Student: Maria Kotlida

Kalamata, March 2022

Περιεχόμενα

Περίληψη	9
Λέξεις κλειδιά.....	10
Abstract	10
Key words.....	12
Εισαγωγή.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ:ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	14
1.1. Αρχικό στάδιο διαμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου πρόσβασης στα ανοικτά δεδομένα.....	15
1.2. Το συνταγματικό δικαίωμα στην πληροφόρηση.....	16
1.3. Το δικαίωμα της πρόσβασης στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας	16
1.4. Η χρήση πληροφοριών στο δημόσιο τομέα όπως ρυθμίζεται στον Νόμο 3448/2006	17
1.5. Ο Νόμος 3861/2010 για την ανάρτηση των κυβερνητικών πράξεων	18
1.6. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (Νόμος 3979/2011)	19
1.7. Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα (Νόμος 4305/2014)	21
1.8. Ψηφιακή διακυβέρνηση και ηλεκτρονικές επικοινωνίες (Νόμος 4727/2020)	23
1.9. Θέματα προστασίας.....	26
1.9.1. Περιορισμοί για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς	26
1.9.2. Περιορισμοί για την προστασία των προσωπικών δεδομένων	27
1.9.3. Περιορισμοί για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ: ΣΗΜΑΣΙΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ	30
2.1. Σχετικά με τον όρο Ανοικτά δημόσια δεδομένα.....	31
2.2. Ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα	32
2.3. Σημασία των ανοικτών δεδομένων	33
2.4. Στάδια μετατροπής δεδομένων σε ανοικτά	34
2.5. Αρχές ανοικτών δεδομένων.....	35
2.6. Οφέλη ανοικτών δεδομένων	37
2.7. Τρόποι διάθεσης ανοικτών δεδομένων.....	38
2.7.1. Επίσημη ιστοσελίδα του φορέα	38
2.7.2. Αποθετήρια δεδομένων.....	38
2.7.3. Torrents.....	39
2.7.4. Application Programming Interface (API)	39

2.8. Αδειοδότηση δημόσιων δεδομένων.....	40
2.8.1. All rights reserved	41
2.8.2. Public Domain	41
2.8.3. Some rights reserved	42
2.9. Επαναχρησιμοποίηση ανοικτών δεδομένων.....	43
2.10. Πλαίσιο διαλειτουργικότητας στην Ελλάδα	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΥΠ.ΠΟ.Α.....	46
3.1. Ιστορική αναδρομή ανοικτών δεδομένων στην Ελλάδα	47
3.2. Πηγές ανοικτών δημόσιων δεδομένων στην Ελλάδα.....	48
3.2.1. Το Πρόγραμμα Διαύγεια.....	48
3.2.2. Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης Ερμής	49
3.2.3. Πύλη Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών.....	49
3.2.4. Εθνική Πύλη Γεωπληροφοριών	49
3.2.5. Πύλη Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης	50
3.3. Δεσμεύσεις του ΥΠ.ΠΟ.Α. στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση	50
3.4. Κατανομή αρμοδιοτήτων και ρόλων για τη συλλογή ανοικτών δεδομένων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	51
3.4.1. Ενέργειες Ηγεσίας ΥΠΠΟΑ	52
3.4.2. Σύσταση της ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτών δεδομένων.....	54
3.4.3. Ενέργειες ΔΗΔ – ΟΔΕ	54
3.5. Εργαλεία Ανάλυσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού	57
3.5.1. Ανάλυση SWOT	57
3.5.2. Ανάλυση PESTEL.....	60
3.5.3. Πέντε δυνάμεις του Porter	62
3.5.4. Θεωρία των πόρων και των ικανοτήτων	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΥΠ.ΠΟ.Α. - ΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ	66
4.1. Ενσωμάτωση Κοινοτικής Οδηγίας 2013/37/ΕΕ	67
4.2. Θετικές επιδράσεις από την εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας 2013/37/ΕΕ.....	67
4.3. Δυσλειτουργίες από την εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας 2013/37/ΕΕ.....	69
4.4. Ιδιαιτερότητες ανοικτών δεδομένων στο ΥΠ.ΠΟ.Α.	70
4.5. Ανάλυση στοιχείων του Μητρώου Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr)	72
4.6. Ερωτηματολόγιο ΥΠ.ΠΟ.Α. για τον καθορισμό των συνόλων δεδομένων προς ανοιχτή διάθεση	79
4.7. Σύνοψη και συμπεράσματα από συνεντεύξεις για συντονισμό και διαχείριση διαδικασίας	82

4.7.1. Συντονισμός διαδικασίας.....	83
4.7.2. Διαχείριση ανοικτών δεδομένων από Υπηρεσίες.....	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ.....	88
5.1. Αποτίμηση διαδικασίας	89
5.2. Ετήσιος διαγωνισμός αξιοποίησης ανοικτών δεδομένων (Hackathon)	90
5.3. Συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς.....	91
5.3.1. Πρωτοβουλία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (OGP - Open Government Partnership Initiative)	91
5.3.2. Βαρόμετρο για τα Ανοικτά Δεδομένα (Open Data Barometer).....	92
5.3.3. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)	93
5.3.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Ετήσιος Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index - DESI).....	93
5.3.5. Your Data Stories.....	95
5.3.6. Share PSI 2.0.....	96
5.4. Καλές πρακτικές άλλων χωρών.....	96
5.4.1. Γαλλία.....	96
5.4.2. Ηνωμένο Βασίλειο	97
5.4.3. Ιρλανδία	99
5.4.4. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	100
5.4.5. Ισπανία	102
5.5. Γενική αποτίμηση πολιτικής Ανοικτών Δεδομένων και γενικά Ανοικτής Διακυβέρνησης ΥΠ.ΠΟ.Α.....	103
5.6. Κουλτούρα ανοικτών δεδομένων	104
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	107
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	110
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	112
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ ΥΠΠΟΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΟΙΚΤΑ	139
ΔΕΔΟΜΕΝΑ	139

Ευρετήριο εικόνων

Εικόνα 1: Πρόγραμμα Διαύγεια.....	18
Εικόνα 2: Νόμος 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση	20
Εικόνα 3: Προστασία προσωπικών δεδομένων.....	28
Εικόνα 4: Ανοικτά δημόσια δεδομένα	31
Εικόνα 5: Το οικοσύστημα των ανοικτών δεδομένων	33
Εικόνα 6: Αδειοδότηση των ανοικτών δεδομένων	41
Εικόνα 7: Θεωρία πόρων και ικανοτήτων	64
Εικόνα 8: Στρατηγική των ΗΠΑ για τα ανοικτά δεδομένα έως το 2030.....	101

Ευρετήριο διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Ποσοστό εξερχόμενων κινήσεων πυλών ανοικτών δεδομένων σε χώρες της ΕΕ για το 2021 λόγω χρήσης APIs.....	30
Διάγραμμα 2: Δεδομένα εμβολιασμού για COVID-19.....	48
Διάγραμμα 3: Πλήθος συνόλων δεδομένων όπως αποτυπώνονται στις σχετικές αποφάσεις ανά Υπουργείο	75
Διάγραμμα 4: Ανοικτά σύνολα δεδομένων ανά Υπουργείο στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr)	78
Διάγραμμα 5: Αναρτήσεις ανά Υπουργείο στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr).....	93
Διάγραμμα 6: Αναρτήσεις συνόλων δεδομένων με αδειοδότηση ανά Υπουργείο στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr)	94
Διάγραμμα 7: Κατάταξη του δείκτη οικονομίας και κοινωνίας για το 2021.....	97
Διάγραμμα 8: Επιτάχυνση ψηφιακού μετασχηματισμού στην Ελλάδα	98
Διάγραμμα 9: Προβλήματα που έχουν αναφερθεί στο FixMyStreet	99
Διάγραμμα 10: Παράδειγμα εφαρμογής με χρήση ανοικτών δεδομένων στην Ιρλανδία (Where my money goes).....	101
Διάγραμμα 11: Μηνιαία εξέλιξη του αριθμού λήψεων των ανοικτών δεδομένων της Ισπανίας για τα έτη 2016 έως 2021.....	102

Ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1: Ανάλυση SWOT, Εσωτερικό περιβάλλον	60
Πίνακας 2: Ανάλυση SWOT, Εξωτερικό περιβάλλον.....	60
Πίνακας 3: Στοιχεία Μητρώου του Νόμου 4305/2014.....	73

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο την διαδικασία καθορισμού των συνόλων δεδομένων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, διαδικασία που εντάσσεται στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης και ανασχεδιασμού των διαδικασιών, στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Στην καταγραφή της διαδικασίας έχουν ληφθεί υπόψη οι περιορισμοί που θέτει το θεσμικό πλαίσιο και ειδικότερα η ενσωμάτωση της οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Πρόκειται για την κοινοτική οδηγία της 26ης Ιουνίου 2013, η οποία τροποποιεί την 2003/98/ΕΚ και αναφέρεται στην περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα.

Στην εισαγωγή της εργασίας τίθενται τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που θα απαντηθούν στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης και αναφέρεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την απάντησή τους. Για τον σκοπό αυτό, μελετάται το θεσμικό πλαίσιο, καθώς και οι υποχρεώσεις και οι περιορισμοί που τίθενται από αυτό. Ακόμη, περιγράφεται ο η κατάσταση στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, πριν την εφαρμογή του νόμου 4305/2014.

Ακολούθως, αποτυπώνεται λεπτομερώς, η διαδικασία ενσωμάτωσης του συγκεκριμένου νόμου, τα προβλήματα που προέκυψαν, αλλά και οι λόγοι που τα προκάλεσαν. Επίσης, περιγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, όσον αφορά τη διαδικασία των ανοικτών δεδομένων και προτείνονται λύσεις για την επίλυση προβλημάτων, ακολουθώντας μια συγκριτική ανάλυση εξέλιξης.

Αρχικά, αναλύεται ο νόμος 3448/2006, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει από τους μετέπειτα νόμους 4305/2014 και 4727/2020. Επίσης, γίνεται αναφορά στο νόμο 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, αλλά και στο νόμο 3028/2002, 'Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς', όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Πρέπει να σημειωθεί ότι, παρόλο που ο εν λόγω νόμος δεν σχετίζεται με τα ανοικτά δεδομένα και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, αναλύεται λεπτομερώς, καθώς επηρεάζει άμεσα την διαμόρφωση οποιασδήποτε πολιτικής στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού λόγω του αντικειμένου του.

Επιπροσθέτως, στη διπλωματική εργασία αναλύεται η σπουδαιότητα των ανοικτών δεδομένων και τα αδιαμφισβήτητα οφέλη που προκύπτουν στο κοινωνικό σύνολο από την αξιοποίησή τους. Επίσης, γίνεται αναφορά στον τρόπο διάθεσης των δεδομένων, τα αποθετήρια που υπάρχουν, καθώς και στις αδειοδοτήσεις, ενώ καταγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση σχετικά με το πλαίσιο διαλειτουργικότητας στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια της διπλωματικής εργασίας παρουσιάζεται λεπτομερώς η διαδικασία ενσωμάτωσης της οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στο ΥΠ.ΠΟ.Α. Συγκεκριμένα, αποτυπώνεται η διαδικασία με τα βήματα που ακολουθήθηκαν προκειμένου να εφαρμοστεί ο Νόμος 4305/2014. Οι διαδικασίες αυτές επιμερίστηκαν στις ενέργειες που έγιναν από όλους τους εμπλεκόμενους, ήτοι από την ηγεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α., την Ομάδα Διοίκησης Έργου που συστάθηκε για αυτό τον σκοπό και από τους υπαλλήλους. Επίσης, καταγράφονται οι ιδιαιτερότητες του ΥΠ.ΠΟ.Α., αλλά και ο βαθμός που αυτές επηρέασαν τη διαμόρφωση της πολιτικής των ανοικτών δεδομένων του φορέα.

Η ενσωμάτωση της οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ήταν αρκετά επιτυχής. Παρόλα αυτά, σημειώθηκαν ορισμένες δυσλειτουργίες και ατέλειες, οι οποίες αναλύονται στο τέταρτο κεφάλαιο. Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν αποτέλεσαν χρήσιμο μεθοδολογικό εργαλείο, καθώς αποτύπωσαν ένα σημαντικό μέρος των προβλημάτων που προέκυψαν, κάποια εκ των οποίων αντιμετωπίστηκαν, ενώ άλλα παραμένουν άλυτα ακόμα και σήμερα.

Κλείνοντας τη διπλωματική εργασία, καταγράφονται τα συμπεράσματα από την μελέτη εφαρμογής του νόμου 4305/2014 στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, καθώς και προτάσεις βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης. Οι προτάσεις βελτίωσης στοχεύουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του ως άνω νόμου, ώστε να δημιουργηθούν ανοικτά σύνολα δεδομένων που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον των πολιτών, προκειμένου ακολούθως να είναι εφικτή η αξιοποίησή τους με αντίστοιχο κοινωνικό ή/και οικονομικό όφελος.

Λέξεις κλειδιά

Ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ανοικτά σύνολα δεδομένων, αδειοδότηση, διαλειτουργικότητα, διαδικασία ρουτίνας

Abstract

This thesis deals with the process of defining the data sets of the Ministry of Culture and Sports, a process that is part of the effort to modernize the public administration and redesign the procedures, in the context of e-government. The recording of the procedure has taken into account the constraints set by the institutional framework and in particular the integration of Directive 2013/37/EU of the European Parliament and of the Council into the Ministry of Culture and Sports. This is the Community

Directive of 26 June 2013, which amends 2003/98 / EC and refers to the re-use of public sector information.

The introduction of the thesis raises the main research questions that will be answered in the context of this study and mentions the methodology followed in order to answer them. For this purpose, the institutional framework is studied as well as the obligations and limitations set by it. The situation in the Ministry of Culture and Sports, before the implementation of law 4305/2014, is also described.

Then, the process of integration of this law, the problems that arose, but also the reasons that caused them are described in detail. The current situation of the Ministry of Culture and Sports regarding the open data process is described and solutions are proposed in order to solve problems, following a comparative analysis of developments.

Initially, law 3448/2006 is analyzed, as amended and applied by the subsequent laws 4305/2014 and 4727/2020. Reference is also made to law 3979/2011 for e-government, but also to law 3028/2002, 'For the protection of Antiquities and Cultural Heritage in general', as amended and applied. It should be noted that, although this law is not related to open data and e-government, it is analyzed in detail, as it directly affects any policy in the Ministry of Culture and Sports, due to its object.

In addition, the thesis analyzes the importance of open data and the indisputable benefits that arise in society from their utilization. Also, reference is made to the way of data disposal, the existing repositories, as well as to the licensing, while the current situation regarding the interoperability framework in Greece is recorded.

Thereafter, the process of integrating Directive 2013/37/ EU of the European Parliament and of the Council into the Ministry of Culture and Sports is presented in detail. Specifically, the procedure is reflected with the steps followed in order to implement law 4305/2014. These procedures were subdivided into the actions taken by all those involved, namely by the leadership of the Ministry, the Project Management Team set up for this purpose and by the employees. Also, the peculiarities of the Ministry of Culture, as well as the degree to which they influenced the formation of the open data policy of the institution are recorded.

The integration of Directive 2013/37 / EU of the European Parliament and of the Council has been quite successful. However, there were some malfunctions and imperfections, which are analyzed in the fourth chapter. The interviews that were conducted were a useful methodological tool, as they captured a significant part of the problems that arose, some of which were addressed, while others remain unresolved even today.

Finally, the conclusions of the implementation of law 4305/2014 at the Ministry of Culture and Sports are recorded, as well as proposals for the improvement of the current situation. The improvement proposals aim at the effective implementation of the above law in order to create open data sets that will attract the interest of the citizens in order to be able to use them with a corresponding social and / or economic benefit.

Key words

Egovernment, open data sets, licensing, interoperability, routine process

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης καταγράφεται η σημασία της ανοικτότητας των συνόλων δεδομένων για την επίτευξη των στόχων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Αναλύοντας τη διαδικασία, όπως αυτή εφαρμόστηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, στον φορέα που ενδεχομένως διαθέτει τα περισσότερα σύνολα δεδομένων στην Ελλάδα και λόγω και της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου του, καταγράφονται προβλήματα και δυσχέρειες, βέλτιστες πρακτικές και προτάσεις.

Τα ανοικτά δεδομένα δύνανται να αποτελέσουν έναν σημαντικό παράγοντα για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στις μέρες μας, καθώς προσφέρουν πρόσβαση ελεύθερα και άμεσα σε έναν τεράστιο όγκο πληροφορίας και δεδομένων. Προκειμένου, όμως, να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να έχει προηγηθεί σωστός προγραμματισμός και σχεδιασμός όσον αφορά στα ζητήματα οργάνωσης και διαχείρισης των πληροφοριών.

Η σωστή οργάνωση θα ωφελήσει τους πολίτες, με την υιοθέτηση εργαλείων προς εξυπηρέτηση τους, τις δημόσιες υπηρεσίες, στην επίτευξη του ψηφιακού μετασχηματισμού τους, τους ερευνητές με την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας ανάμεσα σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία, αλλά ακόμα και τους επενδυτές, οι οποίοι διαθέτοντας πληρέστερη και ορθότερη ενημέρωση θα ενεργούν, διαθέτοντας περισσότερες πιθανότητες να αυξήσουν την απόδοση των κεφαλαίων που επενδύουν.

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας απαντώνται τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Πώς διατέθηκαν τα σύνολα δεδομένων στους ενδιαφερόμενους (πολίτες, εταιρίες, φοιτητές κ.α.) από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού πριν την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014;
- Τι είδους περιορισμοί τίθενται και ποιες διαδικασίες επιβάλλονται από το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο (Νόμος 4305/2014); Ποια τα προβλήματα εφαρμογής της νομοθεσίας; Ποιες οι ιδιαιτερότητες του ΥΠ.ΠΟ.Α. σε σχέση με άλλους δημόσιους φορείς;

- Η εφαρμοζόμενη διαδικασία διάθεσης των συνόλων δεδομένων από το ΥΠ.ΠΟ.Α. είναι η βέλτιστη; Ποια τα προβλήματα και οι δυσχέρειες;
- Πώς θα μπορούσαν να διατεθούν αποτελεσματικότερα και ταχύτερα τα σύνολα δεδομένων λαμβάνοντας υπόψη και τους περιορισμούς που θέτει το θεσμικό πλαίσιο; Ποιες οι προτάσεις βελτιστοποίησης της διαδικασίας;

Τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την απάντηση των ως άνω ερωτημάτων είναι:

- η πλήρης καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, όπως προέκυψε από λεπτομερή ανάλυση και μελέτη των στοιχείων που έχουν αναρτηθεί αλλά και που αντλήθηκαν από συνεντεύξεις. Από την επεξεργασία των στοιχείων αυτών παρουσιάζονται στη διπλωματική εργασία, πίνακες και διαγράμματα προκειμένου να καταγραφεί λεπτομερώς και με ακρίβεια η υφιστάμενη κατάσταση
- η ποιοτική έρευνα που βασίζεται στις συνεντεύξεις των αρμόδιων στελεχών του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού που, διαθέτοντας εμπειρία και γνώσεις στο συγκεκριμένο πεδίο, θέτουν ενδιαφέροντα ζητήματα, αναλύουν λεπτομέρειες και προτείνουν λύσεις προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η διαδικασία
- η αναφορά σε βιβλιογραφία παλαιότερη αλλά και πιο πρόσφατη, με σκοπό να αντληθούν στοιχεία από βέλτιστες πρακτικές άλλων χωρών, αλλά και να καταγραφούν όλα τα στοιχεία εκείνα που επιταχύνουν και διευκολύνουν την ανοικτότητα και την προσβασιμότητα των συνόλων δεδομένων
- στην σύζευξη της θεωρίας με την πρακτική υλοποίηση της διαδικασίας των ανοικτών δεδομένων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, προκειμένου να καταγραφούν οι ιδιαιτερότητες που προκύπτουν τόσο από το αντικείμενο του, όσο και από τη λειτουργία του λόγω της πληθώρας υπηρεσιών που το απαρτίζουν σε ολόκληρη την επικράτεια

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ:
ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ**

1.1. Αρχικό στάδιο διαμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου πρόσβασης στα ανοικτά δεδομένα

Τα πρώτα βήματα στην Ελλάδα για τη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου για τα ανοικτά δεδομένα ξεκίνησαν με την ενσωμάτωση ευρωπαϊκών οδηγιών και κυρίως της Οδηγίας 2003/98/ΕΚ, γνωστή ως PSI που αφορούσε στην πρόσβαση του Δημόσιου Τομέα. Αν και η προσέγγιση της συγκεκριμένης οδηγίας στην Ελλάδα που ενσωματώθηκε με το Νόμο 3448/2006 θεωρείται πλέον ξεπερασμένη, αρκεί να αναφερθεί ότι αντί του όρου δεδομένο χρησιμοποιείται ο όρος έγγραφο και δεν οριοθετείται με σαφήνεια η έννοια των δημόσιων δεδομένων, αποτέλεσε το αρχικό στάδιο για την δημιουργία του νομικού πλαισίου πρόσβασης στα ανοικτά δεδομένα.

Η ελεύθερη πρόσβαση στα ανοικτά δεδομένα βασίζεται σε τρεις νόμους, όπως θα δούμε παρακάτω, στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Άρθρο 5 του Ν. 2690/1999), τον Νόμο 3448/2006 και τον Νόμο για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας αποτέλεσε μετεξέλιξη του άρθρου 16 του Νόμου 1599/1986 με σημαντικές όμως διαφορές. Για τα διοικητικά έγγραφα αναγνωρίζεται δικαίωμα γνώσης χωρίς να προκύπτει απαραίτητα έννομο συμφέρον ενώ αναγνωρίζεται πρόσβαση όχι μόνο στα δημόσια έγγραφα αλλά και στα ιδιωτικά που φυλάσσονται από δημόσιους φορείς. Στη δεύτερη περίπτωση όμως προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση θα πρέπει να αποδειχθεί ειδικό έννομο συμφέρον και να αφορά υπόθεση του πολίτη που έχει διεκπεραιωθεί ή εκκρεμεί.

Ωστόσο, η προαναφερθείσα πρόσβαση πρέπει να συνάδει με τον Ν. 2472/1997 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Παρόμοια δυνατότητα δίνεται και με το Νόμο 3448/2006. Όποιος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να αποκτήσει τα δεδομένα που επιθυμεί εφόσον αυτά υφίσταται και υποβάλλει σχετική αίτηση. Αξίζει να αναφερθεί ότι και στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας αλλά και στον Νόμο 3448/2006 δεν προβλέπεται επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων.

Ο Νόμος για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (Νόμος 3979/2011) επέφερε σημαντικές αλλαγές στην ελεύθερη πρόσβαση των ανοικτών δεδομένων, υιοθετώντας τους όρους ηλεκτρονικό αρχείο και ηλεκτρονικό έγγραφο επιδιώκοντας τη μετάβαση από την απόκτηση πρόσβασης κατόπιν αίτησης στη λογική της προληπτικής δημοσίευσης. Ο Νόμος 3979/2011 προβλέπει έναν ενεργό ρόλο για το Κράτος και ελεύθερη πρόσβαση για τον πολίτη στα δεδομένα χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες.

1.2. Το συνταγματικό δικαίωμα στην πληροφόρηση

Στο άρθρο 5 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα στην πληροφόρηση και επί της ουσίας επιχειρεί τη δικτύωση του θεσμικού πλαισίου με την Κοινωνία της Πληροφορίας καθώς εκτός του γενικού και αφηρημένου δικαιώματος στην πληροφόρηση, προστίθεται και το δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η αναφορά στο δικαίωμα στην πληροφόρηση έχει γενικό και αφηρημένο χαρακτήρα και αφορά την πρόσβαση στις πηγές της πληροφόρησης. Η παθητική πλευρά του δικαιώματος στο άρθρο 5Α καθιερώνει το δικαίωμα του καθενός να αναζητήσει και να λάβει γνώση των πληροφοριών που χρειάζεται (Βιδάλης, Μήτρου, 2005, σελ. 280-282).

Το δικαίωμα της συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας δεν έχει μόνο τεχνολογικό χαρακτήρα αλλά εκφράζει την αμφίδρομη σχέση των εξελίξεων στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και των εξελίξεων στην κοινωνία. Το δικαίωμα αυτό δίνει προστιθέμενη αξία στους πολίτες μόνο στην περίπτωση που έχουν τα μέσα να συμμετάσχουν με πραγματικούς όρους. Από το δικαίωμα αυτό, προκύπτει η θετική υποχρέωση του Κράτους να προγραμματίσει την πολιτική του με τρόπο που να διευκολύνει την πρόσβαση στην ηλεκτρονική διακίνηση πληροφοριών όπως και την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση τους, υπό την προϋπόθεση της τήρησης των άρθρων 9, 9Α και 19 του Συντάγματος.

Το άρθρο αυτό προσπαθεί να προσαρμόσει τις κοινωνικές αλλαγές που προκάλεσαν οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, ενσωματώνοντας την αναφορά για την πρόσβαση στα ηλεκτρονικά δίκτυα επικοινωνίας στην ελληνική έννομη τάξη. Στην πράξη, με την συνταγματική υιοθέτηση της πρόσβασης στην Κοινωνία της Πληροφορίας αποδεικνύεται ο δυναμικός ρόλος του Συντάγματος και η δυνατότητα του να προσαρμόζεται στις νομοθετικές εξελίξεις που επιβλήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπροσθέτως, πραγματοποιήθηκε ένα σημαντικό βήμα με τη νομοθεσία να μεταβαίνει από την πρόσβαση σε έγγραφα κατόπιν αίτησης στην κρατική υποχρέωση για ελεύθερη διάθεση δεδομένων με ηλεκτρονικό τρόπο (Βιδάλης, Μήτρου, 2005, σελ. 295-298).

1.3. Το δικαίωμα της πρόσβασης στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας

Ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας κατοχυρώνει το δικαίωμα της πρόσβασης των φυσικών ή νομικών προσώπων στα διοικητικά έγγραφα χωρίς να υφίσταται υποχρεωτικά έννομο συμφέρον. Το δικαίωμα αυτό ασκείται με τη μελέτη του εγγράφου στο χώρο του δημόσιου φορέα ή με χορήγηση

αντιγράφου χωρίς να προκαλείται φθορά στο πρωτότυπο και με το κόστος να βαρύνει τον ενδιαφερόμενο. Για την άσκηση του δικαιώματος θα πρέπει προηγουμένως να έχει υποβληθεί αίτηση.

Το άρθρο 5 του Νόμου 2690/1999 δεν συνέβαλλε στην επέκταση του δικαιώματος της πρόσβασης αλλά ούτε και βοήθησε στην αποτελεσματικότερη άσκησή του. Άλλωστε το εν λόγω άρθρο παρουσιάζει πολλά και σημαντικά ζητήματα όπως η διάκριση μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών εγγράφων, η μη οριοθέτηση της πρόσβασης σε σχέση με την προστασία των προσωπικών δεδομένων κ.α.

1.4. Η χρήση πληροφοριών στο δημόσιο τομέα όπως ρυθμίζεται στον Νόμο 3448/2006

Ο πρώτος νόμος για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών στο δημόσιο τομέα, ο Νόμος 3448/2006 αποτέλεσε ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής οδηγίας PSI (2003/98/EK). Σύμφωνα με το άρθρο 2, οι δημόσιοι φορείς δε φέρουν υποχρέωση να διαθέτουν τα έγγραφα με ηλεκτρονικό τρόπο παρά μόνο εφόσον ενδείκνυται και είναι εφικτό. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 3 δεν υπάρχει υποχρέωσης διάθεσης εγγράφων, η χορήγηση των οποίων δεν σχετίζεται με τη δημόσια αποστολή των δημόσιων φορέων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και για τα οποία υπάρχουν δικαιώματα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας των δημόσιων φορέων.

Στο άρθρο 4 ορίζεται ως περαιτέρω χρήση, η χρήση εγγράφων από φυσικά ή νομικά πρόσωπα για σκοπό πέραν του αρχικού, εμπορικό ή μη. Στην περαιτέρω χρήση δεν εντάσσεται η περίπτωση ανταλλαγής εγγράφων μεταξύ των δημόσιων φορέων για την εκπλήρωση του σκοπού τους. Επίσης, στο άρθρο 5 ορίζονται οι προθεσμίες για την χορήγηση των εγγράφων στον ενδιαφερόμενο και στο άρθρο 6 οι μορφές διάθεσης των εγγράφων. Ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να ζητήσει την παροχή εγγράφων σε συγκεκριμένο τύπο ωστόσο δύνανται να παρέχονται από το δημόσιο φορέα με ηλεκτρονικό τρόπο.

Ακόμη, το άρθρο 7 αναφέρεται σε τυχόν πρόσθετους όρους για την περαιτέρω χρήση εγγράφων όπως άδειες. Στις περιπτώσεις αυτές οι δημόσιοι φορείς, εφόσον είναι εφικτό θα πρέπει να εξασφαλίζουν, τη διάθεση τυποποιημένων αδειών σε ψηφιακή μορφή με δυνατότητα περαιτέρω ηλεκτρονικής επεξεργασίας τους. Το άρθρο 8 προβλέπει τη δυνατότητα πρόσβασης με την επιβολή τέλους το οποίο υπολογίζεται με βάση το κόστος που προκύπτει σύμφωνα με το λογιστικό σύστημα που εφαρμόζει ο δημόσιος φορέας.

Το άρθρο 9 αφορά στη διαφάνεια ως προς τους όρους χορήγησης των εγγράφων οι οποίοι καθορίζονται και δημοσιοποιούνται εκ των προτέρων και ομοίως θα πρέπει να δημοσιοποιείται εκ των προτέρων τυχόν πρόθεση του δημόσιου φορέα να σταματά τη διάθεση εγγράφων για περαιτέρω χρήση. Ακόμη, το άρθρο 12 ορίζει πως δεν θεμελιώνεται δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης που να εμποδίζει την περαιτέρω χρήση των εγγράφων. Σε περίπτωση ωστόσο που υφίστανται λόγοι αποκλειστικής χρήσης, αυτοί θα πρέπει να επαναξιολογούνται ανά τριετία. Τέλος, ο Νόμος προέβλεπε στο άρθρο 14 και την έκδοση Κώδικα για τα δημόσια έγγραφα με τίτλο 'Κώδικας πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα' που θα στόχευε στην συγκέντρωση όλων των ισχυουσών διατάξεων και τροποποιήσεων ώστε να δημιουργηθεί ένα 'Freedom of Information Act'.

1.5. Ο Νόμος 3861/2010 για την ανάρτηση των κυβερνητικών πράξεων

Ένας από τους σημαντικότερους νόμους για την διαφάνεια στην κρατική δράση είναι ο Νόμος 3861/2010 που εισήγαγε για πρώτη φορά στην χώρα μας την υποχρέωση ανάρτησης των πράξεων της διοίκησης στο διαδίκτυο. Το Πρόγραμμα Διαύγεια στόχευε στην επίτευξη της μέγιστης δημοσιότητας

Εικόνα 1: Πρόγραμμα Διαύγεια

Πηγή: <https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/453173-Entos-twn-epomenwn-hmerwn-o-diagwnismos-gia-th-Diaygeia>

για τις πράξεις της Κυβέρνησης και της Διοίκησης. Η εξασφάλιση της δημοσιότητας και η ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία στοχεύει στην υιοθέτηση ενός νέου μοντέλου του πολίτη με το Κράτος και στην αλλαγή της κουλτούρας στη Δημόσια Διοίκηση.

Ο Νόμος 3861/2010 προβλέπει την προληπτική δημοσίευση πληροφοριών σε ηλεκτρονικά μέσα, επηρεάζοντας και το στοιχείο της εκτελεστότητας που πλέον αποκτούν οι πράξεις μόνο μετά την ανάρτησή τους. Το Πρόγραμμα Διαύγεια σηματοδοτεί αλλαγή της επίδρασης της τεχνολογίας στους τρόπους ρύθμισης που σε συνδυασμό με την παροχή ενός δικτυακού API δίνεται δομημένη πρόσβαση σε όλες τις αποφάσεις, καθιστώντας περισσότερο καινοτόμο, το μοντέλο πρόσβασης στην πληροφορία που παρέχει το Πρόγραμμα Διαύγεια.

Επίσης, ο Νόμος 3861/2010 προέβλεπε τη δημιουργία αρχείου Νόμων και Προεδρικών Διαταγμάτων σε επίπεδο δημόσιου φορέα και στο οποίο πρόσβαση θα έχει υποχρεωτικά ηλεκτρονικά κάθε ενδιαφερόμενος. Ομοίως τηρείται ένα κεντρικό αρχείο στο Εθνικό Τυπογραφείο και αυτό υποχρεωτικά ηλεκτρονικά ενώ η διάθεση των ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή γίνεται από την ιστοσελίδα του.

1.6. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (Νόμος 3979/2011)

Ο Νόμος για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση εστιάζει στη δημόσια πληροφορία και στον τρόπο επεξεργασίας της ώστε αυτή να είναι χρήσιμη και να διευκολύνει τους πολίτες. Η οριζόντια αντιμετώπιση στη διάθεση της πληροφορίας γίνεται σαφής από τα πρώτα άρθρα του Νόμου. Οι βασικοί στόχοι του Νόμου 3979/2011 είναι οι εξής (Τσιαβός, 2011, σελ. 5-7):

- Η αναδιοργάνωση των λειτουργιών και των διαδικασιών των δημόσιων φορέων ώστε να ενσωματώσουν αποτελεσματικότερα τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Η ταχύτερη άσκηση των δικαιωμάτων αλλά και η εκπλήρωση των υποχρεώσεων των φυσικών και νομικών προσώπων στους δημόσιους φορείς
- Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της διαφάνειας με την επέκταση της χρήσης των ηλεκτρονικών εφαρμογών
- Η αντιμετώπιση των γραφειοκρατικών δυσκολιών για την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη πρόσβαση στις δημόσιες πληροφορίες
- Η δημιουργία των νόμιμων προϋποθέσεων για τις συναλλαγές πολιτών και επιχειρήσεων με τις δημόσιες υπηρεσίες χρησιμοποιώντας τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών

Εικόνα 2: Νόμος 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Πηγή: <https://www.webworldnews.gr/tech-business/item/538-i-ilektroniki-diakyvernisi-stin-ellada-mia-meleti.html>

Στο άρθρο 4 του Νόμου 3979/2011 ορίζεται η υποχρέωση των δημόσιων φορέων να φροντίζουν για την ακεραιότητα, εγκυρότητα, ακρίβεια και επικαιροποίηση των δημόσιων δεδομένων καθώς και η απαίτηση για επιλογή των τεχνικών μέσων και αδειών που ενθαρρύνουν τόσο την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτά όσο και την περαιτέρω χρήση τους. Επίσης, τα άρθρα 6 και 9 εισαγάγουν σημαντικές παρεμβάσεις όπως:

- Οι δημόσιοι φορείς εργάζονται προς την κατεύθυνση της εγκυρότητας και νομιμότητας και μεριμνούν για την ποιότητα και επικαιροποίηση των πληροφοριών που διαθέτουν ώστε ο πολίτης να λαμβάνει έγκυρες και ορθές πληροφορίες
- Δίνεται η δυνατότητα ελεύθερης χρήσης των πληροφοριών (δικαίωμα μεταφόρτωσης, αποθήκευσης, επεξεργασίας, περαιτέρω χρήσης) υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή τους και να μην αντιμετωπίζονται ως νέες πληροφορίες σε περίπτωση που έχουν υποστεί επεξεργασία

- Τα δεδομένα θα πρέπει να παρέχονται σε επεξεργάσιμη μορφή με αυτοματοποιημένα μέσα
- Τα δεδομένα πρέπει να παρέχονται με τη μορφή ευρετηρίου ενώ θα πρέπει να παρέχονται υπηρεσίες καταλόγου και αναζήτησης πληροφοριών προς διευκόλυνση κάθε ενδιαφερομένου
- Οι δημόσιοι φορείς υποχρεούνται να τηρούν στην επίσημη ιστοσελίδα τους, υπηρεσία αυτοματοποιημένης αίτησης για την διάθεση δεδομένων που δεν διατίθενται ελεύθερα προκειμένου να έχει πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενος
- Δίνεται η δυνατότητα περαιτέρω χρήσης και δημοσίευσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εφόσον καταστούν ανώνυμα
- Διευρύνονται οι δυνατότητες πρόσβασης που αναφέρονται στο άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και δίνεται η δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης
- Στο Εθνικό Τυπογραφείο δημιουργείται αποθετήριο πληροφοριών και προϊόντων λογισμικού για το Δημόσιο

Στο άρθρο 7 αναφέρονται οι γενικές αρχές προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ αυτών ότι η διαμόρφωση των πληροφοριακών συστημάτων θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν μικρότερη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επίσης, όπου απαιτείται η συγκατάθεση του προσώπου για την επεξεργασία των δεδομένων, υπάρχει η δυνατότητα αυτή να δίνεται με τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο Νόμος 3979/2011 είναι ο πρώτος νόμος που περιλαμβάνει όλα τα στάδια των δεδομένων (συλλογή, αποθήκευση, διάθεση, συντήρηση και επαναχρησιμοποίηση).

1.7. Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα (Νόμος 4305/2014)

Ο Νόμος 4305/2014 αποτελεί τροποποίηση του Νόμου 3448/2006 και αποτελεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ. Στο άρθρο 2 αναφέρονται οι γενικές αρχές μεταξύ αυτών και αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας. Σύμφωνα με αυτήν, τα δεδομένα από τη στιγμή της ανάρτησης ή της αρχικής τους διάθεσης, διατίθενται ελεύθερα για περαιτέρω χρήση και για αξιοποίηση για εμπορικούς ή μη σκοπούς. Τα δεδομένα διατίθενται στο διαδίκτυο ως σύνολο δεδομένων ή μέσω

προγραμματιστικών διεπαφών, σε ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, ο οποίος συμμορφώνεται σε ανοικτά πρότυπα από σταθερό σημείο απόθεσης (άρθρο 6).

Το άρθρο 3 του Νόμου 4305/2014 ορίζει το πεδίο εφαρμογής του και τις εξαιρέσεις στην ανοιχτότητα και διάθεση των δεδομένων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι περιπτώσεις που απαιτείται απόδειξη ειδικού έννομου συμφέροντος, η προστασία της εθνικής ασφάλειας, άμυνας, δημόσιας τάξης, η προστασία της εξωτερικής πολιτικής, η ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων, το εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως θα δούμε παρακάτω. Επίσης, δεν παρέχεται πρόσβαση σε τμήματα εγγράφων, σε πληροφορίες και δεδομένα που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σήματα.

Αξίζει να σημειωθεί ο ορισμός του ανοικτού μορφότυπου στο άρθρο 4, σύμφωνα με τον οποίο ένα μορφότυπο το οποίο δεν εξαρτάται από πλατφόρμα και διατίθεται στο κοινό χωρίς περιορισμούς που να εμποδίζουν την περαιτέρω χρήση του καλείται ανοικτό και στο άρθρο 5 η διαδικασία απορριπτικής απόφασης στη διάθεση δεδομένων. Κατά της απορριπτικής απόφασης δίνεται η δυνατότητα διοικητικής προσφυγής ενώπιων του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης.

Ακόμη σύμφωνα με το άρθρο 7 γίνεται αναφορά σε άδειες ή τυχόν πρόσθετους όρους που απαιτούνται προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανοιχτότητα των δεδομένων. Οι δημόσιοι φορείς εξασφαλίζουν, εφόσον είναι εφικτό, τη διάθεση ανοικτών αδειών που διατίθενται διαδικτυακά και παρέχουν ευρύτερα δικαιώματα περαιτέρω χρήσης χωρίς τεχνολογικούς, οικονομικούς ή γεωγραφικούς περιορισμούς. Επιπροσθέτως το άρθρο 8 απαριθμεί τις αρχές που διέπουν την χρέωση (λογιστικές αρχές που εφαρμόζονται από δημόσιο φορέα, κάλυψη ενός ουσιώδους μέρους του κόστους εκτέλεσης της δημόσιας αποστολής τους κ.α.).

Το άρθρο 9 του Νόμου 4305/2014 αφορά στη διαφάνεια σχετικά με τα τέλη και προβλέπει καθορισμό τους εκ των προτέρων και ανάρτηση στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην επίσημη ιστοσελίδα του φορέα. Στο άρθρο 10 προβλέπεται δημιουργία Μητρώου Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου στο οποίο αναρτώνται όλα τα διαθέσιμα δεδομένα του δημοσίου που έχουν μορφή ανοικτού μηχαναγνώσιμο μορφότυπου, ταξινομημένα σε «Διαρθρωμένα Σύνολα Δεδομένων» ή σύνδεσμοι προς τους δικτυακούς τόπους των φορέων, όπου αυτά τηρούνται. Στο ως άνω Μητρώο καταχωρούνται επίσης και τα δεδομένα που είναι προσβάσιμα κατόπιν αδειοδότησης.

Κάθε φορέας έχει την υποχρέωση να προχωρήσει σε καταγραφή και αξιολόγηση του συνόλου των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που διαθέτει με σκοπό την επίτευξη της ανοιχτότητας των

δεδομένων. Μετά την ολοκλήρωση της ως άνω διαδικασίας κάθε δημόσιος φορέας εκδίδει απόφαση που περιλαμβάνει τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που:

- έχει στην κατοχή του ο δημόσιος φορέας
- θα διατεθούν σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ανοικτής διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας
- θα διατεθούν με επιβολή όρων μέσω αδειοδότησης ή τελών, σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του εν λόγω Νόμου
- υπόκεινται σε περιορισμούς και δεν διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση

Η απόφαση αναρτάται στους διαδικτυακούς τόπους του www.data.gov.gr και του «Προγράμματος Διαύγεια», στην επίσημη ιστοσελίδα του δημόσιου φορέα και κοινοποιείται στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι φορείς του δημόσιου τομέα επικαιροποιούν τα σύνολα των δεδομένων τους αμελλητί, μόλις επέλθει ορισμένη μεταβολή, και σε κάθε περίπτωση σε ετήσια βάση. Ομοίως η ως άνω απόφαση πρέπει να εκδίδεται ετησίως με επικαιροποιημένα στοιχεία.

Η αρμοδιότητα για την καταγραφή και την αξιολόγηση των συνόλων δεδομένων του κάθε φορέα είναι ομάδες διοίκησης έργου του «Προγράμματος Διαύγεια», οι οποίες δύνανται να ενισχύονται ανάλογα με τις ανάγκες του δημόσιου φορέα. Ακόμη, με το άρθρο 12 καθιερώνεται ετήσιος διαγωνισμός αξιοποίησης ανοικτών δεδομένων με σκοπό την ανάπτυξη εφαρμογών για την αποδοτική αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων, την ενίσχυση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα και της δημόσιας λογοδοσίας, της διαφάνειας και της επιχειρηματικότητας. Επίσης, στο άρθρο 14 δίνεται προθεσμία τριών μηνών στους δημόσιους φορείς για την έκδοση της σχετικής απόφασης ενώ για το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού η προθεσμία αυτή παρατείνεται στους έξι μήνες.

1.8. Ψηφιακή διακυβέρνηση και ηλεκτρονικές επικοινωνίες (Νόμος 4727/2020)

Ο Νόμος 4727/2020 (ΦΕΚ 184/Α'/2020) για την ψηφιακή διακυβέρνηση και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες αποτελεί ενσωμάτωση των Οδηγιών 2016/2102, 2019/1024 και 2018/1972 με τα άρθρα 59 έως και 74 να ρυθμίζουν ζητήματα των ανοικτών δεδομένων και της περαιτέρω χρήσης πληροφοριών του δημόσιου τομέα. Για την εφαρμογή των διατάξεων, οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να διαθέτουν σε κάθε πληροφοριακό σύστημα APIs. Επίσης, στο πλαίσιο του Νόμου 4727/2020

επαναδιατυπώνονται έννοιες όπως έγγραφα, περαιτέρω χρήση, ανωνυμοποίηση, ανοιχτός μορφότυπος κ.α. και ορίζονται ή διευκρινίζονται νέες όπως δυναμικά δεδομένα, σύνολα δεδομένων υψηλής αξίας κ.α.

Στο άρθρο 3 του εν λόγω Νόμου απαριθμούνται οι γενικές αρχές της ψηφιακής διακυβέρνησης οι οποίες είναι:

1. Η αρχή της νομιμότητας, κυρίως όσον αφορά προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα
2. Η αρχή της διαφάνειας
3. Η αρχή της ισότητας και ιδίως της προσβασιμότητας
4. Η αρχή της χρηστής διοίκησης και ιδίως της αποδοτικότητας και της αρχής «μόνον άπαξ» μέσω της διαλειτουργικότητας, της ακρίβειας και της πληρότητας των ψηφιακών υπηρεσιών, των διαδικασιών και των δεδομένων και
5. Η αρχή της ακεραιότητας, ασφάλειας και εμπιστευτικότητας.

Το πεδίο εφαρμογής του Νόμου διευρύνεται μεταξύ άλλων και σε δημόσιες επιχειρήσεις στους τομείς που καθορίζονται από την Οδηγία 2014/25 και λειτουργούν ως φορείς του Δημοσίου σύμφωνα με την Οδηγία 1370/2007. Ωστόσο, παρά τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής εξακολουθούν να παραμένουν μη προσβάσιμα δεδομένα που αφορούν την άμυνα, την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη, τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων, τα δεδομένα που θεωρούνται απόρρητα στατιστικό, εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό κ.α.) και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σύμφωνα με το άρθρο 61, τα έγγραφα επί των οποίων οι βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών των Πανεπιστημίων, τα μουσεία και τα Αρχεία έχουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς. Στο άρθρο 62 γίνεται αναφορά στην περίπτωση που δεν είναι δυνατή η διαδικτυακή διάθεση των δεδομένων και αναλύεται η διαδικασία που ακολουθείται και οι προθεσμίες που τίθενται.

Στο άρθρο 63 αναφέρεται ότι τα δεδομένο εφόσον είναι εφικτό θα πρέπει να διατίθενται σε μορφότυπους ανοιχτούς, μηχαναγνώσιμους, προσβάσιμους, προσιτούς και επαναχρησιμοποιούμενους, μαζί με τα μεταδεδομένα τους. Ο μορφότυπος και τα μεταδεδομένα θα πρέπει να ακολουθούν τα επίσημα ανοικτά πρότυπα, σύμφωνα με το προφίλ εφαρμογής DCAT (Data Catalogue Vocabulary) για πύλες δεδομένων στην Ευρώπη (DCAT-AP). Επίσης, τα δεδομένα θα πρέπει να διατίθενται από σταθερό σημείο απόθεσης, μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr) ή στην επίσημη ιστοσελίδα του φορέα. Στην περίπτωση που η διάθεση δυναμικών δεδομένων υπερβαίνει την

οικονομική και τεχνική δυνατότητα του δημόσιου φορέα, δίνεται η δυνατότητα τα δεδομένα προς περαιτέρω χρήση να παρέχονται εντός εύλογης προθεσμίας ή θέτοντας προσωρινούς τεχνικούς περιορισμούς.

Επιπροσθέτως, οι δημόσιοι φορείς δεν υποχρεούνται να συνεχίσουν την παραγωγή και αποθήκευση συγκεκριμένου τύπου εγγράφων με σκοπό την χρήση τους από τρίτους. Ωστόσο, εφόσον αποφασίσουν την διακοπή της παραγωγής τους θα πρέπει να εκδώσουν δημόσια ανακοίνωση τουλάχιστον τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες πριν από τη διακοπή που θα πρέπει να αναρτηθεί και αυτή στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης και στην επίσημη ιστοσελίδα του φορέα. Ακόμη, ειδική μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται για την δυνατότητα περαιτέρω χρήσης δεδομένων από άτομα με ειδικές ανάγκες.

Η περαιτέρω χρήση των δημόσιων δεδομένων υπόκειται στον περιορισμό ότι δεν πρέπει να αλλοιωθούν ή διαστρεβλωθούν με οποιονδήποτε τρόπο και ότι πρέπει να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσής τους και στην ημερομηνία που επικαιροποιήθηκαν πρόσφατα. Οι δημόσιοι φορείς που διαθέτουν δυναμικά δεδομένα μόλις τα συλλέγουν, τα διαθέτουν μέσω κατάλληλων διεπαφών προγραμματισμού εφαρμογών (APIs) και, κατά περίπτωση, ως μαζική τηλεφόρτωση.

Στη συνέχεια, στο άρθρο 64 γίνεται αναφορά στις περιπτώσεις που απαιτείται ειδική άδεια για την περαιτέρω χρήση των δημόσιων δεδομένων ενώ στο άρθρο 66 σημειώνεται ότι όπου απαιτείται άδεια οι δημόσιοι φορείς δημιουργούν και αναρτούν πρότυπα τυποποιημένων αδειών με δυνατότητα ηλεκτρονικής τους επεξεργασίας μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης θέτοντας τους ελάχιστους δυνατούς περιορισμούς. Επίσης, τηρείται Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου στο οποίο αναρτώνται τα σύνολα δεδομένων του Δημοσίου (άρθρο 67).

Στο άρθρο 67 αναφέρεται η έκδοση απόφασης με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που προέβλεπε ο Νόμος 4305/2014. Στο άρθρο 72 αναφέρεται ότι τα σύνολα δεδομένων υψηλής αξίας πρέπει να:

- διατίθενται δωρεάν εκτός αν αφορούν Βιβλιοθήκες (περιλαμβάνονται και οι βιβλιοθήκες Πανεπιστημίων), Μουσεία και Αρχεία
- είναι μηχαναγνώσιμα
- παρέχονται μέσω διεπαφών προγραμματισμού εφαρμογών (APIs),
- παρέχονται ως μαζική τηλεφόρτωση

Τέλος, το άρθρο 73 του Νόμου 4727/2020 προβλέπει τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης σχετικά με την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση ανοικτών δεδομένων εντός των δύο πρώτων μηνών του έτους και η οποία υποβάλλεται από τον Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης στον Πρόεδρο της Βουλής.

1.9. Θέματα προστασίας

1.9.1. Περιορισμοί για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς συνίσταται στο δικαίωμα του Κράτους που εν προκειμένω εκπροσωπείται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, επί των πολιτιστικών αγαθών προκειμένου να μπορεί να ελέγχει την πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά, την αναπαραγωγή και τη διάθεση των πολιτιστικών αγαθών προκειμένου να τη διατηρεί και να την αναπτύσσει. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σχετίζεται και με τη νομοθεσία για τα ανοιχτά δεδομένα, καθώς οπουδήποτε υπάρχει αποτύπωση πολιτιστικού αγαθού ή αναπαραγωγή μνημείου (π.χ. ψηφιοποίηση του), το περιεχόμενο αυτό εμπίπτει στις διατάξεις του Νόμου 4727/2020 και κατά συνέπεια μπορεί ενδεχομένως να αναζητηθεί από τον πολίτη σύμφωνα με τις διατάξεις για την πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία.

Ο Νόμος 3828/2002 για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς που κωδικοποιήθηκε πρόσφατα με την Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς (Νόμος 4858/2021), στοχεύει κυρίως στον έλεγχο της διάθεσης και τροποποίησης των αναπαραγωγών ενός πολιτιστικού μνημείου ως μέσο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Από την άλλη πλευρά, το δικαίωμα περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας ασκείται από τον πολίτη και αφορά στην εκμετάλλευση και περαιτέρω χρήση αυτής της δημόσιας πληροφορίας, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και την πολιτιστική πληροφορία. Κατά συνέπεια η πρόσβαση και περαιτέρω χρήση αναπαραγωγών μνημείων πραγματοποιείται με αίτηση στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κατά τους όρους του Νόμου 4727/2020, αλλά δίνεται με τους όρους του Νόμου 3028/2002.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο του Νόμου 4727/2020, ο νομοθέτης διατυπώνει την περίπτωση της παροχής άδειας για περαιτέρω χρήση αλλά όχι απαραίτητα και για ανοικτή χρήση που πρακτικά σημαίνει ότι ο χρήστης του αρχαιολογικού περιεχομένου μπορεί να εμπορευθεί αγαθά και υπηρεσίες σε σχέση με την παροχή άδεια, αλλά δεν μπορεί να επιτρέψει την περαιτέρω χρήση των δεδομένων εκτός αν η Υπουργική Απόφαση που έδωσε τη δυνατότητα αρχικής χρήσης, το επιτρέπει.

Στο πεδίο εφαρμογής του αρχαιολογικού νόμου εντάσσονται τα δημόσια μνημεία, τα ακίνητα που βρίσκονται σε αρχαιολογικούς χώρους και τα κινητά που ανήκουν σε συλλογές του Δημοσίου ή βρίσκονται σε μνημεία. Η χορήγηση άδειας δίνεται κατόπιν γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου. Αξίζει να σημειωθούν επίσης, στον αρχαιολογικό νόμο, τα άρθρα 41 για

την προστασία μνημείων που χρονολογούνται μετά το 1453, 45 για τα Μουσεία και 46 για την πρόσβαση και χρήση μνημείων.

Τα τέλη για τη χρήση μνημείων ρυθμίζονται από την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΙΠΚΑ/ΤΠΚΑΧΜΑΕ/Φ56/357180/256204/7869/3303 (ΦΕΚ 4521/ Β΄/2018). Στο πρώτο άρθρο της Απόφασης διατυπώνονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την προσωρινή παραχώρηση χρήσης μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων και μουσείων και στο άρθρο 3 αναφέρεται η διαδικασία για τη χορήγηση άδειας.

Για την πρόσβαση, αναπαραγωγή και διάθεση αναπαραγωγών μνημείων επιβάλλονται τα εξής τέλη:

- φωτογράφησης
- κινηματογράφησης (εγγραφή εικόνας ή ήχου και εικόνας)
- χρήσης απεικονίσεων στο διαδίκτυο και σε έντυπες και ηλεκτρονικές εκδόσεις
- χρήσης παραγωγής οπτικοακουστικών έργων
- χρήσης απεικονίσεων ή οπτικοακουστικών έργων σε ψηφιακές εφαρμογές ηλεκτρονικών ξεναγών

1.9.2. Περιορισμοί για την προστασία των προσωπικών δεδομένων

Το άρθρο 9 του Συντάγματος, κατοχυρώνοντας συνταγματικά τον Νόμο 4624/2019, ορίζει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση με ηλεκτρονικά μέσα και περιλαμβάνει κάθε είδους προσωπικό δεδομένο χωρίς να περιορίζεται σε προσωπικά και οικογενειακά θέματα. Τα βασικά νομοθετικά κείμενα για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ελλάδα είναι ο Νόμος 4624/2019 που προαναφέρθηκε, ο Νόμος 3471/2006 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ο 3917/2011 για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Εικόνα 3: Προστασία προσωπικών δεδομένων

Πηγή: <http://www.docmed.gr/isth-apantisis-se-sychnes-erotisis-schetika-ton-geniko-kanonismo-gia-tin-prostasia-prosorikon-dedomenon/>

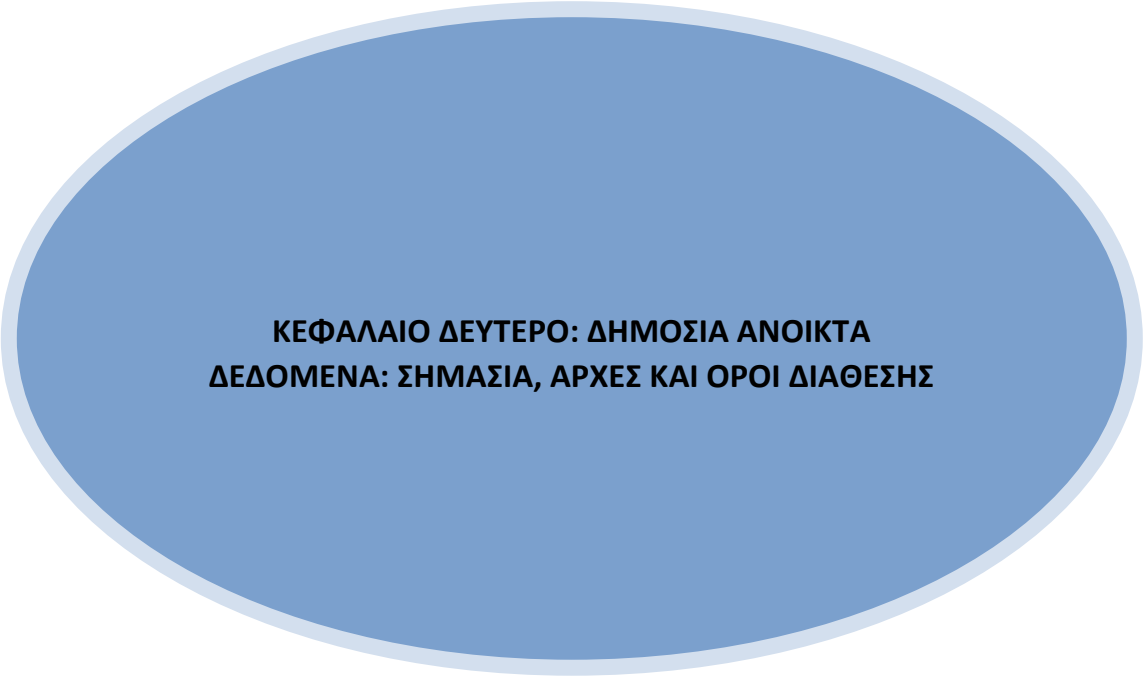
Από το θεσμικό πλαίσιο έχει προκύψει πως όταν στα δεδομένα προς διάθεση περιλαμβάνονται και προσωπικά δεδομένα, αυτά διατίθενται εφόσον ισχύουν οι εξής προϋποθέσεις:

- αποτελούν απολύτως αναγκαία δεδομένα τα οποία είναι προσβάσιμα και άρα δεν κατατάσσονται στα “ευαίσθητα”
- υφίσταται έννομο συμφέρον τρίτων
- δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων

1.9.3. Περιορισμοί για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας

Στην Ελλάδα το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας διέπεται από τον Νόμο 2121/1993 ο οποίος αναγνωρίζει το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού σε αυτό (ηθικό δικαίωμα) στους πνευματικούς δημιουργούς. Επίσης, ο Νόμος 2819/2000 που αφορά στη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων αποτελεί ενσωμάτωση της Οδηγίας 96/9/ΕΟΚ (Μαρίνος, 2000, σελ. 95).

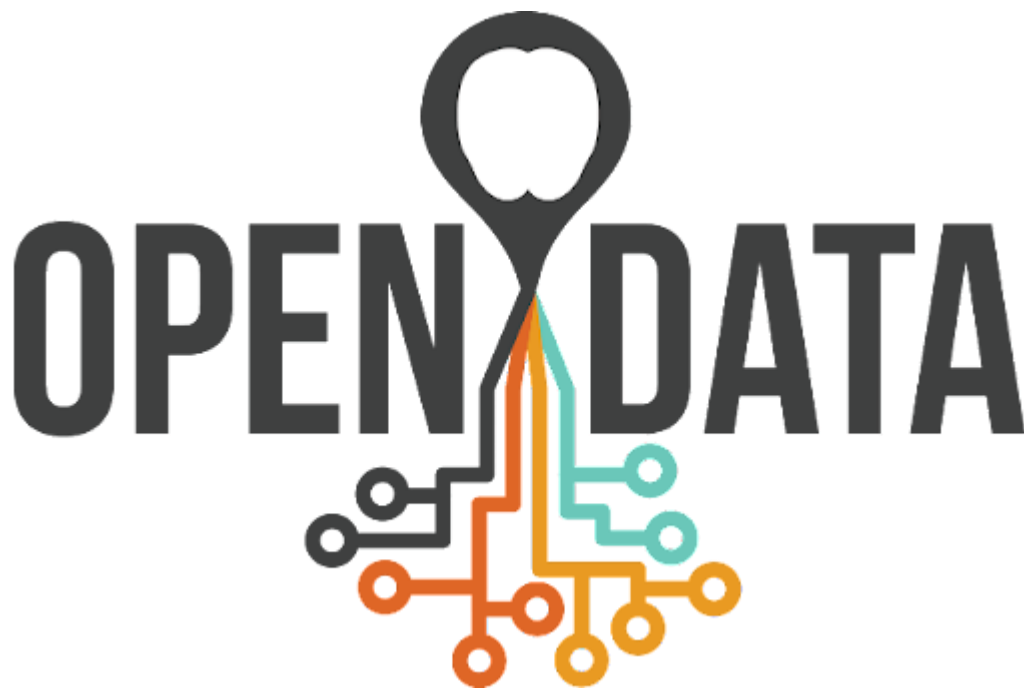
Σύμφωνα με τον ως άνω Νόμο για την προστασία μίας βάσης δεδομένων απαιτείται η επιλογή και διάθεση του περιεχομένου της να συνιστούν πνευματικό δημιούργημα, η προστασία όμως αυτή δε διευρύνεται στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και δε θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίσταται στο περιεχόμενο της. Η Οδηγία δίνει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να αποφασίσουν αν ο δημιουργός είναι μόνο φυσικό πρόσωπο ή μπορεί να είναι και νομικό. Στην Ελλάδα, ο δημιουργός είναι μόνο φυσικό πρόσωπο που μπορεί ωστόσο να μεταβιβάσει το δικαίωμα του σε νομικό πρόσωπο (Κανελλοπούλου, 2004, σελ. 3).

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΝΟΙΚΤΑ
ΔΕΔΟΜΕΝΑ: ΣΗΜΑΣΙΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ**

2.1. Σχετικά με τον όρο Ανοικτά δημόσια δεδομένα

Δημόσια δεδομένα είναι τα δεδομένα που προκύπτουν από δημόσια λειτουργία και δύνανται να προέρχονται όχι μόνο από φορείς του Δημοσίου αλλά και από ιδιωτικούς φορείς. Ο όρος δημόσια σχετίζεται με το ότι ανήκουν στην ιδιοκτησία κάποιου οργανισμού, αποτελούν προϊόν πόρων του δημοσίου και ακόμη και αν παράγονται από τον ιδιωτικό τομέα αφορούν το κοινωνικό σύνολο. Στη θεωρία κάθε άνθρωπος θα μπορούσε να παράγει δημόσια δεδομένα, στην πράξη όμως, τα δημόσια δεδομένα παράγονται από το Κράτος και υπέρ των πολιτών.

Εικόνα 4: Ανοικτά δημόσια δεδομένα

Πηγή: <http://www.gak.gr/index.php/el/menu-el/diaxeirisi-pliroforias/gak-kai-anoikta-dedomena>

Ο όρος ανοικτά αναφέρεται στη δυνατότητα περαιτέρω χρήσης των δεδομένων και διάθεσής τους εκ νέου. Επομένως, τα ανοικτά δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα και να αναδιανεμηθούν από οποιονδήποτε με την προϋπόθεση ότι γίνεται αναφορά σε αυτούς που τα

δημιούργησαν και χωρίς να μεταβάλλονται οι όροι της διανομής. Η προστιθέμενη αξία ενός συνόλου δεδομένων που έχει χαρακτήρα ανοικτό, αυξάνεται (Open Knowledge Foundation, 2012).

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι ελάχιστες δυνατότητες που δίνονται στον χρήστη των δεδομένων είναι οι εξής:

- Η πρόσβαση στο περιεχόμενο είναι ελεύθερη και ανοικτή. Τα δεδομένα μπορούν να αντληθούν αυτούσια από το διαδίκτυο, με λογικό κόστος αναπαραγωγής και σε αναγνώσιμη μορφή
- Η αναδιανομή και η επαναχρησιμοποίηση του περιεχομένου είναι ελεύθερη. Τα δεδομένα θα πρέπει να διατίθενται με όρους που επιτρέπουν την επαναχρησιμοποίηση και την αναδιανομή τους καθώς και τη δυνατότητα ανάμειξης με άλλα σύνολα δεδομένων
- Κανένας περιορισμός ως προς τον χρήστη των δεδομένων. Τα δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν, να επαναχρησιμοποιηθούν και να αναδιανεμηθούν από όλους. Δεν είναι επιτρεπτό να υπόκεινται σε διακρίσεις βάσει δραστηριοτήτων, προσώπων ή ομάδων. Περιορισμοί όπως ότι η χρήση δεν μπορεί να είναι εμπορική ή να προορίζεται μόνο για συγκεκριμένο σκοπό, δεν έχουν νόημα στην επεξεργασία τέτοιων συνόλων δεδομένων.

2.2. Ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα

Ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα (Open Government Data) είναι τα ανοικτά δεδομένα που παράγονται από κυβερνήσεις και δεν περιέχουν προσωπικά δεδομένα, ούτε στρατιωτικά ή κυβερνητικά απόρρητα (Howard A., 2010). Πρόκειται δηλαδή, για δεδομένα που συλλέγονται από την Κυβέρνηση και από άλλους κυβερνητικούς οργανισμούς και αποτελούν αντικείμενο ελεύθερης χρήσης, αναδιανομής και επαναχρησιμοποίησης. Περαιτέρω, άλλοι διαδικτυακοί τόποι μπορούν να αναδημοσιεύσουν τα ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επεξεργαστούν την πληροφορία ή ακόμη και να την μετατρέψουν σε διαφορετική μορφή.

Τα ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα είναι ένα υποσύνολο των δεδομένων του δημόσιου τομέα. Παραδείγματα τέτοιων δεδομένων είναι τα εθνικά στατιστικά στοιχεία, ο προϋπολογισμός, οι θέσεις των σχολείων, οι κλίνες των νοσοκομείων κ.τ.λ. και μπορούν να περιλαμβάνουν έγγραφα, οπτικοακουστικές ηχογραφήσεις, βάσεις δεδομένων κ.α. Η επεξεργασία τους με τη χρήση καλύτερων τεχνικών διαχείρισης που εξαρτάται και από τον τύπο των δεδομένων βοηθά στην αξιοποίησή τους από τους ενδιαφερόμενους. Επίσης, προς την κατεύθυνση της σωστής διαχείρισης συμβάλει και η κατηγοριοποίησή τους σε σχέση με τη μορφή και το περιεχόμενό τους.

Εικόνα 5: Το οικοσύστημα των ανοικτών δεδομένων

Πηγή: Παπαδόπουλος, 2012

2.3. Σημασία των ανοικτών δεδομένων

Ο όρος ανοικτά δεδομένα γνώρισε ευρεία διάδοση τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα από το 2009 και μετά πολλές χώρες, μεταξύ αυτών το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Νέα Ζηλανδία κ.α. ανακοίνωσαν πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση της ανοικτότητας των πληροφοριών του δημοσίου. Σήμερα, η χρήση ανοικτών δεδομένων μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη πολλών τομέων, όπως εκπαίδευση, οικονομία, επενδύσεις κ.α. και πολλές ομάδες ανθρώπων, ακόμη και οι Κυβερνήσεις, να επωφεληθούν από την ανοικτότητά τους. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι εξής τομείς:

- Διαφάνεια και δημοκρατικές διαδικασίες
- Συμμετοχή στα κοινά

- Καινοτομία
- Νέα προϊόντα και υπηρεσίες
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών του δημοσίου
- Μελέτη των επιδράσεων στην άσκηση δημόσιας πολιτικής
- Παραγωγή προστιθέμενης αξίας από διαφορετικές πηγές μεγάλων όγκων δεδομένων

Αρχικά, ανοικτά δεδομένα έδιναν οι δημόσιοι και κοινωνικοί φορείς, όπως ένας προϋπολογισμός ή ένας χάρτης ή ακόμη και τα αποτελέσματα μελετών ενός ερευνητή. Ωστόσο σταδιακά και άλλοι οργανισμοί όπως Πανεπιστήμια, Κοινωνικές Οργανισμοί, startups απελευθερώνουν τα σύνολα δεδομένων που διαθέτουν (Dahl, 1998, σελ. 45).

2.4. Στάδια μετατροπής δεδομένων σε ανοικτά

Τέσσερα είναι τα στάδια που πρέπει ένας φορέας να ακολουθήσει ώστε τα δεδομένα που αναρτά να θεωρούνται ανοικτά και εφόσον ισχύουν οι προϋποθέσεις της ανοικτότητας (Open Knowledge Foundation, 2012):

- Προσεκτική επιλογή του συνόλου που επιλέγεται, ώστε να είναι ελεύθερα προσβάσιμο. Αν τεθεί ζήτημα ως προς την ανοικτότητα του συνόλου, θα πρέπει να επαναξιολογηθεί η επιλογή και να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο.
- Υλοποίηση μίας ιδέας που είναι ανοικτή και ακριβής προσδιορισμός των πνευματικών δικαιωμάτων του συνόλου δεδομένων. Ομοίως, αν υπάρξουν ζητήματα στην ολοκλήρωση του συγκεκριμένου σταδίου, θα πρέπει να επαναξιολογηθεί η επιλογή και να αντικατασταθεί με κάποιο άλλο.
- Δυνατότητα διάθεσης δεδομένων και στην αρχική τους μορφή αλλά και σαν σύνολο. Σε αυτό το στάδιο θα πρέπει να διερευνηθούν και οι δυνατότητες που έχουν οι ενδιαφερόμενοι αναφορικά με εναλλακτικές μορφές τρόπου διανομής των δεδομένων όπως μέσω APIs.
- Δημιουργία ενός συνόλου δεδομένων που μπορεί εύκολα να αναζητηθεί και να εντοπιστεί. Προκειμένου το σύνολο δεδομένων να προσελκύσει όσο το δυνατόν περισσότερους ενδιαφερόμενους, παράλληλα με την ανάρτηση, προτείνεται η δημιουργία ενός βοηθητικού καταλόγου που να αποτυπώνει λεπτομερώς το πλήρες σύνολο των παρεχόμενων δεδομένων και τον τρόπο που έχει δομηθεί η οργάνωση τους.

2.5. Αρχές ανοικτών δεδομένων

Τα σύνολα δεδομένων θεωρούνται ανοικτά όταν διατίθενται ελεύθερα με βάση τις εξής αρχές (GEODATA.gov.gr):

- Αρχή της πληρότητας, σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα πρέπει να είναι πλήρη, ώστε να αντικατοπτρίζουν με σαφήνεια την πληροφορία που έχει καταγραφεί για το εκάστοτε θέμα. Με εξαίρεση ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων το σύνολο της καταγεγραμμένης πληροφορίας πρέπει να είναι διαθέσιμη στο κοινό. Στην προσβάσιμη πληροφορία εκτός από τα πρωτογενή δεδομένα θα πρέπει να περιλαμβάνονται και τα μεταδεδομένα αυτών με μαθηματικούς τύπους και ερμηνεία για το πώς έχουν υπολογιστεί και παραχθεί. Με αυτόν τον τρόπο, οι ενδιαφερόμενοι θα έχουν συνολική εικόνα, κατανοώντας το εύρος των διαθέσιμων πληροφοριών και εξετάζοντας τα δεδομένα που έχουν στη διάθεσή τους σε υψηλότερο βαθμό ανάλυσης.
- Αρχή της πρωτοτυπίας, σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα προς δημοσίευση πρέπει να είναι πρωτότυπα. Επομένως εκτός από την πρωτογενή πληροφορία πρέπει να καταγράφεται ο τρόπος με τον οποίο αυτή συλλέχθηκε μαζί με τα αρχικά κείμενα συλλογής των δεδομένων. Η δημοσιότητα των συγκεκριμένων ζητημάτων θα επιβεβαιώσει στους ενδιαφερόμενους τον ορθό τρόπο συλλογής και καταγραφής των δεδομένων.
- Αρχή της αμεσότητας που διασφαλίζει ότι τα δεδομένα προς ανάρτηση διατίθενται στο κοινό όσο το δυνατόν πιο άμεσα. Όπως είναι προφανές προτεραιότητα έχουν τα δεδομένα που η χρήση τους είναι χρονικά ευαίσθητη. Η ενημέρωση σε πραγματικό χρόνο μεγιστοποιεί την αξία της πληροφορίας που μπορεί να λάβει ο ενδιαφερόμενος.
- Αρχή της προσβασιμότητας, που σχετίζεται με το πόσο εύκολα μπορεί να αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος πρόσβαση στο σύνολο δεδομένων. Οι περιορισμοί στην πρόσβαση σχετίζονται με τη συμπλήρωση φόρμας ή στην εξασφάλιση πρόσβασης με χρήση ειδικών τεχνολογιών για τους browsers (π.χ. Flash, cookies, Java applets). Εν αντιθέσει, η χρήση APIs διευκολύνει την προσβασιμότητα, καθώς δίνει τη δυνατότητα μεταφόρτωσης δεδομένων σε μία βάση συνολικά.
- Αρχή της ψηφιακής αναγνώρισης σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα πρέπει να είναι αποθηκευμένα σε διαδεδομένους μορφότυπους ώστε να είναι μηχαναγνώσιμα. Τα

σύνολα δεδομένων πρέπει να τεκμηριώνονται ως προς τον μορφότυπο τους και τη χρήση αυτού σε συνάρτηση με τα δεδομένα. Οι διαδικασίες ψηφιοποίησης με λογισμικό οπτικής αναγνώρισης χαρακτήρων δεν είναι εύκολα μηχαναγνώσιμες και οδηγούν σε λάθη σχετικά με την ταυτοποίηση και την μορφοποίηση.

- Αρχή της αποφυγής των διακρίσεων που ορίζει από ποιους είναι προσβάσιμα τα δεδομένα και με ποιον τρόπο αποκτάται η πρόσβαση. Περιορισμοί μπορεί να τίθενται όταν υφίστανται προϋποθέσεις εγγραφής ή όταν συγκεκριμένες εφαρμογές μπορούν να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα. Έλλειψη διακρίσεων υπάρχει όταν δεν αιτιολογείται ο σκοπός της πρόσβασης ή όταν δεν υπάρχει υποχρέωση ταυτοποίησης.
- Αρχή της χρήσης ανοικτών προτύπων που αφορά στο δικαίωμα ιδιοκτησίας του μορφότυπου στον οποίο έχουν αποθηκευτεί τα δεδομένα. Μορφότυποι οι οποίοι είναι διαθέσιμοι υπάρχουν έτσι ώστε τα σύνολα δεδομένων να είναι προσβάσιμα χωρίς να απαιτείται η αγορά χρήσης κάποιου λογισμικού. Η μη ύπαρξη κόστους για την πρόσβαση στα δεδομένα επιτρέπει τη χρήση τους από ένα ευρύτερο αριθμό χρηστών.
- Αρχή της αδειοδότησης σύμφωνα με την οποία δεν θα πρέπει να τίθενται όροι χρήσης ή περιορισμοί στη διάχυση που δημιουργούν με οποιοδήποτε τρόπο εμπόδια στη δημόσια χρήση των συνόλων δεδομένων. Τα δεδομένα σημαίνονται ως κυβερνητικό έργο και διατίθενται χωρίς περιορισμούς.
- Αρχή της διαχρονικότητας που επιτρέπει την αναζήτηση της πληροφορίας διαχρονικά ώστε αυτή να είναι διαθέσιμη στο διηνεκές. Συχνά παρατηρείται ότι η πληροφορία ανανεώνεται ή διαγράφεται χωρίς να σημειώνεται κάπου η σχετική πληροφορία ή μπορεί να είναι διαθέσιμη η σχετική πληροφόρηση χωρίς όμως η πληροφορία να αρχειοθετείται. Προκειμένου να διασφαλιστεί η βέλτιστη χρήση από τους πολίτες, η πληροφορία πρέπει να παραμένει αναρτημένη στο διαδίκτυο με τους κατάλληλους όρους σχετικά με τις διαδικασίες επικαιροποίησης και αρχειοθέτησής της.
- Αρχή του κόστους χρήσης που σχετίζεται με ένα από τα κρίσιμα ζητήματα των ανοικτών δεδομένων, που αφορά στο κόστος που επιβάλλεται στο κοινό προκειμένου αυτά να καταστούν προσβάσιμα ακόμη και αν αυτό είναι το ελάχιστο. Οι δημόσιοι φορείς αιτιολογούν την επιβολή αντιτίμου για την εξασφάλιση πρόσβασης, όπως άλλωστε αναφέρεται και στη σχετική νομοθεσία, σημειώνοντας το κόστος δημιουργίας τους, επεξεργασίας και ανάκτησης της πληροφορίας καθώς και την αναγκαιότητα για απόσβεση της επένδυσης. Ωστόσο, τα ανοικτά δεδομένα είναι προϊόν κυβερνητικού

έργου που θα είχε παραχθεί ανεξάρτητα από το εάν τα συγκεκριμένα δεδομένα θα τύχαιναν διάθεσης για χρήση από τους ενδιαφερόμενους. Η διάθεση συνόλων δεδομένων έναντι αντιτίμου περιορίζει το κοινό που θα επιθυμούσε να τα χρησιμοποιήσει και αποκλείει μετασχηματισμένες χρήσεις των δεδομένων που ακολούθως περιορίζουν τα φορολογικά έσοδα.

2.6. Οφέλη ανοικτών δεδομένων

Η ελεύθερη πρόσβαση στα ανοικτά δεδομένα συνεπάγεται σημαντικά οφέλη μεταξύ των οποίων και ότι:

- απαιτείται σημαντικά λιγότερος χρόνος διαχείρισης λόγω της ψηφιοποίησής τους
- υπάρχει αξιοπιστία καθώς είναι εύκολο να διαπιστωθεί η προέλευση τους
- συμβάλλουν στη μείωση της γραφειοκρατίας και στη βελτίωση της ποιότητας των πολιτών καθώς με την ανάρτησή τους μειώνεται η αναγκαιότητα φυσικής παρουσίας των ενδιαφερόμενων σε δημόσιες υπηρεσίες και αποφεύγεται η πολύωρη αναμονή σε ουρές
- αφορούν το έργο της κυβέρνησης και άρα οι πολίτες μπορούν να ενημερωθούν άμεσα. Διευκολύνεται σημαντικά η παρακολούθηση των κυβερνητικών δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα οι δαπάνες του δημόσιου προϋπολογισμού
- υφίσταται οικονομικό όφελος που συνδέεται όχι μόνο με την ελεύθερη διάθεση των δεδομένων αλλά και με την παροχή της υπηρεσίας ηλεκτρονικά
- συμβάλλουν στο δημόσιο έλεγχο των κυβερνήσεων και συνδράμουν στη μείωση της διαφθοράς, καθώς επιτρέπουν μεγαλύτερη διαφάνεια
- ενθαρρύνεται η συμμετοχή πολιτών στις κυβερνητικές υποθέσεις και υποστηρίζονται οι δημοκρατικές κοινωνίες, αφού παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις δημόσιες πολιτικές

Επιπροσθέτως, η ελεύθερη πρόσβαση στα ανοικτά δεδομένα συνάδει με τους στόχους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διευκολύνει τη συμμετοχικότητα των πολιτών στη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών. Η πρόσβαση στα κυβερνητικά δεδομένα γίνεται πιο εύκολη και η τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών προσφέρουν δυνατότητες ταξινόμησης, κατηγοριοποίησης, αναζήτησης κ.τ.λ.

Τα σύνολα δεδομένων ενσωματώνονται σε συσκευές και υπηρεσίες όπως τα συστήματα γεωπληροφόρησης (GPS), τα μοντέλα πρόβλεψης καιρού, εφαρμογές λογισμικού κινητών κ.α. Επίσης, τα σύνολα δεδομένων, δίνοντας περισσότερες και καλύτερες δυνατότητες διαχείρισης της

πληροφορίας, συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος με την επεξεργασία των τρόπων κατανάλωσης ενέργειας για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης ή των δεδομένων που αφορούν τη ρύπανση για τη διαχείριση της κυκλοφορίας. Δημόσιες πολιτικές που σχετίζονται με τις μεταφορές, τις χρήσεις γης και την κλιματική αλλαγή διαμορφώνονται από την ανάλυση των διαθέσιμων δεδομένων (Chui, Farrell, σελ.33).

2.7. Τρόποι διάθεσης ανοικτών δεδομένων

Τα ανοικτά δεδομένα μπορούν να διατεθούν με πολλούς τρόπους σε τρίτους και κυρίως με διάθεση μέσω του διαδικτύου αλλά ακόμη και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις που μπορούν να ακολουθηθούν. Μία κλασική προσέγγιση είναι τα δεδομένα να διατίθενται μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του φορέα, όπου με τη βοήθεια του μενού, ο χρήστης οδηγείται στη λήψη των δεδομένων που τον ενδιαφέρουν. Όταν τα δεδομένα είναι μεγάλα σε όγκο ή στερούνται διαλειτουργικότητας εφαρμόζονται λιγότερο παραδοσιακοί τρόποι. Ακολούθως, παρατίθενται ορισμένοι τρόποι διάθεσης των δεδομένων.

2.7.1. Επίσημη ιστοσελίδα του φορέα

Αποτελεί τον πιο διαδεδομένο τρόπο διάθεσης των δεδομένων. Τα δεδομένα δίνονται στους χρήστες από αρχεία που είναι διαθέσιμα. Το μειονέκτημα στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι ότι ενδεχομένως οι χρήστες δεν λαμβάνουν απόλυτα ενημερωμένες πληροφορίες. Επίσης, οι χρήστες σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να αναζητούν τα κατάλληλα εργαλεία προς επεξεργασία των διαθέσιμων στοιχείων.

2.7.2. Αποθετήρια δεδομένων

Τα αποθετήρια δεδομένων αποτελούν σημεία αναφοράς για κάποιους τομείς και αποτελούν συμβαλλόμενες ιστοσελίδες για τη δημοσίευση τους. Παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι τα αποθετήρια γεωγραφικών δεδομένων που σκοπό έχουν την επεξεργασία, ανάλυση, αναζήτηση, απεικόνιση και διάθεση χωρικών δεδομένων να αξιοποιούνται από τα Πανεπιστήμια. Το θετικό στοιχείο στην περίπτωση των αποθετηρίων δεδομένων είναι ότι διαθέτουν τα απαραίτητα εργαλεία για την ανάλυση και την επεξεργασία των δεδομένων.

Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να ελεγχθεί αν ο τρόπος διανομής των δεδομένων πληροί το κριτήριο της ανοικτότητας. Τα αποθετήρια δεδομένων πρέπει να είναι ανεξάρτητα και να μη υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο κάτι που συνήθως δεν συμβαίνει. Επίσης, τα αποθετήρια δεν πρέπει να θέτουν περιορισμούς και να είναι συμβατά μόνο σε συγκεκριμένους τύπους συσκευών λόγω της πληθώρας λειτουργικών συστημάτων όπως Windows, Linux, iOS, Android, κ.ά., αλλά και συσκευών όπως ηλεκτρονικοί υπολογιστές, smartphones κ.α. που υπάρχουν σήμερα (Chui, Farrell, σελ.57)

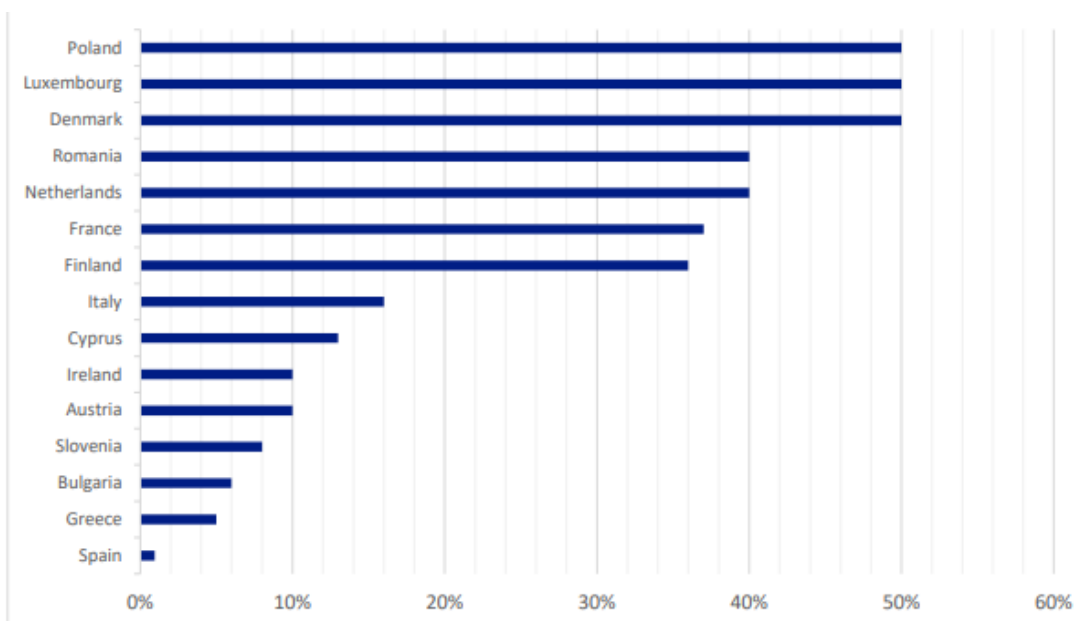
2.7.3. Torrents

Τα torrents είναι αρχεία μεταδεδομένων σε σχέση με φακέλους που θέλουμε να διανεμηθούν. Τα torrents περιλαμβάνουν λίστα με trackers που βοηθούν τους συμμετέχοντες στο σύστημα να εντοπίζουν ο ένας τον άλλο και να δημιουργούν ομάδες διανομής υλικού. Τα torrents δεν είναι τα αρχεία που θα διανεμηθούν, αλλά περιλαμβάνουν πληροφορίες όπως το όνομα, το μέγεθος, τη δομή τους κ.α.

Ένα σύστημα διανομής αρχείων είναι το BitTorrent με κύριο χαρακτηριστικό του τη διανομή αρχείων μεταξύ χρηστών που έχουν πρόσβαση σε αυτά, ελαχιστοποιώντας έτσι το κόστος διανομής τους. Το πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής είναι η μείωση του φόρτου στους διακομιστές και η αύξηση της προσφοράς και της ζήτησης καθώς, όσο μεγαλύτερη ζήτηση έχει ένα αρχείο, τόσο πιο εύκολο είναι να ληφθεί, καθώς αποκτάται από όλο και περισσότερους χρήστες.

2.7.4. Application Programming Interface (API)

Τα APIs δίνουν τη δυνατότητα σε συστήματα λογισμικού να επικοινωνούν μεταξύ τους και έχουν το πλεονέκτημα ότι ο χρήστης επιλέγει τα δεδομένα που επιθυμεί και σε συγκεκριμένο όγκο, αποφεύγοντας ογκώδη αρχεία. Επίσης, τα APIs είναι μονίμως επικαιροποιημένα, καθώς είναι συνδεδεμένα με μία βάση δεδομένων και ενημερώνονται σε πραγματικό χρόνο και παράλληλα με την ενημέρωση της βάσης δεδομένων. Εξ αυτού του λόγου, ενδεχομένως τα APIs να είναι ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος διάθεσης των ανοικτών δεδομένων.

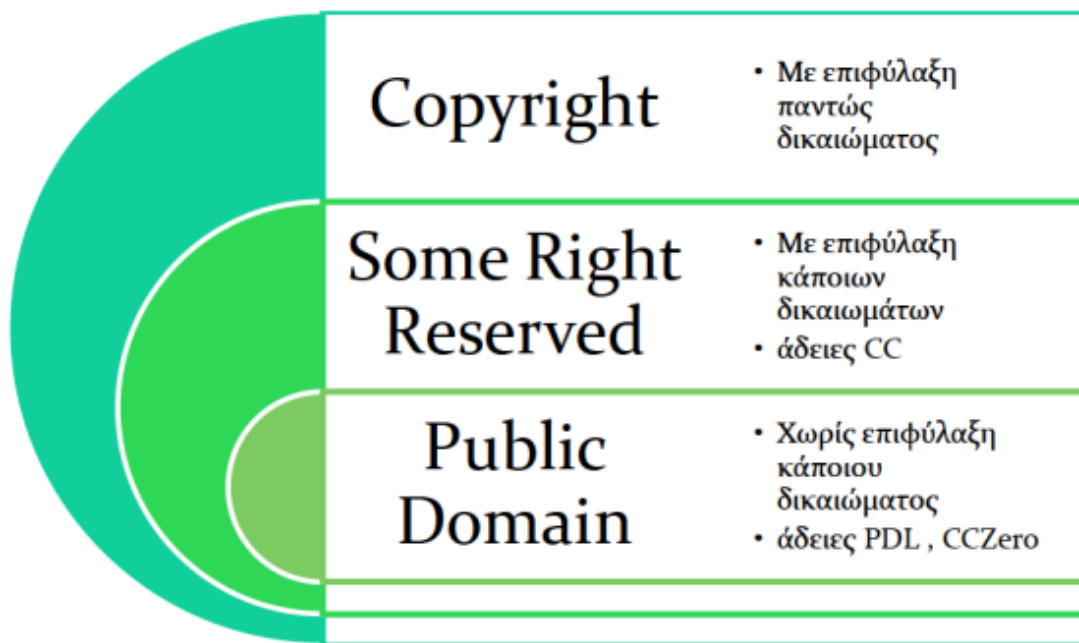

Διάγραμμα 1: Ποσοστό εξερχόμενων κινήσεων πυλών ανοικτών δεδομένων σε χώρες της ΕΕ για το 2021 λόγω χρήσης APIs

Πηγή: Έκθεση ΕΕ Open Data Maturity

2.8. Αδειοδότηση δημόσιων δεδομένων

Η αδειοδότηση των συνόλων δεδομένων επηρεάζει και τον βαθμό ανοικτότητάς τους. Το δημόσιο επιλέγει σε ποιο βαθμό θα κρατήσει τα πνευματικά δικαιώματα ανάλογα με το είδος της αδειοδότησης που θα επιλέξει. Σημαντική παράμετρος για την ανοικτότητα των δεδομένων είναι οι όροι χρήσης τους, οι οποίοι πρέπει να διατυπώνονται ξεκάθαρα και με σαφήνεια. Η διατύπωση των όρων θα πρέπει να ελαχιστοποιεί τους περιορισμούς και να ενισχύει την ελεύθερη και δωρεάν πρόσβαση. Τρεις είναι οι κύριες κατηγορίες αδειοδότησης και αποτυπώνονται στην εικόνα 6 (Chui, Farrell, σελ.77)

Εικόνα 6: Αδειοδότηση των ανοικτών δεδομένων

Πηγή: Παπαδόπουλος,2012

2.8.1. All rights reserved

Στην περίπτωση αυτή παρακρατούνται όλα τα δικαιώματα και υφίσταται περιουσιακό δικαίωμα του ιδιοκτήτη των δεδομένων αλλά και ηθικό δικαίωμα. Στην περίπτωση αυτή δεν επιτρέπεται επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων. Ωστόσο το δικαίωμα περιορίζεται χρονικά και όταν παρέλθει το διάστημα που προβλέπει ο νόμος τα δεδομένα γίνονται αντικείμενο ελεύθερης πρόσβασης.

2.8.2. Public Domain

Το δικαίωμα public domain εξασφαλίζει πλήρη προσβασιμότητα. Με την άδεια αυτή, ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να κάνει όποια χρήση επιθυμεί στα δεδομένα (χρήση, αντιγραφή, τροποποίηση, εμπορία) και υπό την προϋπόθεση ότι τα δεδομένα που θα παραχθούν θα έχουν ίδιους όρους διάθεσης και ιδιοκτησίας. Το public domain διευκολύνει την προσβασιμότητα και μπορεί να έχει προκύψει γιατί είτε ο ιδιοκτήτης των δεδομένων έχει παραιτηθεί του δικαιώματος ιδιοκτησίας,

είτε η διάρκεια του ιδιοκτησιακού δικαιώματος έχει παρέλθει, είτε τα δεδομένα δεν προστατεύονται από ιδιοκτησιακό δικαίωμα.

2.8.3. Some rights reserved

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι άδειες Creative Commons και υφίστανται ορισμένα μόνο δικαιώματα. Πρακτικά, οι άδειες Creative Commons καλύπτουν το κενό μεταξύ του All Rights Reserved που εξασφάλιζε το Copyright και του No Rights Reserved, που ισχύει για όσα έργα βρίσκονται στο Public Domain. Οι συγκεκριμένες άδειες εκπονήθηκαν με βάση τα δεδομένα που ισχύουν στην Αμερική και η περαιτέρω διεύρυνση της χρήσης τους χρειάστηκε προσαρμογή στα εθνικά δίκαια και άλλων χωρών.

Οι άδειες Creative Commons προσαρμόζονται στις ανάγκες του δημιουργού που σημαίνει ότι δεν υπάρχει μία συγκεκριμένη άδεια αλλά ότι αυτή προσαρμόζεται στη βούληση του ιδιοκτήτη των δεδομένων. Προκειμένου να επιλεγεί ο κατάλληλος τύπος άδειας θα πρέπει να απαντηθούν τα εξής ερωτήματα:

- Η εμπορική χρήση είναι επιτρεπτή;
- Η αναφορά του ιδιοκτήτη των δεδομένων είναι απαιτητή;
- Η τροποποίηση του έργου είναι επιτρεπτή; Στην περίπτωση που μπορεί να γίνει, ποια δυνατότητα έχει ο ενδιαφερόμενος; Μπορεί να χρησιμοποιήσει την ίδια άδεια ή μπορεί να την αλλάξει;

Τέσσερα είναι τα πρότυπα αδειών Creative Commons (Creative Commons, 2014):

- Αναφορά: Το σύνολο δεδομένων έχει τα βασικά δικαιώματα αντιγραφή, διανομή, προβολή και απόδοση) με αναφορά στον ιδιοκτήτη ή σε αυτόν που έδωσε την άδεια για τη διάθεσή τους
- Μη εμπορική χρήση: Τα δεδομένα μπορούν να αντιγραφούν και να διανεμηθούν, δεν μπορούν όμως να χρησιμοποιηθούν για εμπορικούς σκοπούς
- Όχι παράγωγα έργα: Εκχωρούνται βασικά δικαιώματα των συνόλων δεδομένων αλλά δε δίνεται η δυνατότητα να παραχθούν άλλα με επεξεργασία αυτών
- Παρόμοια διανομή: Σε περίπτωση που το σύνολο δεδομένων υποστεί επεξεργασία και παραχθεί ένα άλλο σύνολο, θα πρέπει να έχει την ίδια άδεια και αυτό.

Από το συνδυασμό των αδειών αυτών προέκυψαν έξι νέες άδειες:

- Αναφορά δημιουργού
- Αναφορά δημιουργού και παρόμοια διανομή

- Αναφορά δημιουργού και όχι παράγωγα έργα
- Αναφορά δημιουργού και μη εμπορική χρήση
- Αναφορά δημιουργού, μη εμπορική χρήση και παρόμοια διανομή
- Αναφορά δημιουργού, μη εμπορική χρήση και όχι παράγωγα έργα (Krabina, Prorok, σελ. 43, 2011).

2.9. Επαναχρησιμοποίηση ανοικτών δεδομένων

Τα κυβερνητικά δεδομένα αποτελούν την μεγαλύτερη πηγή πληροφοριών στον ευρωπαϊκό χώρο. Η παραγόμενη και συλλεγόμενη πληροφορία από δημόσιους φορείς δεν έχει επεξεργαστεί και θα μπορούσε με την κατάλληλη επεξεργασία να επαναχρησιμοποιηθεί και να ενσωματωθεί σε νέα προϊόντα ή υπηρεσίες προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από τους πολίτες σε καθημερινή βάση, όπως η παροχή χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών, τα οδικά συστήματα πλοήγησης, οι μετεωρολογικές προβλέψεις κ.α.

Επομένως, ένα από τα σημαντικότερα οφέλη των ανοικτών δεδομένων είναι η επαναχρησιμοποίησή τους, δηλαδή η επεξεργασία τους και η παραγωγή ενός νέου συνόλου ώστε να παραχθεί νέα πληροφορία. Ακόμη, ο συνδυασμός των συνόλων δεδομένων προκειμένου να παραχθεί νέα πληροφορία με προστιθέμενη αξία και η περαιτέρω αξιοποίηση τους για εμπορικούς ή μη σκοπούς, θεωρείται επαναχρησιμοποίηση Carrara, Chan, σελ. 77, 2015).

Η περαιτέρω επεξεργασία των αρχικών συνόλων δεδομένων προκειμένου να εξαχθούν νέοι δείκτες και συμπεράσματα ενισχύουν την διαφάνεια, την αξιοπιστία, δημιουργούν οικονομική και κοινωνική αξία και βελτιώνουν την ποιότητα των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών. Επίσης, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας καθώς και νέα προϊόντα και υπηρεσίες πληροφορίας, ως αποτέλεσμα της οπτικοποίησης δεδομένων διαφορετικών πηγών, με συνέπεια την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Προϋπόθεση για την καλύτερη αξιοποίηση και διαχείριση της πληροφορίας είναι τα συστήματα να σχεδιάζονται κατά τρόπο που να καθιστά εφικτή την επικοινωνία και την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ τους (διαλειτουργικότητα).

2.10. Πλαίσιο διαλειτουργικότητας στην Ελλάδα

Το Ελληνικό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας (ή Πλαίσιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης) θέτει ως στόχο την υποστήριξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης κεντρικά, περιφερειακά και τοπικά με την επίτευξη της διαλειτουργικότητας σε πληροφορίες, διαδικασίες και δεδομένα. Τα συστήματα που

εγκαθίστανται στους φορείς του Δημοσίου θα πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις του ως άνω πλαισίου για το οποίο ισχύουν τα εξής:

- Ευθυγράμμιση των υπηρεσιών διαδικτύου για όλα τα πληροφοριακά συστήματα του δημοσίου τομέα
- Καθιέρωση της XML ως βασικού προτύπου για την ολοκλήρωση δεδομένων και εργαλείων παρουσίασης για όλα τα πληροφοριακά συστήματα του δημοσίου τομέα
- Καθιέρωση του web browser ως κύριου μέσου πρόσβασης των πολιτών στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης
- Προσθήκη των μεταδεδομένων στο δυναμικό των κυβερνητικών δεδομένων
- Υποχρεωτική εναρμόνιση με το πλαίσιο διαλειτουργικότητας σε όλο τον δημόσιο τομέα

Το Πλαίσιο διαλειτουργικότητας ορίζει το σύνολο των πολιτικών και τις τεχνικές προδιαγραφές προκειμένου να επιτευχθεί η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων του δημόσιου τομέα, θέτοντας τα προαπαιτούμενα για την επίτευξη της ολοκληρωμένης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Άλλωστε το Πλαίσιο διαλειτουργικότητας στοχεύει στην δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα διευκολύνουν την εφαρμογή την ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο δημόσιο τομέα (Galiotou, Fragkou, σελ. 58,2013).

Τα πληροφοριακά συστήματα του δημόσιου τομέα θα πρέπει να εναρμονίζονται με τα ευρωπαϊκά και τα διεθνή πρότυπα, παρέχοντας σημεία επικοινωνίας σαφή και προτυποποιημένα. Συγκεκριμένα θα πρέπει να έχουν καθορισμένο:

- τύπο πληροφοριών για ανταλλαγή (μορφή πληροφορίας και δεδομένων). Ορίζει τα γενικά πρότυπα με τα οποία πρέπει να δομείται η πληροφορία και τα οποία πρέπει να υιοθετούνται από τα δημόσια πληροφοριακά συστήματα προκειμένου να μπορούν να υποστηρίξουν την διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα
- τρόπο ανταλλαγής πληροφοριών (πρωτόκολλο/επικοινωνία). Ορίζονται οι τεχνολογίες επικοινωνίας που είναι συμβατές με το πλαίσιο διαλειτουργικότητας
- τρόπο πρόσβασης πληροφοριών (ασφάλεια/έλεγχος πρόσβασης) ο οποίος ορίζει το σύνολο της τεχνολογίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διασφαλίσει τις υπηρεσίες διαλειτουργικότητας. Είναι προφανές ότι η ασφάλεια του υποσυστήματος διαλειτουργικότητας δεν συνεπάγεται και πλήρη ασφάλεια του πληροφοριακού συστήματος

- τρόπο αναζήτησης πληροφοριών (υπηρεσίες καταλόγου). Το Πλαίσιο διαλειτουργικότητας ορίζει τις τεχνολογίες μεταδεδομένων προκειμένου να μπορούν να αναζητηθούν οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες και πληροφορίες στο ολοκληρωμένο περιβάλλον διαλειτουργικότητας που προτείνεται (O'Reilly & Malamud, σελ. 122, 2007).

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:
ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΟΥ ΥΠ.ΠΟ.Α.**

3.1. Ιστορική αναδρομή ανοικτών δεδομένων στην Ελλάδα

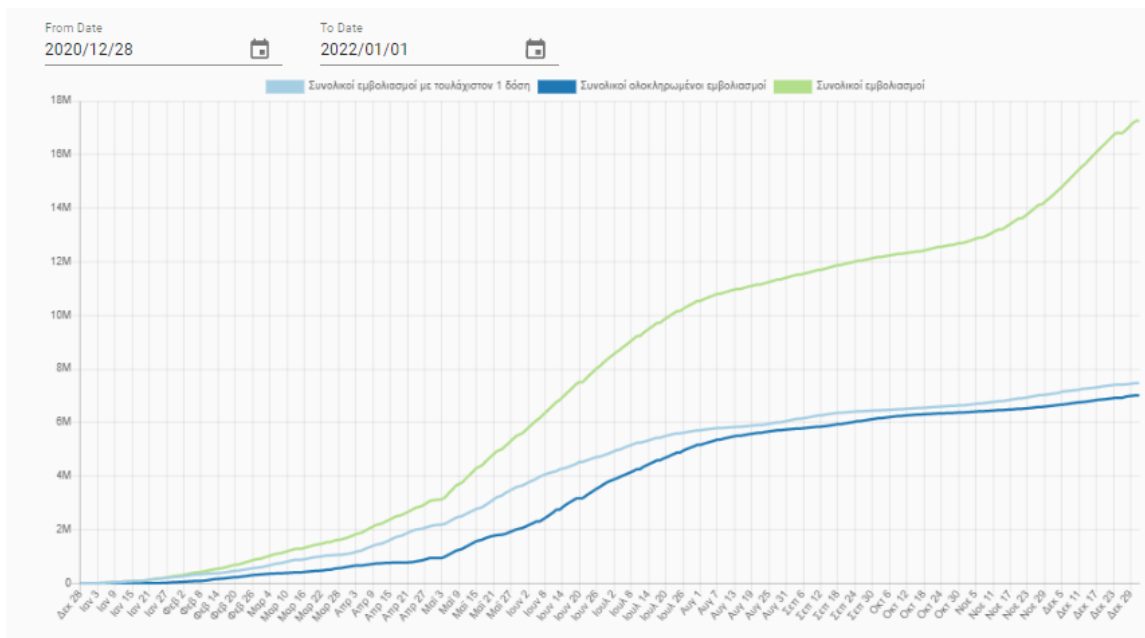
Η πρώτη προσπάθεια ενσωμάτωσης του κοινοτικού στο εθνικό δίκαιο σε σχέση με τα ανοιχτά δεδομένα ήταν η οδηγία PSI το 2008 χωρίς αυτό να αλλάζει την αρχικά ξεπερασμένη πολιτική της Ελλάδας στο συγκεκριμένο ζήτημα όσον αφορά στη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών. Αξίζει να αναφερθεί και η ενσωμάτωση της Οδηγίας Inspire το 2010 με την οποία δημιουργήθηκε η Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών που σχετίζεται με την ελεύθερη διάθεση γεωχωρικών φαινομένων καθώς και τη λειτουργία της Εθνικής Πύλης Γεωπληροφοριών (geodata.gov.gr).

Τα ανοικτά δεδομένα εντάσσονται στις προτεραιότητες της δημόσιας διοίκησης και όλοι οι δημόσιοι φορείς που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας καλούνται να καταγράψουν και να αξιολογήσουν τα σύνολα δεδομένων που έχουν στη διάθεσή τους. Οι φορείς καλούνται να εργαστούν προς την κατεύθυνση της προσβασιμότητας, έχοντας και το βάρος της ευθύνης σε περίπτωση που θα την περιορίσει καθώς θα πρέπει να την τεκμηριώσει νομικά.

Το επίσημο κυβερνητικό portal ανοιχτών δεδομένων είναι το <https://www.data.gov.gr/> ενώ σταδιακά εμφανίζονται και άλλες πύλες περιφερειών και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Το data.gov.gr αποτελεί τον ιστότοπο που αναρτώνται τα σύνολα δεδομένων της δημόσιας διοίκησης και κάθε πολίτης μπορεί να αιτηθεί τη διάθεση δεδομένων που τον ενδιαφέρουν. Μέχρι το τέλος του 2021 είχαν αναρτηθεί 47 σύνολα δεδομένων που κατηγοριοποιούνται στις εξής θεματικές κατηγορίες:

- Οικονομία και εμπόριο
- Έγκλημα και δικαιοσύνη
- Εκπαίδευση
- Περιβάλλον
- Υγεία
- Κοινωνία
- Τεχνολογία
- Τηλεπικοινωνίες
- Μετακινήσεις

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζεται το σύνολο ανοικτών δεδομένων των εμβολιασμών κατά του COVID-19 για το χρονικό διάστημα από 28/12/20 έως και 01/01/2022.

Διάγραμμα 2: Δεδομένα εμβολιασμού για COVID-19

Πηγή: https://www.data.gov.gr/datasets/mdg_emvolio/

Λόγω της ανοικτής πρόσβασης σε σύνολα δεδομένων δόθηκε και η δυνατότητα δημιουργίας του συστήματος ηλεκτρονικής συνταγογράφησης καθώς δίνεται πρόσβαση σε προσωπικά στοιχεία ασθενών και σε στοιχεία φαρμάκων προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών online μεταξύ των επαγγελματιών υγείας και του κράτους, στοχεύοντας στην αυτοματοποίηση των υπηρεσιών και στη διαφάνεια στις προμήθειες των φαρμάκων.

3.2. Πηγές ανοικτών δημόσιων δεδομένων στην Ελλάδα

3.2.1. Το Πρόγραμμα Διαύγεια

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο στη Διαύγεια αναρτώνται όλες οι αποφάσεις πράξεων της Κυβέρνησης και των οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης, στοχεύοντας στη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια. Οι αποφάσεις αλλά και τα μεταδεδομένα είναι ελεύθερα προσβάσιμα με άδεια χρήσης Creative Commons - Αναφορά Προέλευσης που σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν, αναπαράγουν και τροποποιήσουν τα δεδομένα χωρίς περιορισμούς εκτός από την υποχρέωση για αναφορά της πηγής και ξεκάθαρης διαφοροποίησης των δεδομένων που θα παραχθούν από τυχόν επεξεργασία του πρωτογενούς υλικού. Η χρήση APIs δίνει τη δυνατότητα

δημιουργίας εφαρμογών προστιθέμενης αξίας όπως η Υπερδιαύγεια και το Μητρώο Επιχορηγούμενων Φορέων.

3.2.2. Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης Ερμής

Η Πύλη ΕΡΜΗΣ αποτελεί την Κεντρική Διαδικτυακή Πύλη της δημόσιας διοίκησης και παρέχει στους πολίτες και τις επιχειρήσεις τη δυνατότητα έκδοσης για πάνω από 100 πιστοποιητικά, απιοσκοπόντας στον εκσυγχρονισμό του δημοσίου και στην παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας στους ενδιαφερόμενους. Επίσης, ο Ερμής διαθέτει την απαραίτητη υποδομή για υποστήριξη της διαλειτουργικότητας μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων του δημοσίου και κινείται σε τρεις άξονες, παροχή πληροφοριών και διαλειτουργικότητας και ασφάλεια συναλλαγών.

Οι χρήστες που έχουν εγγραφεί στον Ερμή λαμβάνουν στην ηλεκτρονική τους θυρίδα, την υπηρεσία που έχουν αιτηθεί. Οι συναλλαγές διενεργούνται με απόλυτη ασφάλεια καθώς χρησιμοποιούνται κλιμακούμενες μέθοδοι ψηφιακής αυθεντικοποίησης οι οποίες εξαρτώνται από τον τύπο των δεδομένων που διακινούνται ενώ και η πληροφορία είναι εύκολα διαθέσιμη στο κοινό καθώς υπάρχουν πέντε διαφορετικοί τρόποι αναζήτησης ([Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης ermis - Σχετικά με την πύλη ermis](#)).

3.2.3. Πύλη Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών

Η Πύλη ανήκει στο Υπουργείο Εσωτερικών και με τη χρήση του Ερμή συνδέονται όλα τα παραρτήματα ΚΕΠ της Ελλάδας. Μέσω της Πύλης δίνεται η δυνατότητα υποβολής αιτήσεων προς τα ΚΕΠ, καλύπτοντας ένα σημαντικό εύρος διαδικασιών οι οποίες έχουν κατηγοριοποιηθεί στον Οδηγό του Πολίτη που υπάρχει στον ιστότοπο και αποτελούν ένα σημαντικό βήμα για την επίτευξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ([Αρχική σελίδα \(kep.gov.gr\)](#)).

3.2.4. Εθνική Πύλη Γεωπληροφοριών

Το geodata.gov.gr ξεκίνησε να λειτουργεί το 2010 και ήταν ένας από τους πρώτους ιστότοπους ανοικτών δεδομένων παγκοσμίως με σκοπό να αποτελέσει κομβικό σημείο για τη συλλογή, αναζήτηση, διάθεση και απεικόνιση των ανοικτών δημόσιων γεωχωρικών πληροφοριών. Ο ιστότοπος

έως το τέλος του 2021 είχε συγκεντρώσει περίπου 250 σύνολα δεδομένων και παρέχει τη δυνατότητα παραγωγής διασυνδεδεμένων δεδομένων σε μορφή RDF με δυνατότητα επερώτησης σε γλώσσα SPARQL.

Το geodata.gov.gr χρησιμοποιώντας χάρτες της Κτηματολόγιο Α.Ε και της OpenStreetMaps με άδεια Creative Commons και προαπαιτούμενο την πηγή προέλευσης αποτελεί την πρώτη προσπάθεια συγκέντρωσης όλων των γεωχωρικών δεδομένων της Ελλάδας που είναι διαθέσιμα στο δημόσιο. Τα δεδομένα του geodata.gov.gr βασίζονται σε τεχνολογίες cloud και εξυπηρετούν εργασίες Big Data. Ακόμη δίνει τη δυνατότητα επιλογής APIs καθώς και επιλογής Web Processing Services παρέχοντας υψηλότερες δυνατότητες ανάλυσης (GEODATA.gov.gr).

3.2.5. Πύλη Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης

Το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης δημιούργησε και λειτουργεί το openarchives.gr, επιδιώκοντας να αναδείξει το ψηφιακό περιεχόμενο που διαθέτει η Ελλάδα ακολουθώντας τα διεθνή πρότυπα και τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων. Το openarchives.gr ξεκίνησε να λειτουργεί το 2006 και περιλαμβάνει 80 συλλογές, που ανήκουν σε 57 επιστημονικούς φορείς, η οποία φιλοξενεί περίπου 770.00 τεκμήρια.

Επίσης, δύο είναι οι τρόποι δημοσίευσης των δεδομένων στον συγκεκριμένο ιστότοπο μέσω Web APIs που επιτρέπουν σε τρίτες εφαρμογές την αναζήτηση και προβολή τεκμηρίων και ως διασυνδεδεμένα δεδομένα στο πρότυπο Europeana Data Model (EDM) που έχει προταθεί από την Europeana προκειμένου να αναπαριστά δεδομένα ψηφιακού περιεχομένου. Τα τεκμήρια έχουν μοναδικό, μόνιμο HTTP URI ώστε να μπορεί να αναφερθεί από ενδιαφερόμενους και εφαρμογές.

3.3. Δεσμεύσεις του ΥΠ.ΠΟ.Α. στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση

Το καλοκαίρι του 2020 και με πρωτοβουλία του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, πραγματοποιήθηκε το OGP Greece Ideathon που αφορούσε στην υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση του τέταρτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση. Όσον αφορά τον τομέα Αθλητισμού του ΥΠ.ΠΟ.Α. προτάθηκε η δημιουργία πλατφόρμας για ανώνυμες και εμπιστευτικές αναφορές που αφορούν περιστατικά για αθλητικές παρατυπίες. Με τις αναφορές αυτές θα αντιμετωπιστούν ζητήματα ντόπινγκ, διαφθοράς, εκβιασμών, χειραγώγησης αγώνων κ.α. βάσει των αρχών της λογοδοσίας, της δημόσιας συμμετοχής και της καινοτομίας.

Οι στόχοι που τίθενται είναι:

- Αλλαγή της κουλτούρας συγκάλυψης και καλλιέργεια της κουλτούρας διαφάνειας
- Κοινωνική ευαισθητοποίηση με δράσεις διάχυσης
- Μείωση της χρήσης αναβολικών
- Μείωση της απώλειας εσόδων
- Προστασία των ατόμων που προέβησαν σε καταγγελίες
- Ευαισθητοποίηση αθλητών και οπαδών

Όσον αφορά τον τομέα πολιτισμού επιδιώκεται με τη χρήση συνόλων δεδομένων να γνωρίζουν ποια σύνολα είναι διαθέσιμα και σε ποιους ιστοχώρους μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά. Τα αναρτημένα σύνολα δεδομένων διευκολύνουν την πολιτιστική πρόσβαση των πολιτών και κινητοποιούν δυνάμεις παραγωγής πληροφοριακών συστημάτων πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Επίσης, με την ομαδοποίηση των συνόλων επιδιώκεται η υιοθέτηση μίας κοινής πολιτικής στη διάθεση ομοειδών συνόλων ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν με ποιον τρόπο και όρους μπορούν να αποκτήσουν τα δεδομένα που επιθυμούν. Το ΥΠ.ΠΟ.Α. διαθέτοντας πληθώρα δεδομένων, στοχεύει στην επαναχρησιμοποίησή τους προς ενίσχυση της συμμετοχικότητας των πολιτών στα πολιτιστικά ζητήματα (Τέταρτο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, 2020).

3.4. Κατανομή αρμοδιοτήτων και ρόλων για τη συλλογή ανοικτών δεδομένων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Η ανοικτή διάθεση συνόλων δεδομένων αποτελεί στρατηγικό στόχο της Κυβέρνησης και της ηγεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, στα πλαίσια της Ανοικτής Διακυβέρνησης. Τα ανοικτά δεδομένα δίνουν τη δυνατότητα συλλογικού ελέγχου και παρακολούθησης της λειτουργίας του Υπουργείου. Επίσης, βελτιώνουν την επικοινωνία μεταξύ των Υπηρεσιών του, διαδίδοντας και επαναχρησιμοποιώντας την παραγόμενη πληροφορία.

Αρχικά, τέθηκε ως στόχος η καταγραφή των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ και ακολούθως η διάθεση ποιοτικών ανοικτών συνόλων. Τα ανοικτά δεδομένα αποτελούν αναγκαία, αλλά όχι ικανή συνθήκη για την Ανοικτή Διακυβέρνηση και είναι απαραίτητα για την ομαλή συνεργασία του δημόσιου τομέα, του ιδιωτικού, των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων, καθώς και της κοινωνίας των πολιτών, αυτών δηλαδή που ονομάστηκαν τετραπλή έλικα.

Ειδικά για τον τομέα του πολιτισμού, ο μετασχηματισμός των δεδομένων και η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών σηματοδοτεί την απομάκρυνση από το μονοπωλιακό μοντέλο παροχής προϊόντων και υπηρεσιών και τη μετάβαση σε ένα περισσότερο ευέλικτο μοντέλο όπου το Υπουργείο ως ιδιοκτήτης των πληροφοριών, παρέχει τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης και προσαρμογής στις ανάγκες των πολιτών.

3.4.1. Ενέργειες Ηγεσίας ΥΠΠΟΑ

Το ζήτημα των ανοικτών δεδομένων αντιμετωπίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ξεχωριστά για τους δύο τομείς του, τον τομέα του πολιτισμού και τον τομέα του αθλητισμού. Αποφασίστηκε, η έκδοση δυο διαφορετικών αποφάσεων προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων: μια για τον τομέα πολιτισμού και μια για τον τομέα αθλητισμού με τον διαχωρισμός αυτός δεν αφορά μόνο στις ετήσιες αποφάσεις, αλλά και σε όλη τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί από τους δυο τομείς.

Ομοίως εκδόθηκαν και δυο διαφορετικές αποφάσεις για την ενίσχυση των Ομάδων Εργασίας του Έργου ΔΙΑΥΓΕΙΑ για τα Ανοικτά Δεδομένα, όπως άλλωστε οριζόταν στον Νόμο 4305/2014. Η μια αφορούσε αποκλειστικά την ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ του ΥΠΠΟΑ και η άλλη την ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού.

Η απόφαση ενίσχυσης της αρμόδιας ομάδας εργασίας στον τομέα του Πολιτισμού, περιλάμβανε στην ουσία τα σημεία επαφής με κάθε Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου, καθώς και τον συντονισμό του έργου. Στην απόφαση υπήρξε σαφής διαχωρισμός μεταξύ των έργων ΔΙΑΥΓΕΙΑ και ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ, καθώς τα άτομα αυτά είχαν αποκλειστική αρμοδιότητα τα Ανοικτά Δεδομένα. Πρέπει να αναφερθεί επίσης, ότι η ηγεσία του ΥΠΠΟΑ αποφάσισε στην ΟΔΕ να μην συμμετέχουν νομικοί, αλλά η νομική υποστήριξη της Ομάδας να γίνεται από τους νομικούς συμβούλους του Γραφείου της Γενικής Γραμματέως.

Εφεξής, θα γίνει αναφορά μόνο στην εφαρμογή της πολιτικής ανοικτής διακυβέρνησης αποκλειστικά στον τομέα του Πολιτισμού. Ακολούθως, έγινε σχεδιασμός για το επίπεδο προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων εντός κάθε Γενικής Διεύθυνσης. Δόθηκαν οι εξής τρεις δυνατότητες:

1. Προσδιορισμός συνόλων δεδομένων από το γραφείο της Γενικής Διεύθυνσης, που θα περιλαμβάνει συνοπτικά όλα τα σύνολα της Γενικής Διεύθυνσης

2. Προσδιορισμός συνόλων δεδομένων ανά Διεύθυνση, με καθοδήγηση από το Γραφείο της αντιστοιχίας Γενικής Διεύθυνσης και των σημείων επαφής της, που ανήκουν στην ΟΔΕ. Το γραφείο της Γενικής Διεύθυνσης είναι αρμόδιο και για τον προσδιορισμό των δικών του συνόλων.
3. Προσδιορισμός συνόλων δεδομένων ανά Τμήμα Διεύθυνσης ή Περιφερειακής Υπηρεσίας, υπό την καθοδήγηση του Προϊσταμένου της Υπηρεσίας αλλά και της Γενικής Διεύθυνσης και των σημείων επαφής της που ανήκουν στην ΟΔΕ. Η Υπηρεσία είναι αρμόδια και για τον προσδιορισμό των δικών της συνόλων δεδομένων, πέρα από των Τμημάτων της και η Γενική Διεύθυνση για όλα τα σύνολα των υφισταμένων οργανωτικών μονάδων, αλλά και τα δικά της.

Η τρίτη δυνατότητα απορρίφθηκε εξ αρχής και δεν δόθηκε ως επιλογή στις Γενικές Διευθύνσεις, καθώς θεωρήθηκε υπερβολικά χρονοβόρα και αναλυτική. Το ΥΠΠΟΑ διαθέτει μεγάλο πλήθος Υπηρεσιών, οπότε και Τμημάτων. Ένας ορθός προσδιορισμός των συνόλων δεδομένων στα άλλα δυο επίπεδα ενδεχομένως να κάλυπτε την συγκεκριμένη δυνατότητα.

Έπειτα, ο προϊστάμενος κάθε Γενικής Διεύθυνσης αποφάσισε το επίπεδο προσδιορισμού των συνόλων δεδομένων. Οι Γενικές Διευθύνσεις του ΥΠΠΟΑ, αποφάσισαν τον προσδιορισμό των συνόλων δεδομένων σε επίπεδο Διευθύνσεων. Εξαιρεση αποτέλεσε η Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης Μνημείων και Τεχνικών Έργων, η οποία επέλεξε την πρώτη δυνατότητα, δηλαδή τον ορισμό των Συνόλων Δεδομένων από το γραφείο της όλων των υφιστάμενων Υπηρεσιών της, χωρίς να απαιτείται καμία εμπλοκή τους.

Πολύ σημαντική ενέργεια για να διευκολυνθεί και να συστηματοποιηθεί η καταγραφή των συνόλων δεδομένων είναι ο καθορισμός των προδιαγραφών σε καθεμία από τις τέσσερις κατηγορίες των Συνόλων Δεδομένων, όπως αυτές αναφέρονται στο Νόμο 4305/2014. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτό, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων: των μελών της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ, των νομικών συμβούλων του Γραφείου Γενικής Γραμματέως και του αρμόδιου Υπουργείου (πρώην ΥΔΜΗΔ).

Τέλος, η Ηγεσία, έπειτα από εισήγηση του αρμόδιου Υπουργείου, όρισε τους τεχνικούς του ΥΠΠΟΑ, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την ανάρτηση του περιεχομένου των Ανοικτών Συνόλων Δεδομένων στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου (www.data.gov.gr), αλλά και την γενική διαχείριση του Μητρώου. Στα καθήκοντά τους περιλαμβάνεται και η ενημέρωση των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ και η γενική επικοινωνία μαζί τους προκειμένου να αποσταλούν τα αρχεία. Οι τεχνικοί που ορίστηκαν είναι ο συντονιστής του έργου και ένα άλλο μέλος της ΟΔΕ, που ανήκει στην Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και είναι τεχνικός.

3.4.2. Σύσταση της ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτών δεδομένων

Η αποτελεσματική λειτουργία της συγκεκριμένης Ομάδας Εργασίας απαιτούσε τον συγκερασμό πολύπλευρων γνώσεων: τεχνικών, διοικητικών αλλά αρχαιολογικών. Προαπαιτούμενο φυσικά ήταν η νομική υποστήριξη της, η οποία, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, ήταν αρμοδιότητα του Γραφείου Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού.

Σχετικά, λοιπόν, με την σύσταση της Ομάδας Εργασίας, ο συντονιστής άνηκε στη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ήταν τεχνικός με ειδικότητα ΠΕ Πληροφορικής, με εμπειρία πάνω στη διαχείριση έργων, αλλά και στην ανάπτυξη και υποστήριξη εφαρμογών. Υπήρξε μέλος της Ομάδας Εργασίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού στο πλαίσιο εφαρμογής του Νόμου 3979/2011 για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποτέλεσε σημείο επαφής της ΟΔΕ με το αρμόδιο Υπουργείο (πρώην ΥΔΜΗΔ), την ηγεσία του ΥΠΠΟΑ αλλά και εντός ΥΠΠΟΑ με τις Υπηρεσίες του.

Από την Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ορίστηκαν και άλλοι τεχνικοί ειδικότητας ΠΕ Πληροφορικής αλλά και ΤΕ και ΔΕ με την ίδια ειδικότητα (Πληροφορικής και Χρήσης Ηλεκτρονικών Υπολογιστών αντιστοίχως). Από την Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ορίστηκαν διοικητικοί υπάλληλοι, τόσο πανεπιστημιακής, όσο και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα, ορίστηκαν από τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΓΔΑΠΚ) ένας υπάλληλος με ειδικότητα ΠΕ Αρχαιολόγων και ένας άλλος ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού. Υπάλληλοι ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού ορίστηκαν και στις Γενικές Διευθύνσεις Αναστήλωσης Μνημείων και Τεχνικών Έργων (ΓΔΑΜΤΕ) και Σύγχρονου Πολιτισμού (ΓΔΣΠ). Από την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων, ορίστηκαν ένας υπάλληλος ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού και ένας υπάλληλος ΔΕ με την ίδια ειδικότητα.

3.4.3. Ενέργειες ΔΗΔ – ΟΔΕ

Σύμφωνα με τους νόμους 3448/2006, 3979/2011 και 4305/2014, αρμόδια Υπηρεσία για την εφαρμογή των ανοικτών δεδομένων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού είναι η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τον οργανισμό του ΥΠΠΟΑ, ΠΔ 4/2018 (ΦΕΚ 7/Α/22-1-2018), η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αποτελείται από τα ακόλουθα τρία τμήματα: το Τμήμα Υποδομών και Δικτύων, το Τμήμα Πληροφοριακών Συστημάτων και το Τμήμα Καινοτόμων Υπηρεσιών και Απλούστευσης Διαδικασιών.

Αρχικά δημιουργήθηκε από τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης λογαριασμός e-mail, προκειμένου να χρησιμοποιείται από την ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα για την επικοινωνία με όλους τους εμπλεκόμενους: τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, την ηγεσία και το αρμόδιο Υπουργείο (πρώην ΥΔΜΗΔ). Η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, σε συνεργασία με την ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα, αποφάσισαν το τρόπο συλλογής των Συνόλων Δεδομένων από τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ.

Πρόκειται για μια απόφαση που δεν απασχόλησε τουλάχιστον το 2016 κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου 4305/2014 τους υπόλοιπους φορείς του ελληνικού δημοσίου. Ενώ, λοιπόν, η συλλογή της συγκεκριμένης πληροφορίας φαινόταν μια απλή διαδικασία, δεδομένου αφενός του μεγάλου πλήθους των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, αλλά και της πληθώρας των συνόλων, κάθε άλλο παρά εύκολη ήταν. Αν προσμετρηθούν και τα περιορισμένα χρονικά περιθώρια κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου, που στην ουσία μηδένιζαν τον διαθέσιμο χρόνο για την επεξεργασία τους, η κατηγοριοποίηση των συνόλων αποτελούσε δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία.

Έτσι, η αρχική προσπάθεια συλλογής των Συνόλων Δεδομένων μέσω αρχείων excel από τις Υπηρεσίες στα σημεία επαφής των Γενικών Διευθύνσεων και από αυτά στο e-mail της ΟΔΕ, απέδειξαν την αδυναμία εφαρμογής της συγκεκριμένης διαδικασίας. Έγινε αμέσως φανερό η ανάγκη για αυτοματοποίηση της διαδικασίας μέσω πλατφόρμας. Η ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα, σε συνεργασία με τους τεχνικούς της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ανέπτυξαν με ίδια μέσα εφαρμογή καταχώρησης των Συνόλων Δεδομένων.

Οι Υπηρεσιακές Μονάδες του ΥΠΠΟΑ στις οποίες δόθηκε πρόσβαση για να προχωρήσουν σε καταχώρηση ήταν οι ακόλουθες: Διευθύνσεις, Αυτοτελή Τμήματα, Μουσεία, Γραφεία (μεταξύ αυτών το Γραφείο Υπουργού, το Γραφείο Γενικού Γραμματέα, τα Γραφεία Γενικών Διευθύνσεων, το Γραφείο Τύπου και Ενημέρωσης Κοινού κτλ) και οι Εφορείες Αρχαιοτήτων. Η εφαρμογή αυτή παρείχε τη δυνατότητα επιλογής του τρόπου διάθεσης, ο οποίος επί της ουσίας όριζε την αδειοδότηση, η οποία υπήρχε στην τρίτη και στην τέταρτη κατηγορία.

Επίσης, η εφαρμογή έδινε τη δυνατότητα επιλογής του τύπου του αρχείου: ηλεκτρονικό ή έγγραφο, pdf ή jpg ή xls ή xml κτλ., διαχωρίζοντας ένα σύνολο σε μηχαναγνώσιμο ή μη. Συνεπώς, μέσω της εφαρμογής κατέστη εφικτή η αυτοματοποιημένη κατηγοριοποίηση των Συνόλων Δεδομένων του ΥΠΠΟΑ στις ακόλουθες τέσσερις:

1. Ανοικτά Μηχαναγνώσιμα
2. Ανοικτά Μη Μηχαναγνώσιμα
3. Ανοικτά με αδειοδότηση
4. Κλειστά

Επιπλέον, μέσω της εφαρμογής παρέχεται η δυνατότητα εξαγωγής των Συνόλων Δεδομένων, ανά κατηγορία ή συνολικά, όπως απαιτείται στην έκδοση της απόφασης. Ακόμη, είναι δυνατή η επεξεργασία ή η τροποποίησή τους από την ίδια την Υπηρεσία που τα καταχώρησε, τα σημεία επαφής της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης, αλλά και τους διαχειριστές της εφαρμογής.

Η ΔΗΔ σε συνεργασία με την ΟΔΕ, στα πλαίσια της εφαρμογής του επιχειρησιακού σχεδίου, αλλά και κατανοώντας την ανάγκη για ετήσια έκδοση απόφασης σύμφωνα με το νόμο 4305/2011, επιδίωξαν την δημιουργία μιας διαδικασίας ρουτίνας, με βήματα τα οποία θα επαναλαμβάνονται σε τακτική βάση και συγκεκριμένα ετησίως. Για το λόγο αυτό, αποφασίστηκε να πραγματοποιηθούν τα εξής:

- ❖ Αρχικά ενημερώθηκαν από την ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα ηλεκτρονικά αλλά και δια ζώσης, οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ που οφείλουν να προβούν σε καταγραφή των Συνόλων Δεδομένων τους (δηλαδή όλες οι Υπηρεσίες εκτός από αυτές της ΓΔΑΜΤΕ) από την ΟΔΕ, σχετικά με το νόμο που έπρεπε να εφαρμοστεί, τις υποχρεώσεις του ΥΠΠΟΑ που απορρέουν από αυτόν και τις προθεσμίες που δίνονταν.
- ❖ Ενημέρωση των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ για την εφαρμογή που αναπτύχθηκε προκειμένου να προβούν στην καταχώρηση των Συνόλων τους και ορισμός χρονοδιαγράμματος υλοποίησης. Δημιουργία, παροχή κωδικών ή ανάκτηση τους ανά Υπηρεσιακή Μονάδα αρμόδια καταγραφής.
- ❖ Υποστήριξη της ΟΔΕ στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, τόσο συμβουλευτική, όσο και τεχνική, για την ορθή καταχώρηση των Συνόλων Δεδομένων στην εφαρμογή.
- ❖ Έλεγχος της εφαρμογής από την ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα, ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχουν Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, οι οποίες δεν έχουν προβεί σε καταχώρηση των Συνόλων Δεδομένων τους εντός του χρονοδιαγράμματος που τέθηκε σε προηγούμενο βήμα. Σε περίπτωση που επιβεβαιωθεί κάτι τέτοιο, η ΟΔΕ οφείλει να προβεί σε άμεση ενημέρωση των συγκεκριμένων Υπηρεσιών και των αρμόδιων Γενικών Διευθύνσεων, ώστε να προχωρήσουν άμεσα σε καταχώρηση. Σε αυτή την περίπτωση, η ΟΔΕ τονίζει στην Υπηρεσία αλλά και στην αρμόδια Γενική Διεύθυνση την 'εξ ορισμού ανοικτότητα' των Συνόλων της ('open by default').
- ❖ Κλείσιμο της εφαρμογής με το πέρας της χρονικής προθεσμίας που ορίστηκε από την ΟΔΕ και τελικός έλεγχος για τυχόν Υπηρεσίες που δεν κατέγραψαν τα Σύνολά τους. Εξαγωγή πινάκων και επεξεργασία, προκειμένου να σχηματιστούν οι πίνακες των τεσσάρων κατηγοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το νόμο 4305/2014:
 - Όλα τα Σύνολα Δεδομένων του ΥΠΠΟΑ

- Τα Σύνολα Δεδομένων που παρέχονται ανοικτά και σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο
 - Τα Σύνολα Δεδομένων που παρέχονται με αδειοδότηση ή/και τέλη
 - Τα κλειστά Σύνολα Δεδομένων
- ❖ Παράδοση των παραπάνω πινάκων εντός προθεσμίας που ορίστηκε από το Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης προκειμένου να προβούν στην έκδοση της υπουργικής απόφασης καθορισμού των Συνόλων Δεδομένων.
 - ❖ Υποχρέωση σύμφωνα με τον Νόμο 4305/2014 ανάρτησης της συγκεκριμένης υπουργικής απόφασης από τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στον επίσημο κόμβο του ΥΠΠΟΑ, σε εμφανές σημείο.
 - ❖ Ηλεκτρονική (μέσω e-mail) και τηλεφωνική ενημέρωση από την ΟΔΕ και συγκεκριμένα από τους ορισμένους τεχνικούς της, των Υπηρεσιών, των οποίων καταγράφηκαν Σύνολα στην κατηγορία: Ανοικτά και Μηχαναγνώσιμα, προκειμένου να αποστείλουν στην ΟΔΕ το αντίστοιχο περιεχόμενο ή τον αντίστοιχο σύνδεσμο των Συνόλων αυτών, αν είναι εφικτό αυτό.
 - ❖ Ανάρτηση του περιεχομένου των ανοικτών και μηχαναγνώσιμων συνόλων στο εθνικό αποθετήριο από τους ορισμένους τεχνικούς υπαλλήλους του ΥΠΠΟΑ.
 - ❖ Επικαιροποίηση του αρχείου των ανοικτών και μηχαναγνώσιμων συνόλων του αποθετηρίου όταν μεταβάλλεται το περιεχόμενό τους ή αλλαγή του συνδέσμου, αν απαιτηθεί.

3.5. Εργαλεία Ανάλυσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού

3.5.1. Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT αναλύει τα δυνατά και τα αδύνατα (Strengths and Weaknesses) σημεία ενός οργανισμού, καθώς και τις ευκαιρίες (Opportunities), αλλά και τις απειλές (Threats) που ανακύπτουν. Τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία εκφράζουν το εσωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού, δεδομένου ότι προκύπτουν από τους εσωτερικούς του πόρους. Σε αντιδιαστολή, οι ευκαιρίες και οι απειλές αναφέρονται στο εξωτερικό περιβάλλον του οργανισμού και σε μεταβλητές που ο οργανισμός οφείλει να εντοπίσει, προκειμένου να προσαρμοστεί σε αυτές ή ακόμα και να τις προσαρμόσει, αν είναι εφικτό.

Ένα από τα δυνατά σημεία του οργανισμού κατά την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014 ήταν ο ισχυρός στρατηγικός σχεδιασμός της Κυβέρνησης, αλλά και της Ηγεσίας του ΥΠΠΟΑ. Η Κυβέρνηση ήταν αποφασισμένη να εφαρμόσει άμεσα την οδηγία 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και

του Συμβουλίου, επιβάλλοντας ακόμα και κυρώσεις στους ελληνικούς δημόσιους φορείς. Η ισχυρή αυτή βούληση αντικατοπτρίζεται στην πολιτική ηγεσία του ΥΠΠΟΑ, η οποία λειτούργησε άμεσα προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η διαδικασία προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων, στα πλαίσια των ιδιαιτεροτήτων του. Για αυτό το λόγο, άλλωστε, παρείχε άμεση και ουσιαστική στήριξη σε όλους τους εμπλεκόμενους εντός του οργανισμού.

Η σύσταση της ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα αποτελεί ένα επιπλέον δυνατό σημείο. Καθώς το μεγαλύτερο μέρος των ενεργειών επιβάρυνε την ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, η σύσταση της επηρέασε καταλυτικά την διαδικασία προσδιορισμού των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ και την έκδοση της απόφασης. Ο συντονιστής του έργου, ειδικότητας ΠΕ Πληροφορικής, είχε μεγάλη εμπειρία στη διαχείριση έργων αλλά και σε θέματα ανοικτής διακυβέρνησης. Αυτό αποτέλεσε ισχυρό πλεονέκτημα, καθώς οι γνώσεις του και η καθοδήγησή του εντός της Ομάδας Εργασίας, αλλά και εκτός στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, συντέλεσαν στην οργανωμένη διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων της. Είναι σημαντικό ότι τα μέλη της ΟΔΕ εργάστηκαν πολλές φορές ακόμα και εκτός ωραρίου προκειμένου να φέρουν σε πέρας τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν, μεταξύ αυτών ο σχεδιασμός και η ολοκλήρωση της εφαρμογής, η ενημέρωση και η υποστήριξη των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ και η επικοινωνία με τους αρμόδιους εκτός ΥΠΠΟΑ.

Επιπλέον, το κλίμα συνεργασίας μεταξύ των περισσότερων εμπλεκόμενων εντός ΥΠΠΟΑ ήταν εξαιρετικό και διευκόλυνε σημαντικά την διαδικασία. Τα μέλη της ΟΔΕ συνεργάστηκαν μεταξύ τους χωρίς προβλήματα, με αμοιβαίο σεβασμό στις γνώσεις και την εμπειρία του καθενός, υπό την καθοδήγηση του συντονιστή. Πολύ καλή ήταν επίσης η συνεργασία με τους νομικούς συμβούλους του γραφείου του Γενικού Γραμματέα, αλλά και με την ίδια την Ηγεσία, όπου χρειαζόταν. Ακόμη, λόγω της σπουδαιότητας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, στην ΟΔΕ Διαύγεια – Ανοικτά Δεδομένα έπρεπε να συμμετάσχουν περισσότεροι του ενός αρχαιολόγου ως μέλη.

Κατά την εκτέλεση της διαδικασίας προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων του ΥΠΠΟΑ, υπήρχε σχετική απόκλιση από το αρχικό χρονοδιάγραμμα, καθώς το συγκεκριμένο αντικείμενο ήταν καινούριο, δεν υπήρχε προηγούμενη ενασχόληση με αυτό στο παρελθόν και όπως άλλωστε συμβαίνει με όλους τους δημόσιους φορείς, υπάρχει πάντα μια δυσκολία προσαρμογής και απαιτείται κάποιος χρόνος ανταπόκρισης σε οτιδήποτε νέο.

Σημαντικός εξωτερικός παράγοντας είναι η αλλαγή στη νοοτροπία των Ανοικτών Δεδομένων, ως απόρροια της γενικότερης ενίσχυσης της Ανοικτής Διακυβέρνησης. Η Ανοικτή Διακυβέρνηση ενισχύεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η Ελλάδα υποχρεώνεται σε συμμόρφωση. Επίσης, η υπουργική

απόφαση καθορισμού των Συνόλων Δεδομένων του ΥΠΠΟΑ και κυρίως η ανάρτηση του περιεχομένου των Ανοικτών Συνόλων στο Μητρώο, αποτέλεσε ένα νέο τρόπο επικοινωνίας μεταξύ δημόσιων φορέων και ενδιαφερόμενων, που διευκόλυνε σημαντικά και τις δυο μεριές, μειώνοντας τον χρόνο συνεννόησης και το φόρτο εργασίας των δημόσιων φορέων.

Είναι αξιοσημείωτο, ότι τα δεδομένα του πολιτισμού αποτελούσαν πάντοτε ελκυστικά σύνολα, καθώς ήταν πολυάριθμες οι αιτήσεις των ενδιαφερόμενων για παροχή τους. Η έκδοση απόφασης με τον καθορισμό τους και η ανάρτησή τους, ήταν από αυτά που ανάμεναν πολλοί και ειδικά για τον ετήσιο διαγωνισμό hackathon.

Ενδεχόμενη απειλή για τον πολιτισμό, τόσο για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και του σύγχρονου πολιτισμού θα μπορούσε να αποτελέσει οποιαδήποτε τροποποίηση των σχετικών νομοθεσιών, όπως για παράδειγμα του νόμου 3208/2002 ή των νόμων για τα πνευματικά δικαιώματα.

Επίσης, οι πρωτοφανείς συνθήκες περιορισμού που βιώνει η κοινωνία μας λόγω της πανδημίας, επηρεάζουν σημαντικά τη λειτουργία του ΥΠΠΟΑ. Η εξ αποστάσεως εργασία που εφαρμόζεται ως τρόπος μείωσης του συγχρωτισμού στις Υπηρεσίες δυσχεραίνει ως ένα βαθμό τη συνεργασία. Το πλήθος των εξ αποστάσεως εργαζομένων αυξάνεται ανάλογα με τον αριθμό των κρουσμάτων. Σε αυτούς πρέπει να προστεθεί και το πλήθος των υπαλλήλων που είτε νοσεί ή έχει νοσήσει από την αρχή της πανδημίας, με αποτέλεσμα να μη δύνανται να εκπληρώσουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις και η Υπηρεσία να βρίσκεται με πολυήμερη μη προγραμματισμένη απουσία υπαλλήλων, γεγονός που μειώνει την παραγωγική της δυναμική.

Τέλος, υπήρχε μια λανθασμένη αντίληψη από πολλούς για την εξ ορισμού ανοικτότητα των Συνόλων Δεδομένων που είτε δεν έχουν προσδιοριστεί επαρκώς εντός της υπουργικής απόφασης, είτε δεν περιλαμβάνονται σε αυτήν καθόλου. Συχνά αναφέρεται σχετικά ο όρος 'Open by default' για την εξ ορισμού ανοικτότητα. Η αντίληψη αυτή δημιουργεί δυσλειτουργίες στο ΥΠΠΟΑ, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις που ενδιαφερόμενοι αιτούνται από το ΥΠΠΟΑ την ανοικτή διάθεση ενός Συνόλου, λαμβάνοντας υπόψη μόνο το Νόμο 4305/2014, ενώ αγνοούν τα υπόλοιπα νομοθετήματα. Παρόλο που η ειδική νομοθεσία υπερέχει έναντι της γενικής, η λανθασμένη αυτή αντίληψη δημιουργεί επιπλέον φόρτο εργασίας στις Υπηρεσίες.

Εσωτερικό περιβάλλον:

Δυνατά Σημεία	Αδύνατα Σημεία
Πολιτική ηγεσία ΥΠΠΟΑ: Ισχυρή βούληση εφαρμογή Νόμου 4305/2014, για βελτιστοποίηση της διαδικασίας και έμπρακτη στήριξη όλων των εμπλεκομένων	Τα ανοικτά δεδομένα είναι αντικείμενο νέο και άγνωστο
Σύσταση ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	Μόνο ένας αρχαιολόγος μέλος της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Εξαιρετική συνεργασία μεταξύ της πλειοψηφίας των εμπλεκομένων	Απαιτείται επιπλέον χρόνος για ανταπόκριση και προσαρμογή λόγω της έλλειψης προηγούμενης ενασχόλησης

Πίνακας 1: Ανάλυση SWOT, Εσωτερικό περιβάλλον

Ιδία επεξεργασία

Εξωτερικό περιβάλλον:

Ευκαιρίες	Απειλές
Αλλαγή στη νοοτροπία των ανοικτών δεδομένων	Αλλαγή των σχετικών νομοθεσιών
Νέος τρόπος παροχής δεδομένων σε ενδιαφερόμενους	Οι περιορισμοί λόγω της πανδημίας επιβραδύνουν τη λειτουργία του ΥΠΠΟΑ
Αύξηση ενδιαφέροντος για τα Σύνολα Δεδομένων του πολιτισμού	Λανθασμένη αντίληψη για την εξ ορισμού ανοικτότητα των Συνόλων Δεδομένων, τα οποία δεν περιλαμβάνονται στην υπουργική απόφαση

Πίνακας 2: Ανάλυση SWOT, Εξωτερικό περιβάλλον

Ιδία επεξεργασία

Η ανάλυση Pestel αναλύει τα εξής:

- **Political** - Πολιτικό περιβάλλον
- **Economical** - Οικονομικό περιβάλλον
- **Social** - Κοινωνικό περιβάλλον
- **Technological** - Τεχνολογικό περιβάλλον
- **Environmental** - Φυσικό περιβάλλον και τέλος
- **Legal** - Νομικό πλαίσιο

Τα ανοικτά δεδομένα εντάσσονται στο πλαίσιο της ανοικτής διακυβέρνησης, που όπως έχει εμπειρικά αποδειχθεί εξαρτάται σημαντικά από το πολιτικό περιβάλλον. Η κυβέρνηση είναι αυτή που προωθεί την ανοικτή διακυβέρνηση ή όχι. Ορισμένες κυβερνήσεις έχουν τόσο έντονη την βούληση για ανοικτότητα που διαμορφώνουν την πολιτική τους κατάλληλα, ενώ κάποιες άλλες είτε υποθάλπουν, είτε αδιαφορούν για την συγκεκριμένη πολιτική.

Σε ότι αφορά το οικονομικό περιβάλλον, αλλά και την οικονομική κατάσταση της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να σημειωθεί ότι επηρεάζεται σημαντικά η πολιτική και η εξέλιξη των Ανοικτών Δεδομένων. Αυτό δικαιολογείται κυρίως λόγω των χρηματοδοτήσεων έργων μέσω ΕΣΠΑ, Τακτικού Προϋπολογισμού, ΠΔΕ κτλ. Η υλοποίηση τέτοιων έργων στην ουσία έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή Συνόλων Δεδομένων.

Μέσα από το κοινωνικό περιβάλλον εκφράζεται η τάση της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Η τάση αυτή αποτελεί την συνιστώσα πολλών ομάδων. Διαφορετικές συνήθειες, επιθυμίες και ελπίδες ορίζουν την παραπάνω τάση. Αυτή με τη σειρά της καθορίζει τις κατηγορίες των Συνόλων Δεδομένων που είναι περισσότερο επιθυμητά για άνοιγμα. Αυτά τα Σύνολα που το κοινωνικό περιβάλλον επιθυμεί να λάβει ανοικτά προκειμένου να τους δώσουν προστιθέμενη αξία με την επανάχρηση. Για τα Σύνολα Δεδομένων του ΥΠΠΟΑ, η πλειοψηφία των ομάδων επιθυμεί ανοικτά σύνολα με πολιτιστικό κυρίως και όχι διοικητικό ή οικονομικό περιεχόμενο.

Το τεχνολογικό περιβάλλον επηρεάζει άμεσα την συγκεκριμένη πολιτική. Η τεχνολογία είναι αυτή που προσδιορίζει ένα σύνολο σε μηχαναγνώσιμο ή μη. Ο προσδιορισμός αυτός δεν καθορίζει απλά την κατηγορία σύμφωνα με τον Νόμο 4305/2014 στην οποία εμπίπτει, αλλά προσφέρει τη δυνατότητα για εισαγωγή του συνόλου σε κάποιο πρόγραμμα και την επεξεργασία του. Αυτό σημαίνει ότι, εφόσον είναι ανοικτό ή μπορεί να διατεθεί με αδειοδότηση, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κάποιον ενδιαφερόμενο για την ανάπτυξη εφαρμογής. Επιπλέον, η ανάπτυξη της τεχνολογίας

προσφέρει εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις, οι οποίες αν αξιοποιηθούν δύναται με τη σειρά τους να αξιοποιήσουν τα διαθέσιμα Σύνολα Δεδομένων του δημόσιου τομέα.

Το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει την πολιτική των Ανοικτών Δεδομένων, καθώς επηρεάζει άμεσα τον πολιτισμό. Οποιαδήποτε δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον παράγει ή μεταβάλλει τα Σύνολα Δεδομένων.

Τέλος, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, οι τροποποιήσεις του ή η ενίσχυσή του επηρεάζει σαφώς την λειτουργία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, όπως και όλων των δημόσιων φορέων. Το νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει όλα τα νομοθετήματα που σχετίζονται με τον πολιτισμό, την διοίκηση και την οικονομία, αλλά φυσικά και με την ανοικτή διακυβέρνηση για τη διαμόρφωση και επίτευξη του αντίστοιχου επιχειρησιακού στόχου.

3.5.3. Πέντε δυνάμεις του Porter

Το μοντέλο του Porter εφαρμόζεται κυρίως σε εθνικές αγορές και όχι σε υποτομείς. Η εφαρμογή του μοντέλου είναι απλή και σχετίζεται με την απάντηση σε πέντε ερωτήσεις. Συγκεκριμένα αφορά πέντε δυνάμεις:

- Δύναμη 1 – Ποια είναι η απειλή από την είσοδο νέων συνόλων δεδομένων στην αγορά;
- Δύναμη 2 – Πόση δύναμη έχουν οι ενδιαφερόμενοι για την απόκτηση συνόλων ανοικτών δεδομένων;
- Δύναμη 3 – Ποια είναι η απειλή ενός υποκατάστατου προϊόντος στην αγορά;
- Δύναμη 4 – Τι δύναμη έχει το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού;
- Δύναμη 5 – Ποιες δυσκολίες και συμμαχίες υπάρχουν;

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, δεν υπάρχει απειλή για εισαγωγή νέων συνόλων δεδομένων από άλλα Υπουργεία που να επηρεάσουν το ενδιαφέρον για τα σύνολα δεδομένων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού καθώς αυτά διαφοροποιούνται και δεν τα επηρεάζουν. Άλλωστε, η νομοθεσία που εφαρμόζεται θέτει αρκετούς όρους και περιορισμούς που τα σύνολα δεδομένων πρέπει να πληρούν και χρειάζεται αρκετός χρόνος για να αναρτηθούν νέα δεδομένα καθώς απαιτείται και μία χρονοβόρα διοικητική διαδικασία.

Σε σχέση με το δεύτερο ερώτημα, η δύναμη των ενδιαφερομένων είναι μειωμένη καθώς δεν μπορούν να επηρεάσουν με κανέναν τρόπο την διαδικασία και την προσφορά ανοικτών δεδομένων από το Υπουργείο Πολιτισμού. Ωστόσο, η παραγωγή ανοικτών συνόλων δεδομένων από έναν δημόσιο φορέα, σημαίνει ότι η προστασία του δημόσιου συμφέροντος θέτει περιορισμούς στους όρους και τις

προϋποθέσεις που αυτά παρέχονται στους ενδιαφερόμενους. Ακόμη και αν τεθεί κάποιο αντίτιμο, αυτό σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποσκοπεί στο κέρδος και το ΥΠ.ΠΟ.Α. βελτιστοποιεί την παρεχόμενη υπηρεσία και την ανοικτότητα των συνόλων του υπέρ των ενδιαφερομένων.

Ακόμη, το ενδιαφέρον και η ζήτηση για τα ανοικτά δεδομένα είναι ισχυρά και δεν απειλούνται από την εμφάνιση τυχόν υποκατάστατων παρεχόμενων υπηρεσιών στην αγορά. Ομοίως και σε σχέση με το τέταρτο ερώτημα, ο ρόλος του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού είναι ισχυρός και επίσης, είναι αυξημένο το ενδιαφέρον για τα σύνολα πολιτιστικών δεδομένων αλλά και γιατί διαθέτει το μονοπώλιο σύμφωνα με το Σύνταγμα.

Σε σχέση με το τελευταίο ερώτημα, οι δυσκολίες που υπάρχουν είναι οι σύνθετες γραφειοκρατικές διαδικασίες που εφαρμόζονται, η πολυπλοκότητα του θεσμικού πλαισίου και η πολυνομία, η δυσκολία στον προσδιορισμό ανοικτότητας των συνόλων καθώς και των σχετικών αδειών αλλά και η αδυναμία άμεσου και αποτελεσματικού συντονισμού υπηρεσιών και στελεχιακού δυναμικού για ζητήματα που σχετίζονται με τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών λόγω έλλειψης εξειδικευμένων τεχνικών και νομικών γνώσεων που απαιτούνται.

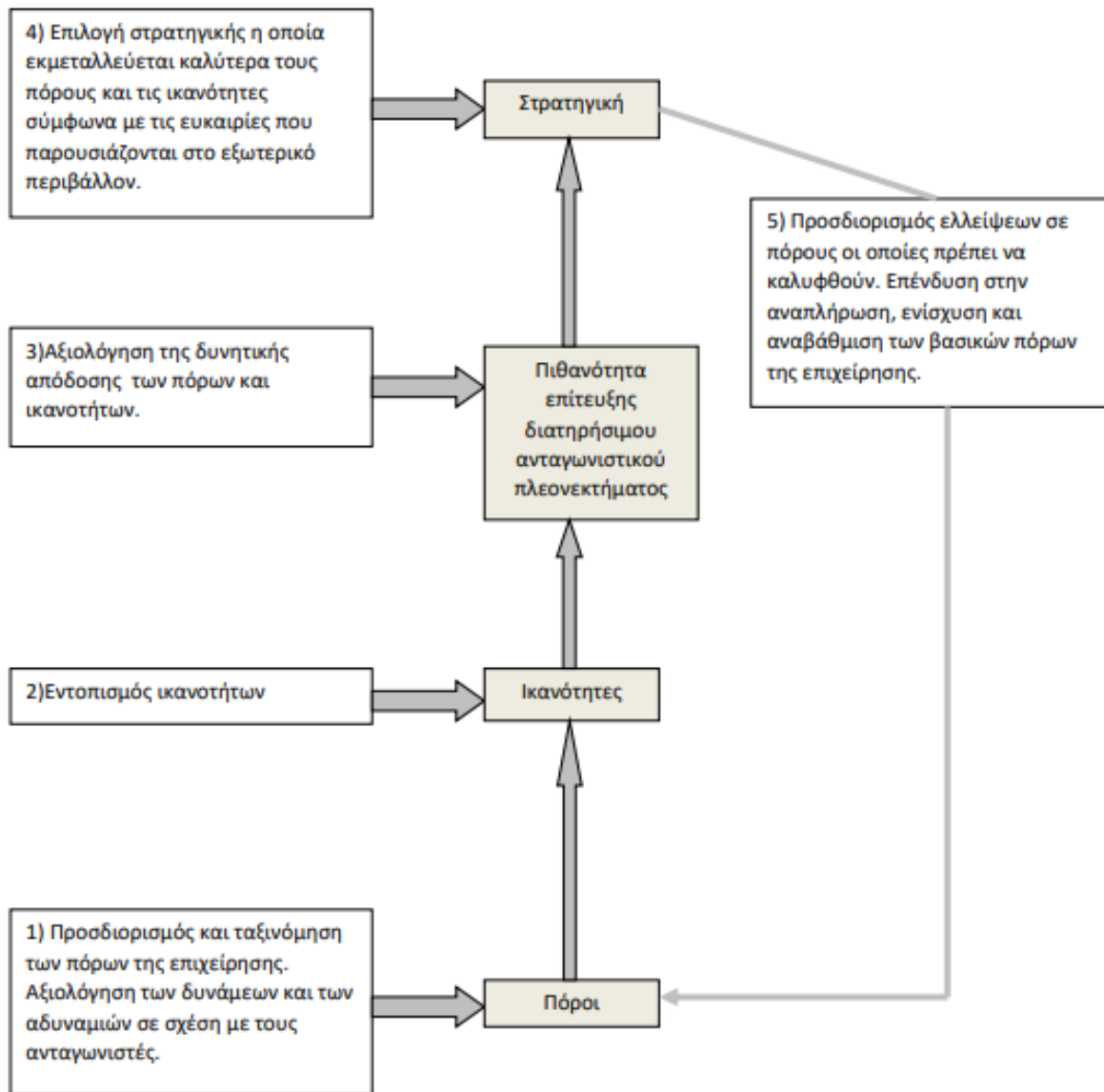
Ωστόσο, υπάρχουν και συνεργασίες που μπορούν να βοηθήσουν τόσο στη δημιουργία μίας περισσότερο ευέλικτης και αποτελεσματικής διαδικασίας όσο και στην αύξηση της ζήτησης αλλά και της προσφοράς από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού συνόλων δεδομένων. Στη διαδικασία μετέχουν όλα τα Υπουργεία και επομένως υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής γνώσεων και πληροφοριών από την μία υπηρεσία στην άλλη αλλά και η μεταφορά τεχνογνωσίας από το ανθρώπινο δυναμικό του εκάστοτε φορέα. Επίσης, η πραγματοποίηση της διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο δίνει τη δυνατότητα της υιοθέτησης και εφαρμογής βέλτιστων πρακτικών από άλλες χώρες.

3.5.4. Θεωρία των πόρων και των ικανοτήτων

Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, ένας οργανισμός διαφοροποιείται από τους υπόλοιπους ανάλογα με τους πόρους και τις ικανότητες που διαθέτει και τον τρόπο που έχει επιλέξει για να τους εκμεταλλεύεται. Όταν ο οργανισμός διαθέτει μοναδικούς πόρους και ικανότητες που δεν γίνεται να αναπαραχθούν από άλλους φορείς τότε έχει και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα (Γεωργόπουλος, σελ. 56, 2013).

Η θεωρία των πόρων και των ικανοτήτων δίνει έμφαση στο εσωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού. Επομένως, σημαντικός είναι ο ρόλος του Διευθυντή που διαχειρίζεται πόρους και

ικανότητες. Οι πόροι μπορούν να είναι είτε υλικοί (χρηματοοικονομικοί πόροι, φυσικοί πόροι κ.α.) είτε άυλοι (εξειδικευμένες γνώσεις εργαζομένων, brand name οργανισμού κ.α.). Ομοίως με τους

Εικόνα 7: Θεωρία πόρων και ικανοτήτων

Πηγή: R.M.Grant., The Resource-based Theory of Competitive Advantage

πόρους και οι ικανότητες διακρίνονται σε βασικές (ικανότητες των ανταγωνιστών ή που μπορούν εύκολα να αντιγραφούν) και μοναδικές (ικανότητες του οργανισμού ή ικανότητες που δύσκολα αντιγράφονται).

Εν προκειμένω, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού διαθέτει πόρους και ικανότητες που το διαφοροποιούν από όλους τους άλλους οργανισμούς όπως μονοπώλιο στην κρατική πολιτιστική διαχείριση και στην διαχείριση και προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, πληθώρα συνόλων δεδομένων που διαφοροποιούνται στο βαθμό προσβασιμότητας τους και είναι μοναδικά καθώς διαφοροποιούνται στη στόχευση τους σε σχέση με άλλα δημόσια δεδομένα, τεχνογνωσία σε η οποία εν προκειμένω αποτυπώνεται στη Σύσταση ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ και ισχυρή βούληση, πολιτική αλλά και διοικητική για την εφαρμογή της νομοθεσίας για τα ανοικτά δεδομένα και της εξασφάλιση υψηλού βαθμού προσβασιμότητας.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΥΠ.ΠΟ.Α. - ΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ**

4.1. Ενσωμάτωση Κοινοτικής Οδηγίας 2013/37/ΕΕ

Η ενσωμάτωση της οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στο εθνικό δίκαιο και ακολούθως η υλοποίησή της από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ήταν μια σύνθετη διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά τη διαδικασία εφαρμογής της προέκυψαν ζητήματα, ορισμένα από τα οποία διευθετήθηκαν, ενώ άλλα διερευνώνται ακόμη προκειμένου να επιλεγεί η πλέον ενδεδειγμένη λύση.

Οι συνεντεύξεις αποτυπώνουν ένα σημαντικό μέρος των προβλημάτων που ανέκυψαν, αντιμετωπίστηκαν ή παραμένουν από την εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας και ο ρόλος τους είναι ουσιαστικός προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η διαδικασία που ακολουθήθηκε, τα ενδεχόμενα λάθη και οι παραλείψεις.

Ακόμη, οι συνεντεύξεις θα βοηθήσουν στην αξιολόγηση των αποφάσεων που ελήφθησαν δεδομένων των χρονικών περιορισμών που ετέθησαν για την εφαρμογή της νομοθεσίας και των πιθανών κυρώσεων που θα επιβάλλονταν σε περίπτωση που δεν εκδιδόταν απόφαση καθορισμού των Συνόλων Δεδομένων εγκαίρως και εμπρόθεσμα.

4.2. Θετικές επιδράσεις από την εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας 2013/37/ΕΕ

Αρχικά, επισημαίνεται ότι το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κατάφερε να ολοκληρώσει εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών και χωρίς την επιβολή κυρώσεων τον καθορισμό των Συνόλων Δεδομένων του και μάλιστα έχοντας να υλοποιήσει μία διαδικασία σύνθετη και δύσκολη, λαμβάνοντας υπόψη και τον υψηλό αριθμό των συνόλων δεδομένων του φορέα, τα οποία υπερέβαιναν τα 2500.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των συνόλων δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. είναι ο υψηλότερος αριθμός συνόλων δεδομένων σε δημόσιο φορέα. Η καταγραφή και κατηγοριοποίηση 2.500 συνόλων δεδομένων αποτέλεσε ένα δύσκολο έργο στο οποίο το ΥΠ.ΠΟ.Α. κατάφερε να ανταποκριθεί επιτυχώς και εντός συγκεκριμένων προθεσμιών.

Σε ότι αφορά την διαδικασία ρουτίνας που επελέγη ως πάγια πρακτική λειτουργίας, αξιολογείται και αυτή ως αρκετά επιτυχής. Υπενθυμίζεται ότι τα βήματα της συγκεκριμένης ρουτίνας σχεδιάστηκαν για να εφαρμόζονται βάση ετήσιου προγραμματισμού. Για το 2016, που αποτελεί το έτος στο οποίο σχεδιάστηκε η ρουτίνα και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά, ο σχεδιασμός ήταν επιτυχής και από την εφαρμογή της ρουτίνας προέκυψε το αναμενόμενο αποτέλεσμα.

Ωστόσο, θα συνέβαλλε στην ορθή αποτίμηση της διαδικασίας, ο προγραμματισμός του ελέγχου της ρουτίνας και στα προσεχή έτη. Συμπερασματικά και λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες που επικρατούσαν το 2016 στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, καθώς η Υπηρεσία βρισκόταν στα πρώτα στάδια προγραμματισμού και σχεδιασμού για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση της διαδικασίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο θεσμικό πλαίσιο, η εφαρμογή της ρουτίνας εφαρμόστηκε επιτυχώς και επέλυσε αποτελεσματικά τα όποια προβλήματα εμφανίστηκαν.

Ως προς τις εναλλακτικές διαδικασίες που εξετάστηκαν, άμεσα έγινε αντιληπτό ότι δεδομένων των χρονικών περιορισμών που είχαν τεθεί και του υψηλού αριθμού των Συνόλων Δεδομένων που έπρεπε να καταγραφούν, τα βήματα που ακολουθήθηκαν αναφορικά με την ηλεκτρονική καταχώρισή τους, την ψηφιακή καταγραφή τους και την επεξεργασία τους ήταν τα βέλτιστα δυνατά. Οποιαδήποτε μη ψηφιακή και επί της ουσίας μη αυτοματοποιημένη διαδικασία, θα δημιουργούσε καθυστερήσεις και θα ενίσχυε τον κίνδυνο η προβλεπόμενη, από το θεσμικό πλαίσιο, απόφαση να εκδοθεί πέραν της ορισθείσας προθεσμίας.

Ακόμη, η αυτοματοποιημένη και μαζική επεξεργασία βελτιστοποίησε την υλοποίηση της διαδικασίας και ελαχιστοποίησε την πιθανότητα ανθρώπινου λάθους στην κατηγοριοποίηση από την ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ. Σημειώνεται, όπως προαναφέρθηκε, ότι η καταχώριση των Συνόλων δεδομένων στην πλατφόρμα που ανέπτυξε η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του ΥΠ.ΠΟ.Α πραγματοποιούνταν από τις υπεύθυνες Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α, σύμφωνα με τις οδηγίες που λάμβαναν από τις Γενικές τους Διευθύνσεις.

Η επεξεργασία και η αυτοματοποιημένη κατηγοριοποίησή τους σύμφωνα με το Νόμο 4305/2014 γινόταν από τον συντονιστή της ΟΔΕ και ένα μέλος της, ειδικότητας ΠΕ Πληροφορικής, με εμπειρία στα πληροφοριακά συστήματα. Σε περίπτωση κατά την οποία η πλατφόρμα δεν διέθετε τη συγκεκριμένη λειτουργία, θα έπρεπε να την ενσωματώσει καθώς, εν προκειμένω, η εφαρμογή οποιασδήποτε μη ψηφιοποιημένης διαδικασίας δε θα ήταν ικανοποιητική.

Αν παρόλα αυτά, αναγκαζόταν το ΥΠ.ΠΟ.Α. να εφαρμόσει μη ψηφιοποιημένες διαδικασίες τότε θα ήταν αναγκαίο να αυξηθεί ο αριθμός του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολούνταν για την υλοποίηση της διαδικασίας, προκειμένου να μην υπάρξουν καθυστερήσεις, δεδομένου του όγκου εργασιών που έπρεπε να υλοποιηθεί άμεσα. Ειδικότερα, θα έπρεπε να αυξηθεί ο αριθμός των μελών της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ που θα αναλάμβανε τη διαχείριση και επεξεργασία των συνόλων δεδομένων με μη αυτοματοποιημένο τρόπο.

4.3. Δυσλειτουργίες από την εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας 2013/37/ΕΕ

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η ρουτίνα που εφαρμόστηκε τον πρώτο χρόνο, δηλαδή το 2016, μπορεί να αξιολογηθεί ως αποτελεσματική. Ακριβώς, όμως, επειδή πρόκειται για ρουτίνα, η αξιολόγησή της θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί για τουλάχιστον τρία συνεχόμενα έτη, ώστε να μπορεί να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα για την αποτελεσματικότητά της. Η εν λόγω ρουτίνα κρίθηκε αποτελεσματική, με βάση τις τρέχουσες συνθήκες προκειμένου να αντιμετωπίσει εγκαίρως αρκετά από τα προβλήματα που προέκυψαν το έτος εφαρμογής της, το 2016.

Έπειτα, εφαρμόστηκε ξανά για την έκδοση της απόφασης καθορισμού των Συνόλων Δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α το 2019. Πρέπει να σημειωθεί ότι και κατά το έτος αυτό λειτούργησε αποτελεσματικά. Θα έπρεπε, ωστόσο, να εφαρμοστεί και στα ενδιάμεσα έτη, ήτοι 2017, 2018 και ενδεχομένως στα επόμενα, δηλαδή 2020 και 2021, ώστε να υπάρχουν επαρκή στοιχεία για την σωστή αξιολόγηση της και να βρεθούν τυχόν ελλείψεις ή σημεία που χρήζουν επανέλεγχου, ώστε να γίνουν και οι απαραίτητες αναθεωρήσεις και προσαρμογές.

Επίσης, η ρουτίνα σχεδιάστηκε με βάση την δεδομένη χρονική στιγμή, όπου σκοπός του ΥΠ.ΠΟ.Α. ήταν πολύ συγκεκριμένος και σαφής: η εφαρμογή του Νόμου 4305/2014. Παρόλο που επιδιώχθηκε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, είναι λογικό να μην δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στις λεπτομέρειες υπό την πίεση των προθεσμιών. Δεδομένου ότι ο αρχικός στόχος επετεύχθη και με ομολογουμένως μεγάλη επιτυχία, θα έπρεπε η ρουτίνα αυτή να αξιολογηθεί ώστε να ενσωματωθούν οι απαραίτητες προσθήκες/αλλαγές.

Με την αξιολόγηση της ρουτίνας θα μπορούσε να επιτευχθεί βελτίωση και καλύτερη ανάλυση του περιεχομένου των συνόλων, καθώς θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη και άλλες παράμετροι, που ήταν απόλυτα φυσικό να μην έχουν προσμετρηθεί κατά την πρώτη εφαρμογή της διαδικασίας. Άλλωστε, η ανάλυση του περιεχομένου μέχρι τώρα βασίζονταν κατά κύριο λόγο στη μέριμνα της εκάστοτε Γενικής Διεύθυνσης και των εκπροσώπων της στην ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά το γεγονός της προσπάθειας ψηφιοποίησης του σταδίου που αφορά στην καταχώριση και επεξεργασία των ανοικτών δεδομένων, το στάδιο της διαδικασίας έκδοσης απόφασης προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α εξακολουθεί να έχει ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, με τον ρόλο της Ομάδας Διαχείρισης Έργου για τα ανοικτά δεδομένα να παραμένει κομβικός.

Από την αρχή, το όλο εγχείρημα βασίστηκε κατά κύριο λόγο στα πρόσωπα που απαρτίζουν την Ομάδα Διαχείρισης Έργου και κυρίως στον συντονιστή, ο οποίος λόγω της εμπειρίας του στη

διαχείριση έργων ανέλαβε να φέρει σε πέρας την όλη διαδικασία. Ήταν στην ουσία το στέλεχος που επικοινωνούσε με το αρμόδιο Υπουργείο σε καθημερινή σχεδόν βάση, με την ηγεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και τις Υπηρεσίες του, αλλά και με τα υπόλοιπα μέλη της ΟΔΕ.

Λόγω της ειδικότητάς του, το στέλεχος αυτό, ήταν, επίσης, ένα εκ των δύο ατόμων, που ορίστηκαν υπεύθυνα και για την ανάρτηση του περιεχομένου των ανοικτών συνόλων δεδομένων στο Μητρώο. Η συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε ένα πρόσωπο δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση καλή πρακτική, ακόμη και αν το άτομο που επιφορτίζεται με τις αρμοδιότητες είναι αρκετά ικανό και καταρτισμένο και μπορεί να ανταπεξέλθει.

Η ορθή κατανομή αρμοδιοτήτων αποτελεί σημαντική παράμετρο για την επιτυχή έκβαση οποιασδήποτε διοικητικής διαδικασίας και περαιτέρω, η εξειδίκευση και η εμπειρία που αποκτάται από την διεκπεραίωση των σταδίων μίας διαδικασίας είναι απαραίτητο να διαχέεται εμπειρικά και όχι μόνο θεωρητικά σε περισσότερα του ενός στελέχους μίας υπηρεσίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η συνέχεια στην υλοποίηση του διοικητικού έργου.

Ως συνέπεια όλων όσων προαναφέρθηκαν, το αποτέλεσμα ήταν να μην εφαρμοστεί η διαδικασία κατά τα έτη 2017 και 2018 στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και ακολούθως να μην εκδοθούν οι σχετικές αποφάσεις. Το γεγονός αυτό αναμένεται να προκαλέσει χρονική υστέρηση στην εναρμόνιση με τις προβλεπόμενες απαιτήσεις του Νόμου 4305/2014, αλλά και καθυστερήσεις στην επικαιροποίηση των συνόλων δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. Προφανώς, όλες οι ως άνω χρονικές υστερήσεις συνεπάγονται και χρονική υστέρηση στην ενεργό συμμετοχή τις εξελίξεις στο τομέα των Ανοικτών Δεδομένων που αποτελεί σημαντικό τομέα για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

4.4. Ιδιαιτερότητες ανοικτών δεδομένων στο ΥΠ.ΠΟ.Α.

Η διαδικασία της έκδοσης απόφασης προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, θα έπρεπε να περιλαμβάνει και μέριμα για την ποιότητα των συνόλων, αλλά και για την καλλιέργεια μιας κουλτούρας σχετικά με τα Ανοικτά Δεδομένα στο εσωτερικό στο ΥΠ.ΠΟ.Α. Το ΥΠ.ΠΟ.Α. υπό την πίεση των προθεσμιών και με στόχευση κυρίως στην αποφυγή επιβολής κυρώσεων, εστίασε, πρωτίστως, στην έκδοση της απόφασης, η οποία άλλωστε αποτελεί ετήσια θεσμική υποχρέωση του ΥΠ.ΠΟ.Α. και επιβάλλεται από το Νόμο 4305/2014.

Επισημαίνεται ότι εντός των στενών χρονικών περιθωρίων, κρίθηκε προτιμότερο από τις Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α. να 'προστατευτούν' τα σύνολά τους ακόμα και με όρους που ενδεχομένως να είναι πιο αυστηροί από αυτούς που θα μπορούσαν πραγματικά να τεθούν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα,

τα Σύνολα Δεδομένων που καταχωρήθηκαν στην κατηγορία ανοικτά και μηχαναγνώσιμα να είναι ελάχιστα σε σχέση με τα συνολικά.

Για παράδειγμα, στις αποφάσεις του 2016 και του 2019, με τον αριθμό των συνόλων δεδομένων να υπερβαίνει τα 2500, τα ανοικτά και μηχαναγνώσιμα, το περιεχόμενο των οποίων αναρτήθηκε στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων είναι 44 και 41 αντιστοίχως. Αυτό σημαίνει ότι μόλις το 1,8 % και 1.6 % αντιστοίχως των συνόλων δεδομένων δόθηκαν με τον χαρακτηρισμό 'ανοικτά και μηχαναγνώσιμα'. Το ποσοστό αυτό είναι συγκριτικά χαμηλό σε σχέση με άλλους δημόσιους φορείς.

Τα σύνολα δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. κατά πλειοψηφία προστατεύονται από τον Νόμο 3028/2002 'Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς'. Είναι εύλογο, συνεπώς, ως ένα βαθμό, τα σύνολα αυτά να μην παρέχονται σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο. Ωστόσο, ελλείψει χρόνου, φαίνεται πως δεν υπήρχαν επαρκή περιθώρια λεπτομερούς επεξεργασίας για όλα τα σύνολα δεδομένων, ώστε να επιλεγούν οι όροι αδειοδότησης με περισσότερη προσοχή και να δοθεί η δυνατότητα να χαρακτηριστούν ως ανοικτά, περισσότερα σύνολα.

Ο οργανισμός του Υπουργείου Πολιτισμού (ΠΔ 4/2018) συστήνει μεγάλο αριθμό Υπηρεσιών και κυρίως Περιφερειακών, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε όλη την γεωγραφική έκταση της χώρας. Τα έτη 2016 και 2019, στα οποία εκδόθηκαν οι αποφάσεις, κάθε νομός της Ελλάδας περιλάμβανε περίπου 2 Περιφερειακές Υπηρεσίες, μια Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (Ε.Π.Κ.Α.) και μια Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (Ε.Β.Α.). Σε αυτές τις Υπηρεσίες πρέπει να προστεθούν και τα κατά τόπους Μουσεία.

Οι ως άνω υπηρεσίες υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς που, λαμβάνοντας υπόψη όσα προαναφέρθηκαν, περιλαμβάνει έναν υψηλό αριθμό υπηρεσιών. Η επιλογή της συγκεκριμένης Γενικής Διεύθυνσης να καταγράφει κάθε Υπηρεσία τα δικά της Σύνολα Δεδομένων είχε ως αποτέλεσμα τον αυξημένο αριθμό Συνόλων.

Επισημαίνεται ότι Περιφερειακές Υπηρεσίες διαθέτει σύμφωνα με τον Οργανισμό και η Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων. Παρόλα αυτά, απόφαση της συγκεκριμένης Γενικής Διεύθυνσης ήταν να προσδιοριστούν τα Σύνολα της από το Γραφείο της Γενικής Διεύθυνσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αφενός να είναι πολύ πιο περιορισμένα τα καταγεγραμμένα Σύνολα, αφετέρου να υπάρχει ομοιόμορφη κατηγοριοποίησή τους.

4.5. Ανάλυση στοιχείων του Μητρώου Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr)

Ο Πίνακας που ακολουθεί, περιλαμβάνει τις αναρτήσεις στο παλιό Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του δημοσίου που πλέον φιλοξενείται στον ιστότοπο: <http://archive.data.gov.gr/>. Η νέα Πύλη φιλοξενείται στον ιστότοπο <https://data.gov.gr/>. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν οι αναρτήσεις που έγιναν λόγω του Νόμου 4305/2014, προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης των συνόλων δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. με άλλους δημόσιους φορείς, καθώς μέχρι σήμερα το ΥΠ.ΠΟ.Α. δεν έχει προχωρήσει σε μετάπτωση του περιεχομένου του στη νέα Πύλη.

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης δεν γίνεται αναφορά στα εξής Υπουργεία:

- Οικονομίας και Ανάπτυξης
- Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και
- Υγείας

καθώς στις αποφάσεις προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων τους δεν απαριθμούν τα Σύνολα, αλλά τα περιγράφουν. Συνεπώς, δεν δύναται να εξαχθούν ποσοτικά συμπεράσματα για αυτά. Ακόμη, παρά το γεγονός ότι στην Πύλη είναι αναρτημένα στοιχεία και άλλων υπόχρεων δημόσιων φορέων, ο Πίνακας και τα γραφικά αφορούν μόνο Υπουργεία, ώστε να είναι συγκρίσιμα με το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού που έχει επιλεγεί ως μελέτη περίπτωσης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί, ότι στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων αναρτώνται όχι μόνο τα ανοικτά και μηχαναγνώσιμα σύνολα δεδομένων των φορέων του δημοσίου, αλλά και αυτά που παρέχονται με αδειοδότηση, αναφέροντας ρητά τους όρους διάθεσης. Παρόλα αυτά αρκετοί φορείς, μεταξύ αυτών και το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, δεν ακολούθησαν τον ως άνω κανόνα.

Υπουργείο	Πλήθος Συνόλων απόφασης	Πλήθος Ανοικτών Συνόλων	Πλήθος Συνόλων με αδειοδότηση στο Μητρώο	Ποσοστό Ανοικτών Συνόλων	Ημερομηνία απόφασης
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	468	221	3	47,2	15/06/2018
Δικαιοσύνης	468	2 (35 στην απόφαση)	0	7,5	14/12/2016
Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	736	121	0	16,4	14/11/2016
Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	223	126	1	56,5	16/12/2016
Οικονομίας και Ανάπτυξης	Περιγραφή και όχι απαρίθμηση	271	8		1/3/2016
Οικονομικών	9	0	0	0	28/3/2017
Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	Περιγραφή και όχι απαρίθμηση	371	0		15/02/2016
Περιβάλλοντος και Ενέργειας	234	124	2	53	5/9/2016
Πολιτισμού και Αθλητισμού	2538	41	0 (764 στην απόφαση)	1,6	28/3/2019
Υγείας	Περιγραφή και όχι απαρίθμηση	49	32		14/2/2017
Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων	1228	24	22	1,95	29/2/2016

Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΥΠ.ΠΟ.Α.)	169	6	1	3,6	1/7/2016
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη	178	31	36	17,4	30/4/2015
Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	255	95	16	37,3	27/5/2015

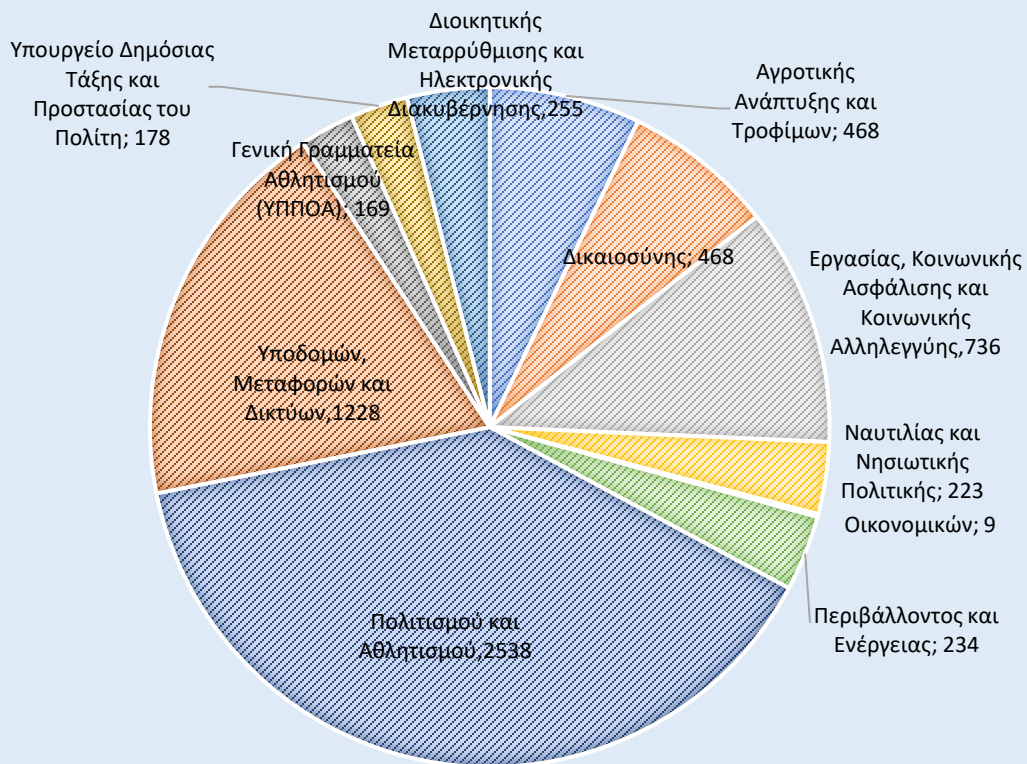
Πίνακας 3: Στοιχεία Μητρώου του Νόμου 4305/2014, Ιδία επεξεργασία

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω Πίνακα, η απόφαση προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. περιλαμβάνει στην 3η κατηγορία, δηλαδή στα Σύνολα που διατίθενται με όρους, 764 Σύνολα τα οποία δεν αναρτήθηκαν στο Μητρώο. Σύμφωνα με τον παραπάνω Πίνακα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, στην απόφαση που εκδόθηκε στις 14/12/2016 για προσδιορισμό των Συνόλων Δεδομένων του, η δεύτερη κατηγορία που αναφέρεται στα 'Ανοικτά και Μηχαναγνώσιμα' Σύνολα Δεδομένων, περιλαμβάνει 35 Σύνολα, ενώ έχει αναρτηθεί στο Μητρώο το περιεχόμενο μόλις 2 εξ αυτών.

Ο Πίνακας αυτός έρχεται να επιβεβαιώσει την ιδιαιτερότητα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Το ΥΠ.ΠΟ.Α. σε σχέση με τα άλλα Υπουργεία, αλλά και γενικά τους υπόλοιπους δημόσιους φορείς έχει μεγάλο αριθμό Συνόλων Δεδομένων,

ΣΥΝΟΛΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΝΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ

- Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Δικαιοσύνης
- Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
- Οικονομικών
- Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- Πολιτισμού και Αθλητισμού
- Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
- Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ)
- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη
- Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Διάγραμμα 3: Πλήθος συνόλων δεδομένων όπως αποτυπώνονται στις σχετικές αποφάσεις ανά Υπουργείο, Ιδία επεξεργασία

συνέπεια αφενός μεν του αντικειμένου του ΥΠ.ΠΟ.Α. και αφετέρου του πλήθους των Υπηρεσιών του όπως προαναφέρθηκε. Στο διάγραμμα 1, απεικονίζεται και σχηματικά, ξεκάθαρα, ο υψηλός αριθμός συνόλων δεδομένων που διαθέτει το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού σε σχέση με τα υπόλοιπα Υπουργεία.

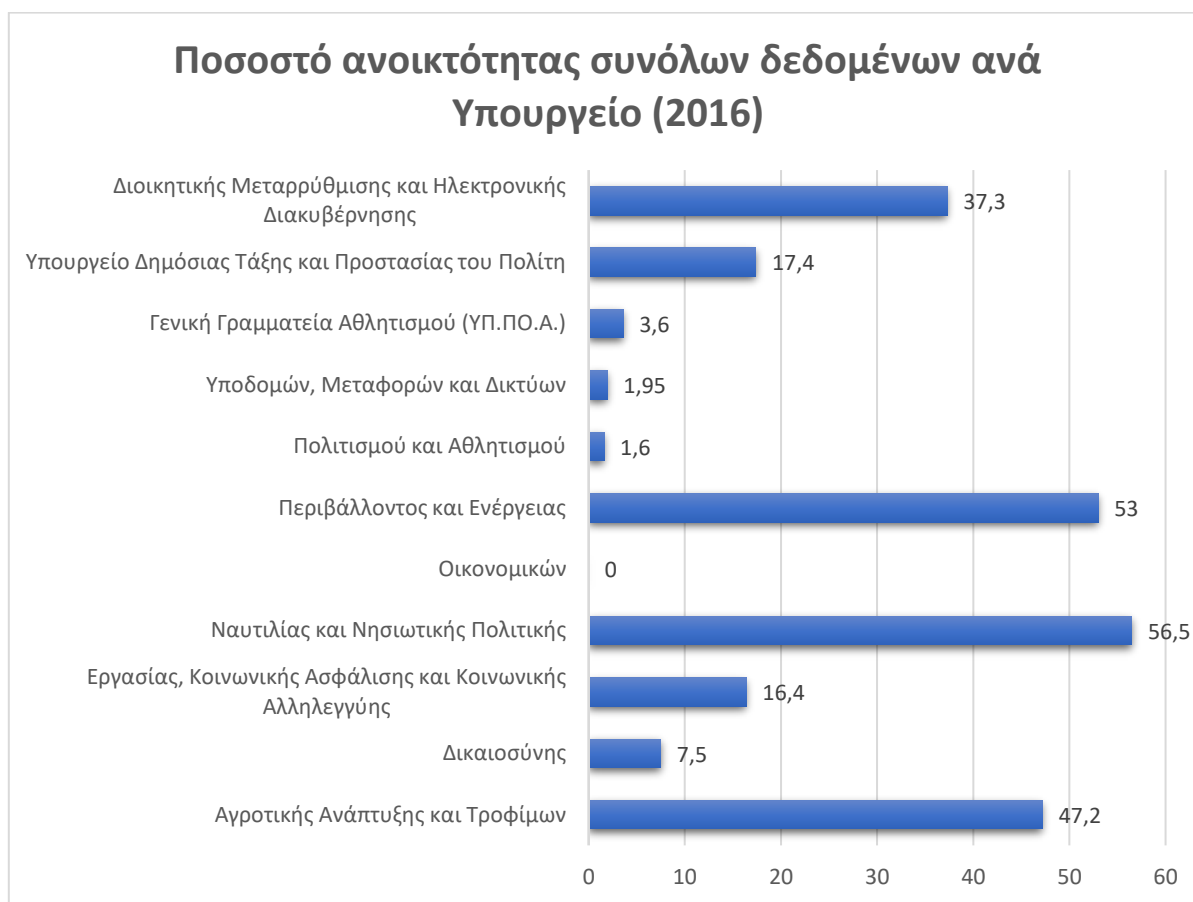
Διάγραμμα 4: Ανοικτά σύνολα δεδομένων ανά Υπουργείο στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr), Ιδία επεξεργασία

Το διάγραμμα 2 απεικονίζει τον αριθμό των συνόλων δεδομένων που έχουν χαρακτηριστεί ως ανοικτά ανά Υπουργείο και το διάγραμμα 3, την ποσοστιαία αντιστοιχία Ανοικτών Συνόλων Δεδομένων προς τα συνολικά ανά Υπουργείο. Τα περισσότερα Σύνολα Ανοικτών Δεδομένων έχουν αναρτηθεί στο data.gov.gr, από πλευράς Υπουργείων, από το Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Τα Ανοικτά Σύνολά του ανέρχονται σε 221, ενώ αυτά με αδειοδότηση σε 3. Το ποσοστό των Ανοικτών στα συνολικά, δηλαδή στα 468 είναι ιδιαίτερα υψηλό, της τάξης του 47,2 %. Είναι το τρίτο σε σειρά ποσοστό μετά το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, όπου το ποσοστό των Ανοικτών Συνόλων ξεπερνάει τα μισά (56,5 %) και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας με 53%. Τα δυο αυτά Υπουργεία έχουν μεγάλο πλήθος Ανοικτών Συνόλων αναρτημένων στο Μητρώο, το πρώτο 126 (στα 223 συνολικά) και το δεύτερο 124 (στα 234 συνολικά).

Και τα δυο ως άνω Υπουργεία έχουν αναρτήσει επιπλέον Σύνολα που παρέχονται με αδειοδότηση: το Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής 1 τέτοιο σύνολο και το Περιβάλλοντος και Ενέργειας 2. Παρατηρούμε ότι τα δυο αυτά Υπουργεία σχεδόν ταυτίζονται σε πλήθος συνόλων, στις κατηγοριοποιήσεις τους αλλά και στις αναρτήσεις.

Επίσης, τα δύο ως άνω Υπουργεία διαθέτουν Ανοικτά και προσβάσιμα Σύνολα στο υψηλότερο ποσοστό των συνόλων Ανοικτών Δεδομένων που έχουν επεξεργαστεί. Πρόκειται για σωστή προσέγγιση στο πλαίσιο της υιοθέτησης των αρχών της ανοικτής διακυβέρνησης και μάλιστα στην αρχή της εφαρμογής τους, όταν οι περισσότεροι δημόσιοι φορείς επιδίωκαν την προστασία των συνόλων τους και όχι την ανοικτότητά τους.

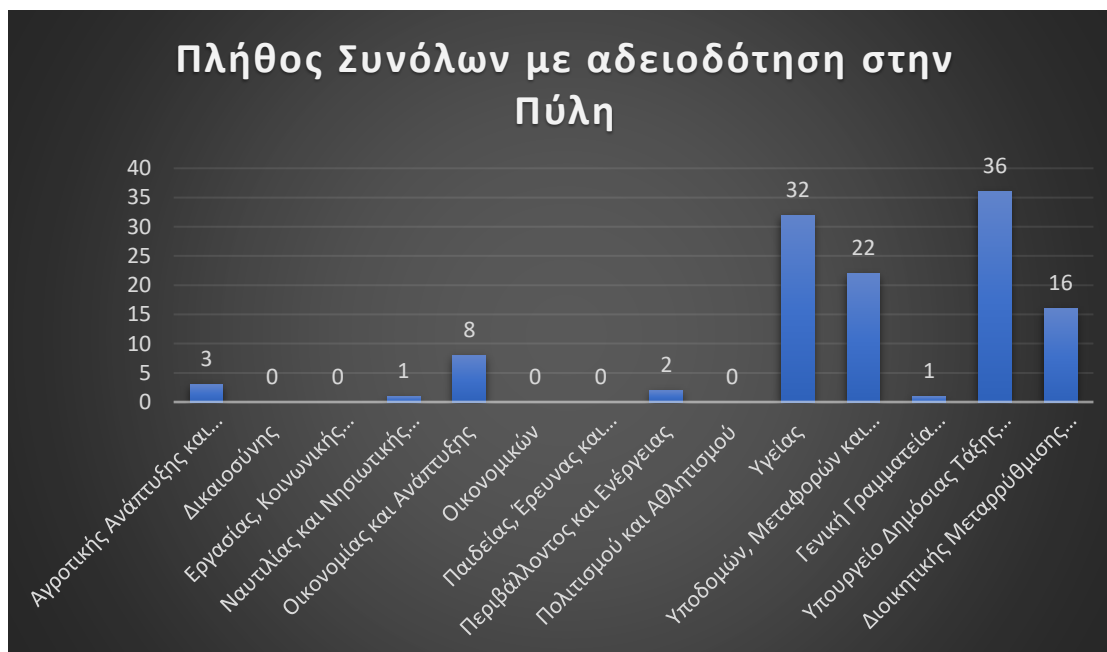
Διάγραμμα 5: Αναρτήσεις ανά Υπουργείο στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr), Ιδία επεξεργασία

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί και το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, καθώς ήταν το αρμόδιο για την προώθηση της ανοικτής διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την εφαρμογή του νόμου 4305/2014. Το Υ.Δ.Μ.Η.Δ. από τα 255 Σύνολα Δεδομένων που καταγράφονται στην απόφαση που εκδόθηκε στις 27/5/2015, διάθεσε ως ανοικτά τα 95, δηλαδή ποσοστό 37,3 %. Επιπλέον, ανήρτησε, το περιεχόμενο 16 συνόλων τα οποία παρέχονται με αδειοδότηση.

Υψηλό αριθμό ανοικτών συνόλων στη Πύλη είχε αναρτήσει το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στα 736 σύνολα της απόφασης που εκδόθηκε στις 14/11/2016, άνοιξαν και αναρτήθηκαν 121, δηλαδή το 16,4 %. Η απόφαση αυτή δεν περιλάμβανε σύνολα στην 3η κατηγορία, σε αυτή δηλαδή που παρέχονται με αδειοδότηση.

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, στην απόφαση που εξέδωσε στις 30/4/2015, καταχώρησε 178 σύνολα, 36 εκ των οποίων αναρτήθηκαν στη Πύλη με τους ανάλογους όρους (κατηγορία 3). Επίσης, διέθεσαν ως ανοικτά και ανήρτησαν το περιεχόμενο άλλων 31, που αντιστοιχεί στο 17,4 % των συνολικών.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με την απόφαση που εκδόθηκε στις 14/12/2016, καταχώρησε 468 Σύνολα Δεδομένων. Εξ αυτών τα 35 προσδιορίστηκαν ανοικτά και μηχαναγνώσιμα, σε ποσοστό δηλαδή 7,5 %. Εντούτοις, το περιεχόμενο μόνο 2 συνόλων αναρτήθηκε στην Πύλη, δηλαδή μόνο το 0,4 % παρατύπως. Η απόφασή αυτή δεν περιλάμβανε κανένα σύνολο με αδειοδότηση.

Διάγραμμα 6: Αναρτήσεις συνόλων δεδομένων με αδειοδότηση ανά Υπουργείο στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων (data.gov.gr), Ιδία επεξεργασία

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ανήκει στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και πλέον αποτελεί Υφυπουργείο. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ήταν απόφαση της ηγεσίας του ΥΠ.ΠΟ.Α. να εκδοθούν χωριστές αποφάσεις για τον Πολιτισμό και τον Αθλητισμό. Με την απόφαση που εξέδωσε η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, προσδιόρισε στην κατοχή της 169 Σύνολα Δεδομένων. Εξ αυτών, αναρτήθηκαν στην Πύλη 6 ανοικτά και μηχαναγνώσιμα και 1 με αδειοδότηση. Το ποσοστό των Ανοικτών Συνόλων ανέρχεται σε 3,6 %.

Το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων εξέδωσε απόφαση προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων του στις 29/2/2016, όπου κοινοποιούσε ότι κατείχε 1228 στο πλήθος. Μάλιστα, πρόκειται για το δεύτερο σε πλήθος Συνόλων Δεδομένων, όπως αυτά καταγράφηκαν στις αποφάσεις τους. Παρατηρούμε μάλιστα ότι η διαφορά από το ΥΠ.ΠΟ.Α. είναι πολύ μεγάλη, αφού αυτό έχει καταγράψει 2538 σύνολα.

Στην απόφασή του το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, κατηγοριοποίησε 24 από αυτά ως ανοικτά και μηχαναγνώσιμα, δηλαδή το 1,95%. Στο Μητρώο αναρτήθηκε το περιεχόμενο τόσο αυτών, όσο και των 22 συνόλων που παρέχονταν με αδειοδότηση. Το Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε απόφαση προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων στις 28/3/2017. Στην απόφαση αυτή καταχωρήθηκαν 9 Σύνολα Δεδομένων, κανένα όμως από αυτά δεν ήταν ανοικτό ή με αδειοδότηση.

Στο διάγραμμα 4 απεικονίζεται ο αριθμός των Συνόλων Δεδομένων που έχουν χαρακτηριστεί ως ανοικτά αλλά με αδειοδότηση. Το Υπουργείο που διαθέτει τα περισσότερα σύνολα δεδομένων σε αυτή την κατηγορία είναι το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης με 36 και ακολουθεί το Υπουργείο Υγείας με 32. Αρκετά Υπουργεία εμφανίζονται, κάποια και λανθασμένα, να μη διαθέτουν Σύνολα Ανοικτών Δεδομένων αυτής της κατηγορίας, όπως το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Οικονομικών, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κ.α.

4.6. Ερωτηματολόγιο ΥΠ.ΠΟ.Α. για τον καθορισμό των συνόλων δεδομένων προς ανοικτή διάθεση

Την περίοδο από 05/03/2021 έως και 05/04/2021, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ανήρτησε ερωτηματολόγιο για τα ανοικτά δεδομένα στον επίσημο κόμβο του (<https://www.culture.gov.gr/el/citizen/SitePages/viewconsultation.aspx?CID=22>). Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια αναθεώρησης του τέταρτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Ανοικτά Δεδομένα. Αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α. ορίστηκε η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Οι πολίτες που επιθυμούσαν να συμμετάσχουν όφειλαν να μεταφορτώσουν στη συσκευή τους ένα αρχείο που περιλάμβανε το ερωτηματολόγιο, να το συμπληρώσουν και να το αποστείλουν μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στην ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ - ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ του ΥΠ.ΠΟ.Α. Στη συγκεκριμένη διαδικασία μπορούσαν να λάβουν μέρος όλοι οι πολίτες, χωρίς να υφίσταται κανένας περιορισμός και χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε εγγραφή. Η προθεσμία για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν ένας μήνας.

Η συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν ιδιαίτερα χαμηλή. Το ΥΠ.ΠΟ.Α. προσπάθησε να αυξήσει την συμμετοχή, αναρτώντας το ερωτηματολόγιο και σε δεύτερο σημείο του κόμβου, ώστε να είναι περισσότερο εμφανές. Παρόλα αυτά, το αποτέλεσμα εξακολουθούσε να μην είναι το αναμενόμενο. Η ιστοσελίδα της διαβούλευσης σημείωσε 89 προβολές. Εντούτοις, εστάλησαν στο e-mail της ΟΔΕ μόνο 4 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αναφέρεται στους πιθανούς λόγους της χαμηλής αυτής συμμετοχής:

1. Οι πολίτες που επισκέφθηκαν την εν λόγω ιστοσελίδα δεν ενδιαφέρονταν για τα Ανοικτά Δεδομένα στον τομέα του Πολιτισμού, δεν ανήκαν δηλαδή στη ανάλογη ομάδα στόχου (target group)
2. Ενδεχομένως να μην προωθήθηκε σωστά η διαδικασία και για αυτό να μην κέντρισε το ενδιαφέρον των μελών της σωστής ομάδας στόχου
3. Ο τρόπος διεξαγωγής της διαδικασίας δεν ήταν διαδραστικός. Ο πολίτης όφειλε να μεταφορτώσει το ερωτηματολόγιο σε δική του συσκευή, να το συμπληρώσει κατάλληλα, να το αποθηκεύσει στην συσκευή του και να το αποστείλει μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι έρευνες που είναι πιο δημοφιλείς στους πολίτες είναι περισσότερο διαδραστικές και δεν απαιτούν πολλές ενέργειες από τους ερωτώμενους, παρά μόνο την επιλογή των απαντήσεων. Παρόλο που γνώριζε η αρμόδια Υπηρεσία ότι αυτός ο τρόπος που επελέγη ενδεχομένως να μην έφερνε τα επιθυμητά αποτελέσματα, προχώρησε έτσι για τεχνικούς, όπως αναφέρει, λόγους.

Η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σημειώνει ότι το δείγμα των απαντήσεων είναι πολύ μικρό για να είναι αντιπροσωπευτικό. Διαθέτοντας μόνο 4 ερωτηματολόγια με απαντήσεις, είναι προφανές ότι το δείγμα δεν είναι επαρκές και βασιζόμενο σε αυτά, το ΥΠ.ΠΟ.Α. δεν μπορεί να εξαγει συμπεράσματα και να καθορίσει την πολιτική που θα υιοθετήσει στον εν λόγω τομέα. Παρόλα αυτά προχώρησε στα συμπεράσματα της έρευνας, που είναι τα ακόλουθα:

- Το ενδιαφέρον των πολιτών εστιάζεται στη δυνατότητα χρήσης εικονικών περιηγήσεων και ξεναγήσεων. Συγκεκριμένα, επικεντρώνεται, στο ποιες εφαρμογές είναι διαθέσιμες με

εικονικές περιηγήσεις που χρησιμοποιούν ανοικτά διαθέσιμα σύνολα, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο ένας χρήστης μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτές. Η εξέλιξη αυτή είναι αναμενόμενη δεδομένων των μέτρων για τον περιορισμό της πανδημίας του COVID-19, όπως επίσης της ανάπτυξης της τεχνολογίας.

Δεύτερη επιλογή σε σειρά προτιμήσεων έρχεται η δημιουργία ενός ενιαίου ψηφιακού εισιτηρίου, που θα περιλαμβάνει Αρχαιολογικούς Χώρους και Μνημεία. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι ενδεχομένως να τίθεται ζήτημα διάχυσης της πληροφορίας, καθώς το ΥΠ.ΠΟ.Α. ήδη διαθέτει ενιαίο εισιτήριο που περιλαμβάνει Μουσεία και Μνημεία διάφορων περιοχών της Ελλάδας (Αττική, Κρήτη και Πελοπόννησο) στον επίσημο κόμβο του, αλλά και στην ιστοσελίδα του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων.

Ένα άλλο σημείο ενδιαφέροντος των πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα είναι η ελεύθερη πρόσβαση και η ανοικτότητα της πληροφορίας. Σύμφωνα με τη ΔΗΔ αυτό αφορά στον διαδικτυακό διαμοιρασμό και εμπλουτισμό ψηφιοποιημένων συλλογών που αφορούν στην Πολιτιστική Κληρονομιά, αλλά και στη διάθεσή τους, με χρήση συγκεκριμένης αδειοδότησης, προκειμένου να προβληθούν διεθνώς. Φυσικά αυτό προϋποθέτει πολυγλωσσία, μετάφραση, δηλαδή, των στοιχείων των συλλογών σε περισσότερες από μια γλώσσες.

Μικρότερο ενδιαφέρον αποδίδεται στα ωράρια λειτουργίας των χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, αλλά και στις τιμές των εισιτηρίων. Να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι τα σύνολα δεδομένων που διατίθενται ανοικτά μηχαναγνώσιμα και το περιεχόμενό τους είχε αναρτηθεί στην Πύλη Ανοικτών Δεδομένων περιλαμβάνουν τα ωράρια αλλά και τις τιμές των εισιτηρίων.

- Ως προς την τεχνολογία και την καινοτομία, η ΔΗΔ σημειώνει ότι οι πολίτες ενδιαφέρονται για την παροχή της πληροφορίας με απλό και κατανοητό τρόπο, δίνοντας έμφαση στο περιεχόμενο και όχι στον μορφότυπο. Η απλότητα του περιεχομένου και το ίδιο το περιεχόμενο προφανώς και έχουν προτεραιότητα ώστε να γίνονται κατανοητά στο ευρύ κοινό. Παρόλα αυτά ο τρόπος διάθεσης θα έπρεπε να ενδιαφέρει περισσότερο τις ομάδες πολιτών, οι οποίοι θα επιθυμούσαν την περαιτέρω αξιοποίησή τους. Προφανώς, μεταξύ των 4 πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα, δεν υπήρχε κάποιος ο οποίος να επιθυμεί να προσδώσει προστιθέμενη αξία στα ανοικτά σύνολα, πχ ερευνητής, εταιρίες ανάπτυξης λογισμικού, φοιτητές κτλ. Αυτό αποτελεί σημαντική έλλειψη για την συγκεκριμένη έρευνα.
- Σε σχέση με τον τομέα 'Δημόσια Συμμετοχή' που υπήρχε στην έρευνα, οι πολίτες εκφράζουν την επιθυμία τους για περισσότερη ενεργή συμμετοχή που θα περιλαμβάνει παρεμβάσεις και

δυνατότητα υποβολής προτάσεων. Η ΔΗΔ θεωρεί χρήσιμη την δημιουργία μιας πλατφόρμας, όπου οι πολίτες που επισκέπτονται φυσικούς ή εικονικούς χώρους πολιτισμικού ενδιαφέροντος θα έχουν τη δυνατότητα να απαντούν σε ερωτήσεις που αφορούν εκθέσεις, αλλά και να υποβάλουν προτάσεις για εκθέσεις ή συλλογές που θα επιθυμούσαν να παρακολουθήσουν. Η πληροφορία αυτή ενδεχομένως να βοηθούσε τους πολιτιστικούς χώρους, ώστε αφενός να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, αφετέρου να σχεδιάσουν πιο κατάλληλα αλλά και πιο ενδιαφέροντα προγράμματα για το μέλλον.

Η πρόταση της προαναφερθείσας Διεύθυνσης του ΥΠ.ΠΟ.Α. στην προσπάθεια βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης είναι η εγγραφή περισσότερων πολιτών στον κόμβο του ΥΠ.ΠΟ.Α., προκειμένου να λαμβάνουν ειδοποιήσεις, αλλά και η διεξαγωγή εκ νέου της έρευνας τον προσεχή Μάρτιο για περισσότερο χρονικό διάστημα, με διαδραστική μορφή και έπειτα από μεγαλύτερη προβολή, προκειμένου να εξασφαλιστεί υψηλότερη συμμετοχή.

Η έρευνα αυτή, αν και δεν είχε μεγάλη συμμετοχή και δεν μπορεί να οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα, στην ουσία έρχεται να επιβεβαιώσει όσα αναφέρονται μέχρι τώρα:

- ❖ Το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού θα πρέπει να διερευνήσει περαιτέρω το ζήτημα της υιοθέτησης της σωστής κουλτούρας απέναντι στα ανοικτά δεδομένα, προκειμένου να καταφέρει να προσελκύσει το ενδιαφέρον διαφόρων κατηγοριών πολιτών
- ❖ Τα σύνολα δεδομένων στα οποία εστιάζουν οι πολίτες δεν αντιστοιχούν σε αυτά που έχει επιλέξει να κατηγοριοποιήσει το ΥΠ.ΠΟ.Α. ως ανοικτά προς διάθεση στις δυο σχετικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί
- ❖ Η συμμετοχή των πολιτών στην διαμόρφωση της πολιτικής των ανοικτών δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. δεν είναι μέχρι σήμερα ιδιαίτερα ενεργή
- ❖ Τα σύνολα ανοικτών δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. πρέπει να εστιάσουν περισσότερο στα στοιχεία της διάδρασης /ανατροφοδότησης στον πολιτισμό

4.7. Σύνοψη και συμπεράσματα από συνεντεύξεις για συντονισμό και διαχείριση διαδικασίας

Κατά τη διαδικασία συλλογής και επεξεργασίας Ανοικτών Δεδομένων, δύο ήταν οι ρόλοι των Υπηρεσιών του ΥΠ.ΠΟ.Α., ο ρόλος του συντονιστή και των διαχειριστών. Το συντονιστικό ρόλο

ανέλαβε σύμφωνα με την νομοθεσία των Ανοικτών Δεδομένων αλλά και τον Οργανισμό του Υπουργείου, η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Η πρόβλεψη του Νόμου 4305/2014 ότι η Ομάδα Διαχείρισης Έργου της Διαύγειας θα ενισχύονταν ώστε να απασχοληθεί και στο ζήτημα της έκδοσης απόφασης για τα Ανοικτά Δεδομένα, παρείχε στη ΔΗΔ κυρίαρχο συντονιστικό ρόλο πλην του διαχειριστικού ρόλου που εξ ορισμού είχε και οποίος αποκτούσε πλέον δευτερεύουσα σημασία.

Οι υπόλοιπες Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α. είχαν διαχειριστικό ρόλο για τα σύνολα δεδομένων της αρμοδιότητάς του. Έπρεπε να τα καταγράψουν, να τα κατηγοριοποιήσουν και να τα καταχωρήσουν στη βάση δεδομένων που είχε δημιουργήσει το ΥΠ.ΠΟ.Α., επιλέγοντας και τις σχετικές αδειοδοτήσεις, όπου κρίνονταν απαραίτητα. Στο πλαίσιο αυτό, δομήθηκαν και οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων που δόθηκαν από στελέχη του Υπουργείου για την παρούσα διπλωματική εργασία.

Προκειμένου, οι απαντήσεις να είναι αντιπροσωπευτικές και να μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα που θα βοηθήσουν τόσο στην καλύτερη προτυποποίηση της διαδικασίας, όσο και στην επίλυση των όποιων δυσχερειών εμφανίστηκαν, επελέγησαν στελέχη και από την Υπηρεσία με συντονιστικό ρόλο αλλά και από τις Υπηρεσίες με διαχειριστικό ρόλο με αντίστοιχη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου.

4.7.1. Συντονισμός διαδικασίας

Η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, διαχειρίζονταν πάντα αιτήματα σχετικά με παροχή στοιχείων συνόλων δεδομένων σε πολίτες λόγω της αρμοδιότητάς της, να διαχειρίζεται τις ιστοσελίδες του ΥΠ.ΠΟ.Α. Η υποβολή των αιτημάτων γινόταν κυρίως μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και σχετίζονταν με φωτογραφίες και κείμενο πολιτιστικού περιεχομένου. Τα αιτήματα ανάλογα με το περιεχόμενο τους προωθούνταν στην αρμόδια υπηρεσία προς διεκπεραίωση.

Με τον Νόμο 4305/2014, η ΔΗΔ εκτός από τον διαχειριστικό της ρόλο στα σύνολα δεδομένων, αποκτά και συντονιστικό ρόλο στο ΥΠ.ΠΟ.Α. για το συγκεκριμένο ζήτημα. Ως αρμόδια υπηρεσία για ζητήματα που σχετίζονται με την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, στελέχωσε κατά κύριο λόγο της Ομάδα Διαχείρισης Έργου για τα Ανοικτά Δεδομένα, καθώς ο ως άνω Νόμος προέβλεπε ότι θα αποτελούνταν και θα ενισχύονταν από την ήδη υφιστάμενη Ομάδα Διαχείρισης Έργου της Διαύγειας που είχε συσταθεί από στελέχη της ΔΗΔ.

Αρχικά, η διαδικασία καταγραφής ήταν αποτέλεσμα εκτενούς και λεπτομερούς συνεργασίας της ΟΔΕ με την ηγεσία. Η επεξεργασία των συνόλων δεδομένων που αποστέλλονταν σε ηλεκτρονική

μορφή υπολογιστικών φύλων (xls) από τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ ήταν αδύνατη με αποτέλεσμα να προτιμηθεί η εναλλακτική λύση της ανάπτυξης μίας εφαρμογής για να καταχωρηθούν τα σύνολα και με δυνατότητα να επιλέγονται όροι και προϋποθέσεις από αναπτυσσόμενη λίστα, προκειμένου οι κατηγοριοποιήσεις να γίνονται αυτόματα και με τη βοήθεια κοινώς αποδεκτών αδειοδοτήσεων.

Η ΟΔΕ, με τη βοήθεια του συντονιστή, είχε την ευθύνη της επικοινωνίας με το Υπουργείο Εσωτερικών, την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, τη Γενική Διεύθυνση στην οποία υπάγεται (Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), αλλά και τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ. Τα μέλη της ΟΔΕ συμμετείχαν σε ενημερωτική ημερίδα που διοργάνωσε το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης σχετικά με τα Ανοικτά Δεδομένα και προς εφαρμογή του Νόμου 4305/2014 και με σκοπό την κωδικοποίηση και γνωστοποίηση του συνόλου των εφαρμοστικών και διευκρινιστικών εγκυκλίων.

Η ΔΗΔ στα πλαίσια του συντονιστικού της ρόλου συνεργαζόταν με τις Υπηρεσίες, τους και παρείχε οδηγίες και διευκρινίσεις προκειμένου να ορίσουν τα σύνολα δεδομένων τους και να τα καταγράψουν σε βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε εξ ιδίων μέσων και σε σύντομο χρονικό διάστημα από τη ΔΗΔ. Επίσης, πραγματοποιούσε έλεγχο των καταχωρηθέντων στοιχείων προκειμένου όλες οι Υπηρεσίες να καταχωρίσουν τα σύνολα δεδομένων τους και έθετε το χρονοδιάγραμμα για τις ενέργειες που έπρεπε να υλοποιηθούν, έτσι ώστε η απόφαση να εκδοθεί εντός των νόμιμων προθεσμιών.

Ακόμη, η ΔΗΔ σε συνεργασία με τα μέλη της ΟΔΕ ήταν υπεύθυνοι να εξάγουν τέσσερις πίνακες για την απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων, ενώ και μετά την έκδοση της, είχαν την αρμοδιότητα ανάρτησής της στον κόμβο του Υπουργείου. Επίσης, η ΔΗΔ ήταν αρμόδια για τη συγκέντρωση των ανοικτών και μηχαναγνώσιμων συνόλων που είχαν δηλώσει οι υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α. προκειμένου αυτά να δημοσιοποιηθούν μέσω της Πύλης Ανοικτών Δεδομένων.

Με την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014, οι αιτήσεις για παροχή στοιχείων συνόλων δεδομένων μειώθηκαν σημαντικά, καθώς η απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων καθοδηγούσε τους αιτούμενους να βρουν αυτό που αναζητούσαν. Η εύρεση ενός ανοικτού και μηχαναγνώσιμου συνόλου ήταν πλέον εφικτή μέσω της Πύλης Ανοικτών Δεδομένων χωρίς των διαμεσολαβητικό ρόλο του ΥΠ.ΠΟ.Α. Επίσης, η εύρεση ενός συνόλου δεδομένων που δεν άνηκε στην ως άνω κατηγορία, γίνονταν με τη διαδικασία διάθεσης και τους όρους που προέβλεπε η απόφαση χωρίς εμπλοκή της ΔΗΔ.

Αξίζει να σημειωθεί πως επειδή το ΥΠ.ΠΟ.Α. διαθέτει υψηλό αριθμό συνόλων δεδομένων, η καταγραφή όλων στην απόφαση καθορισμού τους δυσχεραίνει την αναζήτηση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η πιο πρόσφατη απόφαση καθορισμού των Συνόλων Δεδομένων εκδόθηκε το 2019 και ότι δεν

εκδόθηκαν αποφάσεις το 2020 και το 2021, ακολουθείται πλέον η διαδικασία που ίσχυε πριν από την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014, που σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι επικοινωνούν με τη ΔΗΔ μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας προκειμένου να αιτηθούν την παροχή στοιχείων.

Είναι προφανές ότι υπήρχαν ζητήματα που με καλύτερο προγραμματισμό και περισσότερο χρόνο θα είχαν αντιμετωπιστεί περισσότερο αποτελεσματικά, όπως ότι παρόμοια σύνολα δεδομένων που ανήκαν σε διαφορετικές Υπηρεσίες είχαν καταχωρηθεί με διαφορετικούς όρους – αδειοδοτήσεις. Ακόμη, οι Υπηρεσίες της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς διέθεταν υψηλό αριθμό συνόλων δεδομένων λόγω και της φύσης του αντικειμένου τους με επακόλουθο τη δυσκολία στη διαχείρισή τους.

Επίσης, ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι ο βαθμός ανοικτότητας των συνόλων δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α. Στην προσπάθεια να γίνει καταγραφή και κατηγοριοποίηση και υπό το φόβο της ανοικτής διάθεσης 'by default', τα σύνολα δεδομένων περιορίστηκαν ως προς την δημοσιοποίησή τους ενδεχομένως περισσότερο από όσο έπρεπε, λαμβάνοντας υπόψη και τους περιορισμούς που έθετε η νομοθεσία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Συμπερασματικά, τη δεδομένη χρονική στιγμή και υπό την πίεση προθεσμιών, η διαδικασία του συντονισμού κρίνεται ικανοποιητική, παρά τα όποια ζητήματα που προέκυψαν, καθώς ο στόχος του ΥΠ.ΠΟ.Α., η έκδοση, δηλαδή, της απόφασης καθορισμού των συνόλων δεδομένων, επετεύχθη.

4.7.2. Διαχείριση ανοικτών δεδομένων από Υπηρεσίες

Οι Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α. στο πλαίσιο του συντονιστικού τους ρόλου όρισαν έναν εκπρόσωπο, όπως τους ζητήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση που υπάγονταν με σκοπό να συνεργάζεται με τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για θέματα που αφορούσαν τα Σύνολα Δεδομένων της εκάστοτε Υπηρεσίας. Οι εκπρόσωποι των Υπηρεσιών ενημερώθηκαν από υπαλλήλους της ΔΗΔ αναφορικά με τον τρόπο καταχώρισης των στοιχείων στην σχετική εφαρμογή που αναπτύχθηκε για τα Ανοικτά Δεδομένα και κατόπιν συνεννόησης με τους προϊσταμένους τους, προχώρησαν στις σχετικές καταχωρήσεις.

Αν και ορισμένες υπηρεσίες είχαν ολιγάριθμα σύνολα είτε γιατί η φύση του αντικειμένου τους ήταν τέτοια, ώστε τα σύνολα δεδομένων που προκύπτουν από τη δραστηριότητα τους να είναι ολιγάριθμα, είτε γιατί διέθεταν απόρρητα ή κλειστά σύνολα σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία καταγραφής των συνόλων του διευκόλυνε τη λειτουργία τους. Το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι σταμάτησαν να απευθύνονται εγγράφως στις Υπηρεσίες, ζητώντας στοιχεία και μπορούσαν άμεσα να

τα αναζητήσουν από το διαδίκτυο μείωνε τον φόρτο εργασίας των Υπηρεσιών και απελευθέρωνε πόρους, υλικούς και ανθρώπινους, που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διεκπεραίωση άλλων διαδικασιών.

Με την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014 και την ψηφιοποίηση της διαδικασίας, απλοποιήθηκε σημαντικά η διαδικασία παροχής πληροφοριών στους ενδιαφερόμενους, καθώς το περιεχόμενο των Ανοικτών Συνόλων είχαν αναρτηθεί στον επίσημο ιστότοπο του ΥΠ.ΠΟ.Α. και σε επεξεργάσιμη μορφή. Οι πολίτες που επιθυμούσαν πρόσβαση, είχαν πλέον την δυνατότητα να αναζητήσουν τα στοιχεία που ήθελαν στην απόφαση, να δουν τις κατηγορίες στις οποίες ανήκαν και να τα αναζητήσουν καταλλήλως.

Αν τα σύνολα ανήκαν στην κατηγορία ανοικτά και μηχαναγνώσιμα, το περιεχόμενό τους είχε αναρτηθεί στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων και επομένως δεν υπήρχε λόγος για εμπλοκή της Υπηρεσίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι πλέον ακόμη και οι αιτήσεις ήταν περισσότερο σαφείς και στοχευμένες, καθώς ανέφεραν ακόμη και τον τίτλο των συνόλων, ως αποτέλεσμα της διαδικασίας καταγραφής και κωδικοποίησης που είχε προηγηθεί για την έκδοση της απόφασης.

Η διαδικασία καθορισμού και κατηγοριοποίησης των Συνόλων Δεδομένων, αλλά και η οριοθέτηση των κανόνων με τους οποίους αυτά θα παρέχονται είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα. Απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις τόσο των αρμοδιοτήτων και των αντικειμένων της Υπηρεσίας, όσο και του θεσμικού πλαισίου. Επιπροσθέτως, ορισμένες φορές δεν είναι εύκολο να γίνει κατηγοριοποίηση των Συνόλων Δεδομένων, ούτε να προσδιοριστεί με σαφήνεια το όριο ανοικτότητάς τους.

Σε όσα προαναφέρθηκαν, θα πρέπει να προστεθούν και οι περιορισμοί που θέτει ο νόμος για την προστασία των αρχαιοτήτων, αλλά και οι περιορισμοί που τίθενται από τη νομοθεσία για τα Ανοικτά Δεδομένα. Ακόμη, η δομή του Υπουργείου Πολιτισμού είναι ένας παράγοντας που πρέπει να προστεθεί πέραν του αντικειμένου του, στις ιδιαιτερότητες που επηρέασαν τη ροή της διαδικασίας. Οι διάσπαρτες Εφορείες Αρχαιοτήτων ανά την Επικράτεια και η ιδιαίτερη φύση των πολιτιστικών αγαθών, δυσκόλεψαν όχι μόνο την εφαρμογή του Νόμου, αλλά και τον συντονισμό των Υπηρεσιών και τον έλεγχο της διαδικασίας επεξεργασίας και κατηγοριοποίησης των Συνόλων Δεδομένων.

Συμπερασματικά, η έκδοση των αποφάσεων για τον καθορισμό των Συνόλων Δεδομένων απλοποίησε τη διαδικασία για την παροχή πληροφορίας προς τους πολίτες. Περαιτέρω, συνέβαλε και στην καλύτερη εσωτερική οργάνωση των υπηρεσιών. Οι Υπηρεσίες κατέγραψαν τα Σύνολα Δεδομένων που ήταν αποτέλεσμα της δραστηριότητάς τους και τα γνωστοποίησαν πρωτίστως στα στελέχη τους και ακολούθως στους πολίτες.

Με αυτό τον τρόπο, διευκολύνθηκε η επικοινωνία των Υπηρεσιών εντός του Υπουργείου, αλλά και εντός του δημοσίου τομέα γενικότερα, καθώς πλέον ήταν πιο εύκολο να αναζητηθεί η πληροφορία, τόσο από τους υπαλλήλους, όσο και από τους ενδιαφερόμενους. Επομένως, η διαδικασία παροχής στοιχείων απέκτησε μεγαλύτερη ευελιξία και αποτελεσματικότητα και συνέβαλλε στην εξοικονόμηση πόρων, οικονομικών και ανθρώπινων, δίνοντας τη δυνατότητα να αξιοποιηθούν σε άλλες διοικητικές εργασίες.

Επιπροσθέτως, η δημοσιοποίηση των Ανοικτών Συνόλων Δεδομένων, συνέβαλε στην ενίσχυση της διαφάνειας, δίνοντας στους πολίτες πρόσβαση σε στοιχεία που επικαιροποιούνταν άμεσα και αποφεύγοντας διαδικασίες γραφειοκρατίας, που συνήθως είναι και χρονοβόρες. Αποδείχθηκε για άλλη μία φορά πως η ψηφιοποίηση των διαδικασιών που εν προκειμένω, ήταν αποτέλεσμα της ανάρτησης των Ανοικτών Συνόλων Δεδομένων, συμβάλλει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας, μειώνοντας το χρόνο διεκπεραίωσης των διαδικασιών.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:
ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ**

5.1. Αποτίμηση διαδικασίας

Η υιοθέτηση διαδικασιών ανοικτής διακυβέρνησης αποτέλεσε μία σύνθετη διαδικασία για το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού το 2016. Αυτό που σίγουρα πρέπει να τονιστεί είναι ότι βασική επιδίωξη του Υπουργείου όσον αφορά τα σύνολα δεδομένων, ήταν η έκδοση απόφασης, ώστε να συμμορφωθεί με την οδηγία 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, προκειμένου να μην υπάρξουν κυρώσεις. Εν προκειμένω, το ΥΠΠΟΑ κατάφερε το 2016 επιτυχώς να εκδώσει την ως άνω απόφαση, παρά τον χρονικό περιορισμό που είχε τεθεί, αλλά και την πληθώρα Υπηρεσιών και Συνόλων Δεδομένων.

Το ΥΠΠΟΑ κατάφερε για τα έτη 2016 και 2019 να ανταποκριθεί πλήρως στις υποχρεώσεις του. Δημιουργήθηκε ρουτίνα, η οποία, ενδεχομένως με κάποιες βελτιώσεις, θα μπορούσε να εφαρμόζεται σε ετήσια βάση και να εξυπηρετεί αποτελεσματικά αυτό τον σκοπό. Παρόλα αυτά, διαπιστώθηκε ότι το ΥΠΠΟΑ παρέμεινε σε αυτές τις δυο αποφάσεις, καθώς δεν εκδόθηκαν αποφάσεις προσδιορισμού των Συνόλων Δεδομένων του για τα έτη 2017, 2018, 2020 και 2021. Από μόνο του αυτό δείχνει ότι λειτούργησε περισσότερο υπό τον φόβο των κυρώσεων και δεν είχε επαρκή χρόνο για να εστιάσει στη σημασία της διαδικασίας.

Το ίδιο συμπέρασμα δύναται να εξαχθεί και από την ανάλυση των δυο αποφάσεων. Το ΥΠΠΟΑ λειτούργησε, έχοντας ως βασικό του μέλημα την προστασία των συνόλων του, θέτοντας όρους διάθεσης οι οποίοι ήταν ενδεχομένως πιο αυστηροί από αυτούς που έπρεπε, ενδεχομένως, να τεθούν. Όπως αναφέρθηκε λεπτομερώς στα προηγούμενα κεφάλαια, ο αριθμός των Συνόλων Δεδομένων, τα οποία κατηγοριοποιήθηκαν ως ανοικτά και μηχαναγνώσιμα είναι ελάχιστα σε σχέση με τα συνολικά.

Συγκεκριμένα, στις αποφάσεις του 2016 και του 2019, με σύνολα δεδομένων άνω των 2500, ανοικτά και μηχαναγνώσιμα είναι 44 και 41 σύνολα αντιστοίχως. Δηλαδή, 1,8 % και 1.6 % μόλις των συνόλων διατίθενται χωρίς περιορισμούς και σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο. Ως συνέπεια, το ΥΠΠΟΑ κατατάσσεται στους φορείς με το χαμηλότερο ποσοστό ανοικτών συνόλων ανάμεσα στους δημόσιους φορείς.

Τα χαμηλά αυτά ποσοστά και μάλιστα η μείωση του ποσοστού στη δεύτερη απόφαση αποδεικνύει ότι το ΥΠ.ΠΟ.Α. δεν έχει εστιάσει την πολιτική του μέχρι στιγμής στην ανοικτή διακυβέρνηση. Τα ανοικτά σύνολα ήταν αναλογικά ελάχιστα σε σχέση με τα συνολικά, στην πρώτη απόφαση που εκδόθηκε. Τακτική που ακολουθείται και στην επόμενη απόφαση, η οποία μάλιστα έρχεται για να τα περιορίσει ακόμα περισσότερο. Επομένως, στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε

ανάμεσα στις δυο αποφάσεις, δεν έγιναν οι απαιτούμενες διεργασίες προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανοικτότητα των συνόλων δεδομένων, στα πλαίσια της ανοικτής διακυβέρνησης.

Συνεπώς, ενώ το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κατάφερε σε βραχύ χρονικό διάστημα να οργανωθεί και να ανταπεξέλθει στην υποχρέωσή του για έκδοση απόφασης προσδιορισμού Συνόλων Δεδομένων, το αυστηρό χρονικό διάγραμμα που τέθηκε, συνυπολογίζοντας και τη στενότητα πόρων και ανθρώπινου δυναμικού, περιόρισε το Υπουργείο, στο πιο τυπικό μέρος της υποχρέωσής του και του στερήσει τη δυνατότητα μίας πιο ουσιαστικής προσέγγισης στην ανοικτή διακυβέρνηση μέσα από άνοιγμα συνόλων δεδομένων. Ωστόσο, κατάφερε και δημιούργησε τις υποδομές (ικανή ομάδα Ομάδα Διαχείρισης Έργου, ρουτίνα διαδικασίας κ.α.), τις οποίες στη συγκεκριμένη φάση δεν αξιοποίησε, σε σχέση με άλλους δημόσιους φορείς.

Συμπερασματικά το ΥΠ.ΠΟ.Α. εξέδωσε δύο αποφάσεις όσον αφορά τα ανοικτά δεδομένα κατά τα έτη 2016 και 2019. Τα σύνολα των αποφάσεων αυτών έχουν αναρτηθεί στην παλιά πύλη ανοικτών δεδομένων, ενώ στη νέα πύλη μέχρι το τέλος του 2021 δεν είχαν αναρτηθεί νέα σύνολα. Γεγονός που σημαίνει ότι το ΥΠ.ΠΟ.Α. θα πρέπει να επιταχύνει τις διαδικασίες προκειμένου να καλύψει την χρονική υστέρηση που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα χρόνια και να εναρμονιστεί με τις τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα των ανοικτών δεδομένων.

5.2. Ετήσιος διαγωνισμός αξιοποίησης ανοικτών δεδομένων (Hackathon)

Σύμφωνα με το άρθρο 12Α του Νόμου 4305/2014, καθιερώνεται διαγωνισμός σε ετήσια βάση για την αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων των υπόχρεων φορέων. Ο διαγωνισμός αυτός στοχεύει στην ανάπτυξη εφαρμογών, προκειμένου να αξιοποιηθούν με αποδοτικό τρόπο τα ανοικτά δεδομένα των δημόσιων φορέων, να ενισχυθεί η διαφάνεια, η λογοδοσία, να βελτιωθεί η λειτουργία του δημόσιου τομέα και να αυξηθεί η επιχειρηματικότητα.

Οι διαδικαστικές λεπτομέρειες του διαγωνισμού (όροι, επιτροπή αξιολόγησης, χρόνος διεξαγωγής κτλ) καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Για τους νικητές του διαγωνισμού, δύναται να ορίζονται χρηματικά έπαθλα με Κοινή Υπουργική Απόφαση του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του Οικονομικών.

Ο διαγωνισμός αξιοποίησης ανοικτών δεδομένων του δημοσίου (Hackathon) ουσιαστικά προωθεί τον ψηφιακό μετασχηματισμό μέσα από εφαρμογές και καινοτόμες ιδέες που έχουν, όμως, και

κοινωνικό αντίκτυπο. Οι εφαρμογές αυτές αφενός παρέχουν προστιθέμενη αξία στα ανοικτά σύνολα, αφετέρου αποτελούν λαμπρά παραδείγματα αξιοποίησής τους.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι παρά τις προσπάθειες των διοργανωτών, αλλά και των διαγωνιζόμενων, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού δεν έχει προσφέρει μέχρι σήμερα κάποιο σύνολο δεδομένων στον συγκεκριμένο διαγωνισμό προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα ανάπτυξης κάποιας εφαρμογής με αντικείμενο τον πολιτισμό. Ωστόσο, δεδομένης της σημασίας του θεσμού είναι ζήτημα χρόνου να οριοθετηθεί ο τρόπος συμμετοχής του ΥΠ.ΠΟ.Α. στον διαγωνισμό.

5.3. Συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς

Στα πλαίσια καθορισμού της πολιτικής της ανοικτής διακυβέρνησης, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού συμμετέχει, όπως άλλωστε όλα τα Υπουργεία, σε σχετικούς διεθνείς οργανισμούς. Οι πρωτοβουλίες και οι συνεργασίες καθορίζονται κάθε φορά από το αρμόδιο φορέα (Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης ή Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ή Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης).

Οι συγκεκριμένες δράσεις αφορούν διεθνείς φορείς και πρωτοβουλίες με δραστηριοποίηση στο πεδίο των ανοικτών δεδομένων, προωθώντας τη διακυβερνητική συνεργασία στα συγκεκριμένα πεδία. Ακολουθούν οι σημαντικότεροι φορείς, οι ειδικές δράσεις και οι πρωτοβουλίες στις οποίες συμμετέχει η Ελλάδα.

5.3.1. Πρωτοβουλία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (OGP - Open Government Partnership Initiative)

Το Open Government Partnership είναι μια παγκόσμια πρωτοβουλία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση. Βασικός στόχος είναι η κατάρτιση αλλά και υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση. Στο κείμενο αυτό περιέχονται όλες οι δράσεις για την προώθηση της ανοικτής διακυβέρνησης, η επίτευξη των οποίων προϋποθέτει την συνεργασία του συνόλου των εμπλεκόμενων φορέων.

Στην Ελλάδα, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η πρωτοβουλία αυτή συντονίζεται από το αρμόδιο Υπουργείο και συμμετέχουν όλοι οι υπόχρεοι φορείς, μεταξύ αυτών και το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η ετήσια έκθεση, η οποία περιλαμβάνει και τα ανοικτά δεδομένα,

υποβάλλεται εντός των δυο πρώτων μηνών του ημερολογιακού έτους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12Γ του Νόμου 4305/2014 στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων.

Πριν από την υποβολή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, έχει προηγηθεί δημόσια διαβούλευση. Στη συνέχεια, συζητείται κατά τη διάρκεια κοινής συνεδρίασης της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και των Ειδικών Μόνιμων Επιτροπών Θεσμών και Διαφάνειας και Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής. Όταν ολοκληρωθεί το σύνολο των διαδικασιών, η ετήσια έκθεση αναρτάται στον διαδικτυακό τόπο του αρμόδιου προς εφαρμογή φορέα, αλλά και στον ιστότοπο του Μητρώου Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου (www.data.gov.gr).

Κάθε Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση περιλαμβάνει και την διαδικασία της αξιολόγησης, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα, όπως και κάθε υπόχρεη χώρα, οφείλει να εκπονήσει προσχέδιο αναφοράς προόδου, να οργανώσει συναντήσεις συνεργασίας και διαβουλεύσεις με δημόσιους και κοινωνικούς φορείς, αλλά και ανεξάρτητες αρχές και τελική ανοικτή διαβούλευση προκειμένου να σχολιαστεί η αναφορά προόδου πριν την οριστική υποβολή της.

Στη συνέχεια ακολουθεί αναφορά από τον ανεξάρτητο οργανισμό Independent Reporting Mechanism (IRM), στην οποία απεικονίζονται οι δεσμεύσεις του Σχεδίου Δράσης κάθε χώρας, οι οποίες, είτε έχουν ολοκληρωθεί, είτε έχουν προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό, αλλά και αυτές που θεωρούνται εκπληρωμένες μερικώς.

5.3.2. Βαρόμετρο για τα Ανοικτά Δεδομένα (Open Data Barometer)

Το Βαρόμετρο για τα Ανοικτά Δεδομένα είναι μια πρωτοβουλία του World Wide Web Foundation, ενός διεθνούς μη κερδοσκοπικού οργανισμού με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Σκοπός είναι η διερεύνηση των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί παγκοσμίως σχετικά με τα ανοικτά δεδομένα.

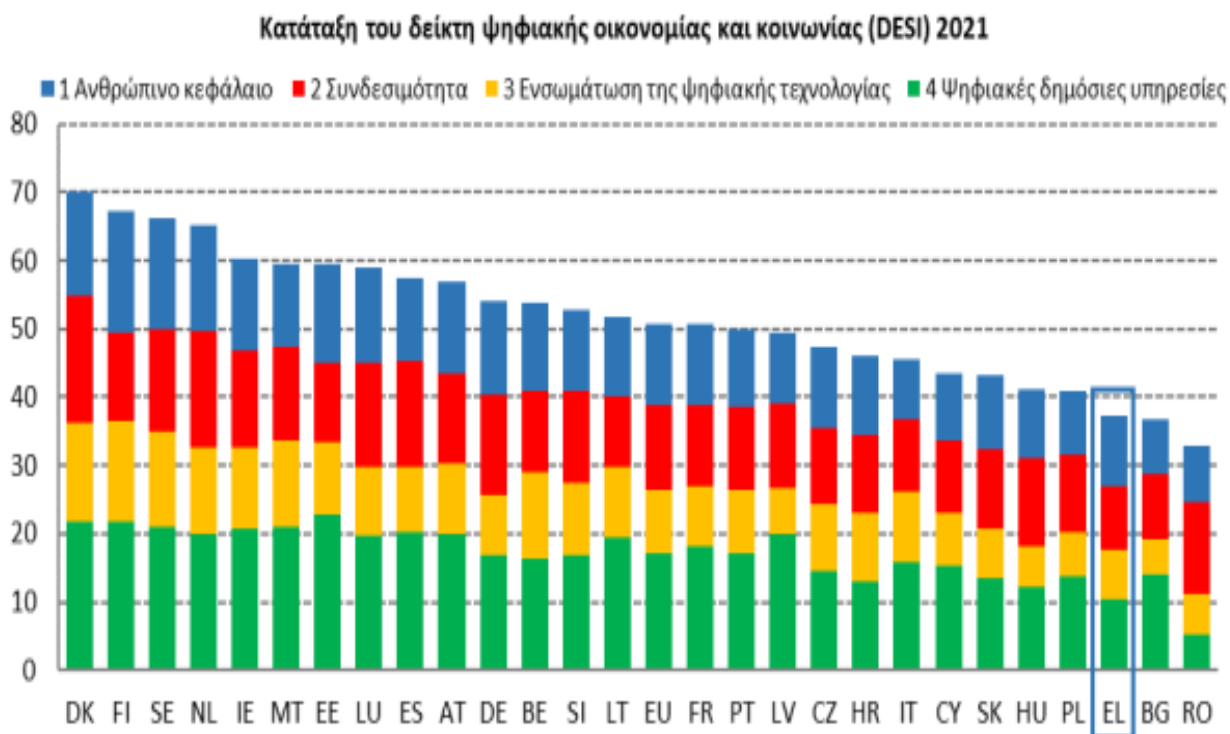
Στην επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού (<https://opendatabarometer.org>) αναλύονται τα αποτελέσματα έρευνας που διεξάγεται μεταξύ 90 χωρών, αναλύονται οι παγκόσμιες τάσεις και παρέχονται συγκριτικά στοιχεία σε επίπεδο χωρών. Σκοπός είναι ο εντοπισμός των πολλαπλών διαστάσεων της πολιτικής των ανοικτών δεδομένων, που περιλαμβάνει το θεσμικό πλαίσιο, την εφαρμογή και την αποτίμηση.

5.3.3. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης είναι ένας διεθνής οργανισμός, στον οποίο συμμετέχουν αναπτυγμένες χώρες και στοχεύει στην επίλυση κοινών προβλημάτων, στον προσδιορισμό καλών πρακτικών και στον συντονισμό διεθνών πολιτικών. Ένας από τους τομείς με τους οποίους ασχολείται ο ΟΟΣΑ είναι και η ανοικτή διακυβέρνηση και συγκεκριμένα με θέματα συντονισμού της πολιτικής που ασκείται.

Στο πλαίσιο αυτό, ζητήθηκε από ορισμένα Υπουργεία της Ελλάδας να συμμετέχουν σε μια μελέτη, τα αποτελέσματα της οποίας θα διαμορφώσουν την πολιτική του ΟΟΣΑ σχετικά με τη διαφάνεια και τον εντοπισμό καλών πρακτικών, κοινών τάσεων, αλλά και προκλήσεων, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και ο αντίκτυπος των πρωτοβουλιών της ανοικτής διακυβέρνησης στα μέλη που συμμετέχουν στον ΟΟΣΑ, καθώς και σε επιλεγμένα κράτη που δεν ανήκουν σε αυτόν.

5.3.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Ετήσιος Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index - DESI)

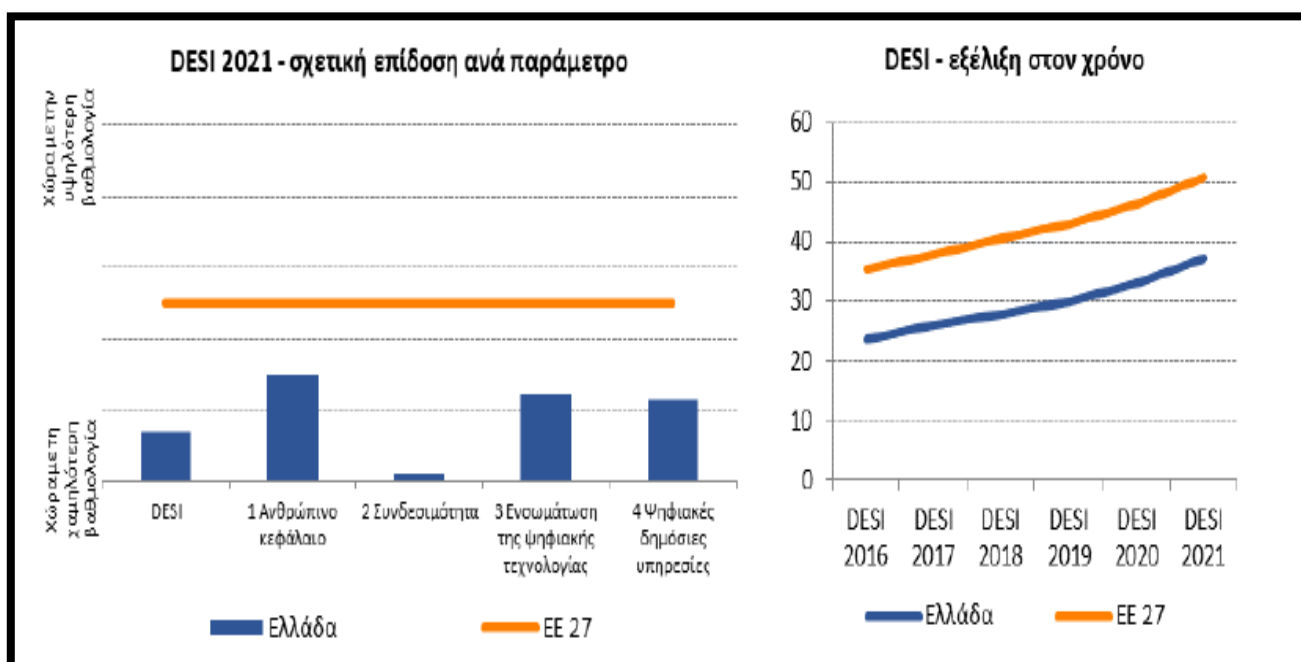
Διάγραμμα 7: Κατάταξη του δείκτη οικονομίας και κοινωνίας για το 2021

Πηγή: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας 2021 - Αναφορά για την Ελλάδα

Ο ετήσιος δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας αποτελεί έναν δείκτη, ο οποίος καταρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να αξιολογήσει τις εθνικές επιδόσεις των χωρών. Για τον υπολογισμό του λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι 6 παράγοντες:

- ✓ συνδεσιμότητα
- ✓ ανθρώπινο κεφάλαιο
- ✓ χρήση διαδικτύου
- ✓ ενσωμάτωση ψηφιακής τεχνολογίας
- ✓ ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες
- ✓ έρευνα και ανάπτυξη

Ο συγκεκριμένος δείκτης στοχεύει στην ανά χώρα αποτύπωση της συνδεσιμότητας, των δραστηριοτήτων μέσω διαδικτύου, των δεξιοτήτων στη χρήση του, όπως και στον βαθμό ανάπτυξης ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών αλλά και βασικών ψηφιακών τεχνολογιών. Επισημαίνεται ότι, στην ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων του 2016, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 6η θέση, στο σύνολο των 28 χωρών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διάγραμμα 8: Επιτάχυνση ψηφιακού μετασχηματισμού στην Ελλάδα

Πηγή: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας 2021 - Αναφορά για την Ελλάδα

Με βάση τα στοιχεία του 2014 και των πρώτων μηνών του 2015, η χώρα μας συγκεντρώνει 500 βαθμούς, στο σύνολο των 700. Πρόκειται για πολύ καλή απόδοση, καθώς ο μέσος όρος τότε των βαθμολογιών των χωρών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται στους 378. Η υψηλή αυτή βαθμολογία οφείλεται στην προσπάθεια της Ελλάδας να ενσωματώσει την κοινοτική οδηγία 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Έχει ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας της Ελλάδας για το 2021, είναι 37,3, κατατάσσοντας την 25η στο σύνολο των 27 κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η κατάταξη αποτυπώνεται στο διάγραμμα 5 με τη μέση βαθμολογία να ανέρχεται στο 50,7. Πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο αρκετά άνω του μέσου όρου στην ψηφιοποίηση δημόσιων υπηρεσιών, γεγονός που αποτυπώνεται και στο έκτο διάγραμμα. Η δημοσίευση της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025 της χώρας μας στις 23 Ιουνίου 2021 από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και η προσήλωση στην υλοποίηση των στόχων εκτιμάται ότι θα ανεβάσει την Ελλάδα σε σημαντικά υψηλότερη θέση της κατάταξης στον συγκεκριμένο δείκτη.

5.3.5. Your Data Stories

Το Your Data Stories είναι ένα ερευνητικό έργο, στο οποίο συμμετείχε και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, στα πλαίσια του προγράμματος Horizon 2020. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο οποίο χρηματοδοτήθηκαν έργα για την περίοδο 2014 - 2020 και αφορούν στην Καινοτομία και την Έρευνα. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχαν επιπλέον το Ερευνητικό Κέντρο Δημόκριτος, το Athens Technology Center A.E. και η ΕΕΛ/ΛΑΚ.

Μέσω αυτού του έργου, θα προωθηθεί η ουσιαστική και χρήσιμη δημοσίευση των ανοικτών συνόλων των κυβερνήσεων. Σκοπός είναι να αξιοποιηθούν τα ανοικτά σύνολα προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες πολιτών, κάτι που είναι εφικτό με τη βοήθεια καλών πρακτικών και καινοτόμων χρήσεων. Επιπλέον, θα συντελέσει στην καταπολέμηση της διαφθοράς και στην ενίσχυση της διαφάνειας. Απώτερο σκοπό του έργου αποτελεί η ανάπτυξη μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας, η οποία θα συντελέσει στην ουσιαστική αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων κάθε κράτους.

5.3.6. Share PSI 2.0

Το 'Share PSI 2.0' είναι ένα ευρωπαϊκό έργο στο οποίο συμμετείχε το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, στα πλαίσια του Προγράμματος ICT - PSP της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χρηματοδότηση του συγκεκριμένου έργου υλοποιείται για την διάθεση και διαχείριση πληροφοριών του δημόσιου τομέα. Σκοπός είναι η ανταλλαγή τεχνογνωσίας γύρω από τα πρότυπα, αλλά και τις πολιτικές της ανοικτής διάθεσης συνόλων δεδομένων του δημοσίου.

Από ελληνικής πλευράς, σε αυτό το έργο παρουσιάστηκε και το πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ. Το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης μέσω του έργου θέλησε να αναδείξει καλές πρακτικές αναφορικά με την ανοικτή διάθεση της δημόσιας πληροφορίας, να διευκολύνει την πρόσβαση σε αυτήν και να συνδράμει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, που σχετίζεται με αυτήν, εξασφαλίζοντας την συνεχή ροή της.

5.4. Καλές πρακτικές άλλων χωρών

Οι περισσότερες χώρες αναπτύσσονται και εξελίσσονται όσον αφορά τις πολιτικές για τα ανοικτά δεδομένα, τον αντίκτυπο, τις διαδικτυακές Πύλες που αναπτύσσουν σταδιακά αλλά και τα ζητήματα ποιότητας. Οι τομείς του δημοσίου προσανατολίζονται στην ανοικτότητα των δεδομένων και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, εστιάζοντας στην εξυπηρέτηση των πολιτών.

Ωστόσο, όπως είναι φυσικό, η προσέγγιση κάθε χώρας διαφοροποιείται, με την ψηφιακή αξία που δημιουργείται να μην εξαρτάται πλέον μόνο από τους φορείς του δημοσίου, αλλά από την αλληλεπίδραση και συνεργασία δημόσιων φορέων και πολιτών. Σε κάθε περίπτωση, όμως, το επίπεδο ωριμότητας σταδιακά αυξάνεται, οι Πύλες για τα ανοικτά δεδομένα προσεγγίζουν όλο και περισσότερο τις ανάγκες των χρηστών με την ποιότητά τους να βελτιώνεται διαχρονικά.

5.4.1. Γαλλία

Η Γαλλία ξεκίνησε το άνοιγμα των ανοικτών δεδομένων το 2002 με δωρεάν online διάθεση για νομικές πληροφορίες μέσω του διαδικτύου. Στη συνέχεια πολλές γαλλικές πόλεις, μεταξύ αυτών και το Παρίσι με την πύλη "Paris Data", άρχισαν να ανοίγουν τα δεδομένα τους. Κάποια από αυτά

διευκόλυναν της δημιουργία χαρτών, όπως χάρτης με τα ονόματα των οδών του Παρισιού ή χάρτης με τα είδη δέντρων που υπάρχουν στο Παρίσι, προς διευκόλυνση των ατόμων που είχαν αλλεργίες.

Η κυβερνητική πύλη για τα Ανοικτά Δεδομένα δίνει τη δυνατότητα αναζήτησης και επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων του δημοσίου. Ο ενδιαφερόμενος έχει πρόσβαση στο σύνολο δεδομένων που επιθυμεί ακολουθώντας τους όρους του French Open Data Licence και έχει στη διάθεση του δεδομένα, όπως δεδομένα της κεντρικής κυβέρνησης, δραστηριότητες των οικονομικών υπηρεσιών κ.α., τα οποία μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν.

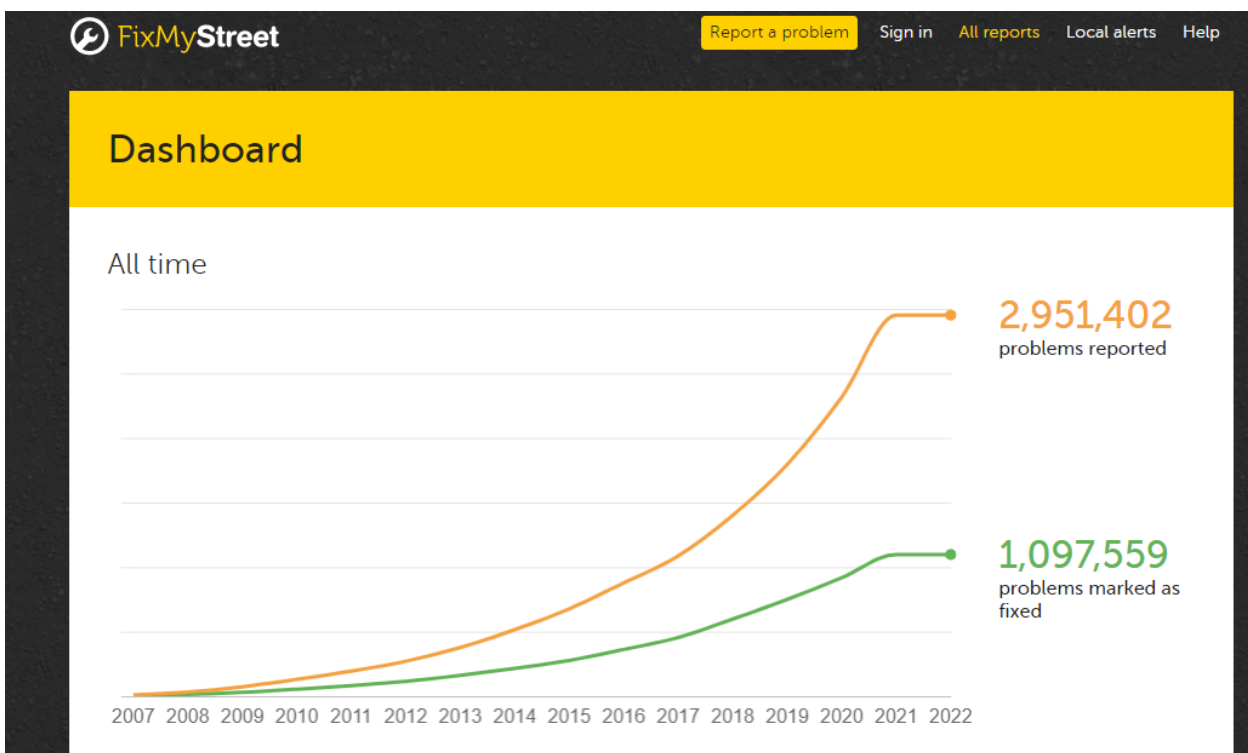
Αξίζει να αναφερθεί και το Dataconnexions, ένα δίκτυο δράσης Ανοικτών Δεδομένων που ενθαρρύνει την ψηφιακή οικονομία. Η Dataconnexions υλοποιεί πρωτοβουλίες στοχευμένα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, εστιάζοντας σε θέματα κοινωνικά, αλλά και στη διαφάνεια, την παιδεία, την απασχόληση και τη φτώχεια. Ως αποτέλεσμα της δραστηριότητας αυτής έχουν δημιουργηθεί πάνω από διακόσιες επιχειρήσεις που αξιοποιούν τα Ανοικτά Δεδομένα.

Τον Σεπτέμβριο του 2021 παρουσιάστηκαν 15 χάρτες πορείας που αφορούσαν τα Ανοικτά δημόσια Δεδομένα και τον δημόσιο πηγαίο κώδικα. Οι χάρτες αυτοί στοχεύουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών με τη χρήση Ανοικτών Δεδομένων, καθώς και στην απλούστευση των διαδικασιών (<https://www.numerique.gouv.fr/actualites/donnees-algorithmes-codes-sources-mobilisation-generale-sans-precedent-15-feuilles-de-routeministerielles/#feuilles>)

Η Γαλλία θεωρείται από τις πιο ανεπτυγμένες χώρες όσον αφορά τα δημόσια Ανοικτά Δεδομένα και το επίσημο κυβερνητικό portal Ανοικτών Δεδομένων στη χώρα είναι το <https://www.data.gouv.fr/fr/> με κύριες κατηγορίες τη δημόσια υγεία και τα επιδημιολογικά δεδομένα για τον COVID-19, δεδομένα σχετικά με τις οικονομικές επιδόσεις και τις λειτουργικές επιδόσεις, δεδομένα σχετικά με υποδομές και δεδομένα σχετικά με την κατανάλωση.

5.4.2. Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο ήδη από το 2000 δημιούργησε πλαίσιο για την ανοικτή διακυβέρνηση. Ο Νόμος Freedom of Information Act 2000 συνέβαλλε προς την κατεύθυνση αυτή και καινοτόμες πρωτοβουλίες για συμμετοχική παροχή δημοσίων υπηρεσιών ξεκίνησαν, όπως το FixMyStreet (<http://www.fixmystreet.com>) και το TheyWorkForYou (<http://www.theyworkforyou.com/about/#history>). Στην πρώτη περίπτωση, οι πολίτες που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο δρόμο καταγράφουν το πρόβλημα στην ιστοσελίδα, αναφέροντας τον κωδικό και ενημερώνεται σχετικά ο αρμόδιος Δήμος μέσω της εφαρμογής.

Διάγραμμα 9: Προβλήματα που έχουν αναφερθεί στο FixMyStreet

Πηγή: [Dashboard :: FixMyStreet](#)

Το TheyWorkForYou ενημερώνει τους πολίτες για όσο συμβαίνουν στο Βρετανικό Κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα, καταχωρώντας τον ταχυδρομικό κώδικα, η εφαρμογή χρησιμοποιώντας τα Ανοικτά Δεδομένα του κοινοβουλίου και απλοποιώντας τα, ενημερώνει τους πολίτες για τα μέτρα που λαμβάνονται και τους αφορούν. Σε περίπτωση που ένας πολίτης επιλέξει ότι κάποιο θέμα τον ενδιαφέρει, έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει ενημερώσεις στο e-mail του σχετικές με το θέμα.

Το data.gov.uk ξεκίνησε το 2009 με ανοικτό λογισμικό και πρότυπα, διαθέτοντας περίπου 1000 σύνολα δεδομένων για να τεθεί επισήμως σε λειτουργία το 2010 (SETsquared, 2010, σελ. 29). Στην ιστοσελίδα αναφέρονται επίσης τα συνδεδεμένα δεδομένα που αφορούν στη διασύνδεση των ανοικτών συνόλων δεδομένων, χρησιμοποιώντας το ελεύθερο λογισμικό CKAN.

Το Ηνωμένο Βασίλειο πέτυχε να έχει υψηλό ποσοστό Ανοικτών Δεδομένων, τα οποία δημοσιεύονται με τη βοήθεια μίας ενιαίας κυβερνητικής άδειας, της Open Government Licence, εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο κοινό πρότυπο σε περίπτωση επαναχρησιμοποίησής τους. Το επίσημο κυβερνητικό portal Ανοικτών Δεδομένων στη χώρα είναι το www.data.gov.uk.

5.4.3. Ιρλανδία

Από το 2017 έως και το 2019, η Ιρλανδία κατατάσσεται στην πρώτη θέση όσον αφορά την υιοθέτηση τεχνολογίας για τα ανοιχτά δεδομένα. Έχοντας υιοθετήσει τεχνικές όπως αυτή της αυτόματης συγκομιδής και υιοθετώντας φιλικές προς τους χρήστες πρακτικές, έχει δημιουργήσει υψηλό αντίκτυπο για τα σύνολα δεδομένων της.

Ακόμη, η Ιρλανδία διοργανώνει αλλά και συμμετέχει σε τακτά χρονικά διαστήματα σε εκδηλώσεις που σχετίζονται με τα ανοικτά δεδομένα. Στην Πύλη ανοικτών δεδομένων της Ιρλανδίας είχαν αναρτηθεί έως τον Φεβρουάριο του 2022, περίπου 13.200 σύνολα. Η εθνική στρατηγική που εφαρμόζει στον συγκεκριμένο τομέα, έχει οδηγήσει τους δημόσιους φορείς στη δημιουργία σχεδίων δημοσίευσης, τα οποία επικαιροποιούν ανά δύο έτη. Δύο είναι οι βασικοί στόχοι της στρατηγικής για τα ανοικτά δεδομένα:

- η αύξηση της δημοσίευσης κρατικών δεδομένων υψηλής αξίας σε ανοιχτή μορφή, καθιστώντας τα διαθέσιμα στο κοινό και ελεύθερα επαναχρησιμοποιήσιμα
- η συνεργασία με μια ευρεία κοινότητα ενδιαφερομένων για την προώθηση των κοινωνικών και οικονομικών οφελών και την επαναχρησιμοποίησή των συνόλων δεδομένων.

Διάγραμμα 10: Παράδειγμα εφαρμογής με χρήση ανοικτών δεδομένων στην Ιρλανδία (Where my money goes)

Πηγή: <https://opendata.ellak.gr/2022/02/07/i-proodos-ton-anichton-dedomenon-stin-evropi/>

Ακόμη, στην Ιρλανδία έχει αναπτυχθεί το Open Data Engagement Fund σε συνεργασία με το Open Data Governance Board, το οποίο είναι ένα ανταγωνιστικό ταμείο που έχει σχεδιαστεί με σκοπό να παρέχει οικονομική στήριξη για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης ανοικτών δεδομένων στην Πύλη Ανοικτών Δεδομένων της Ιρλανδίας.

Επίσης, μέσω του Ταμείου μπορεί να υποβληθούν αιτήσεις για χρηματοδότηση προκειμένου να στηριχθούν δραστηριότητες που σχετίζονται με Ανοικτά Δεδομένα. Το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης που διατίθεται ετησίως είναι 30.000 € και το μέγιστο ποσό χρηματοδότησης για κάθε έργο είναι 5.000 €. Οι αιτήσεις μπορούν να γίνουν από οποιονδήποτε οργανισμό ή και από φυσικό πρόσωπο.

Παράδειγμα χρήσης των ανοικτών δεδομένων στην Ιρλανδία είναι το Where my money goes, το οποίο είναι προσβάσιμο στον οποιονδήποτε επιθυμεί να παρακολουθήσει την εξέλιξη των κρατικών δαπανών (Διάγραμμα 8). Η Ιρλανδία δημιουργώντας ένα εύχρηστο διαδικτυακό εργαλείο και φιλικό προς τους χρήστες, παρουσιάζει στους πολίτες, με τρόπο κατανοητό, το πώς κατανέμονται οι δημόσιες δαπάνες (<https://opendata.ellak.gr/2022/02/07/i-proodos-ton-anichton-dedomenon-stin-evropi/>).

5.4.4. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Το data.gov ξεκίνησε να λειτουργεί στις ΗΠΑ το 2009 ως κεντρική πλατφόρμα για τα ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα, αριθμώντας 76 σύνολα δεδομένων τα οποία έφτασαν μόλις σε έναν χρόνο τις 118.000. Πολύ σύντομα υλοποιήθηκαν οι στόχοι που είχαν τεθεί και αναπτύχθηκαν 47 εφαρμογές ύψους 2.6 εκατομμυρίων δολαρίων. Ακολούθησε σχεδιασμός καταλόγων μεταδεδομένων, ώστε πολίτες και επιχειρήσεις να μπορούν εύκολα να βρουν τα στοιχεία που αναζητούν (Lakhani, 2010, σελ. 356).

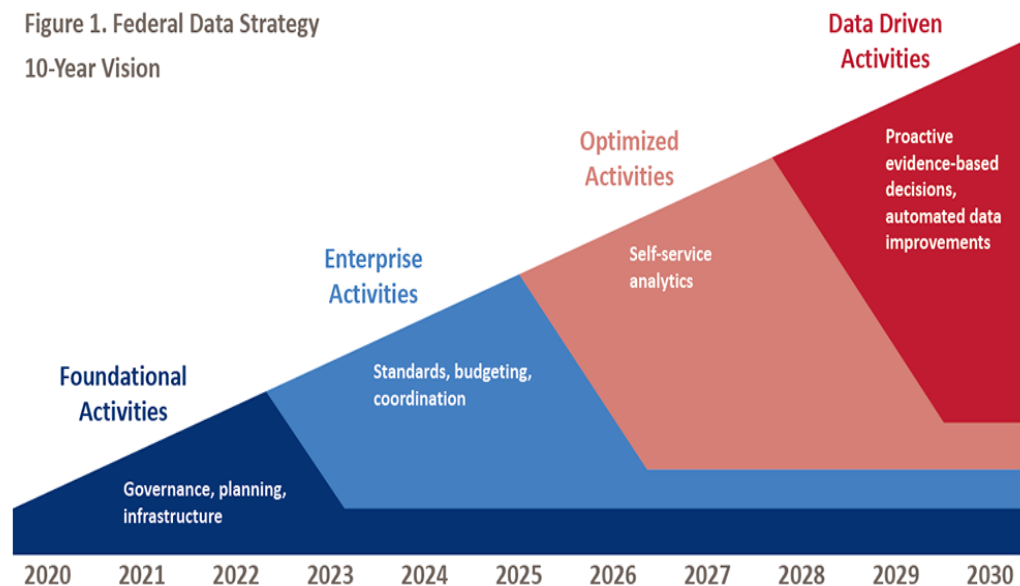
Τον Φεβρουάριο του 2022, η επίσημη ιστοσελίδα των ανοικτών δεδομένων των ΗΠΑ αριθμεί περίπου 342.000 σύνολα δεδομένων και έχει τραβήξει την προσοχή μεγάλων εταιρειών, όπως η Microsoft, η Google και η Amazon. Η στρατηγική της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης στα ανοικτά δεδομένα έως το 2030 περιλαμβάνει τέσσερα στοιχεία τα οποία αποτυπώνονται στο σχήμα 8. Συγκεκριμένα:

- Τη δήλωση αποστολής που εκφράζει την πρόθεση και τον βασικό σκοπό της Στρατηγικής
- Δέκα αρχές που συμβάλουν στη διαχρονική καθοδήγηση σε οργανισμούς, στους τομείς που αφορούν την ηθική διακυβέρνηση, τον συνειδητό σχεδιασμό και τη μαθησιακή

κουλτούρα. Αυτές οι αρχές αποτέλεσαν τη βάση για την ανάπτυξη πρακτικών, το Σχέδιο Δράσης 2020, και θα συσχετιστούν επίσης με τα επόμενα βήματα δράσης για τη στρατηγική

- Σαράντα πρακτικές που καθοδηγούν τους οργανισμούς σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης της αξίας των δεδομένων, εστιάζοντας στην οικοδόμηση μιας κουλτούρας που εκτιμά τα δεδομένα και προωθεί τη δημόσια χρήση. Διακυβέρνηση, διαχείριση και προστασία δεδομένων, προώθηση της αποτελεσματικής και κατάλληλης χρήσης δεδομένων
- Σύνταξη ετήσιου σχεδίου δράσης στο οποίο προσδιορίζονται μετρήσιμες δραστηριότητες για την εφαρμογή των πρακτικών και οι οποίες αποτελούν προτεραιότητα για ένα δεδομένο έτος, παρέχοντας χρονοδιαγράμματα για την εφαρμογή και τον προσδιορισμό των υπευθύνων.

Figure 1. Federal Data Strategy
10-Year Vision

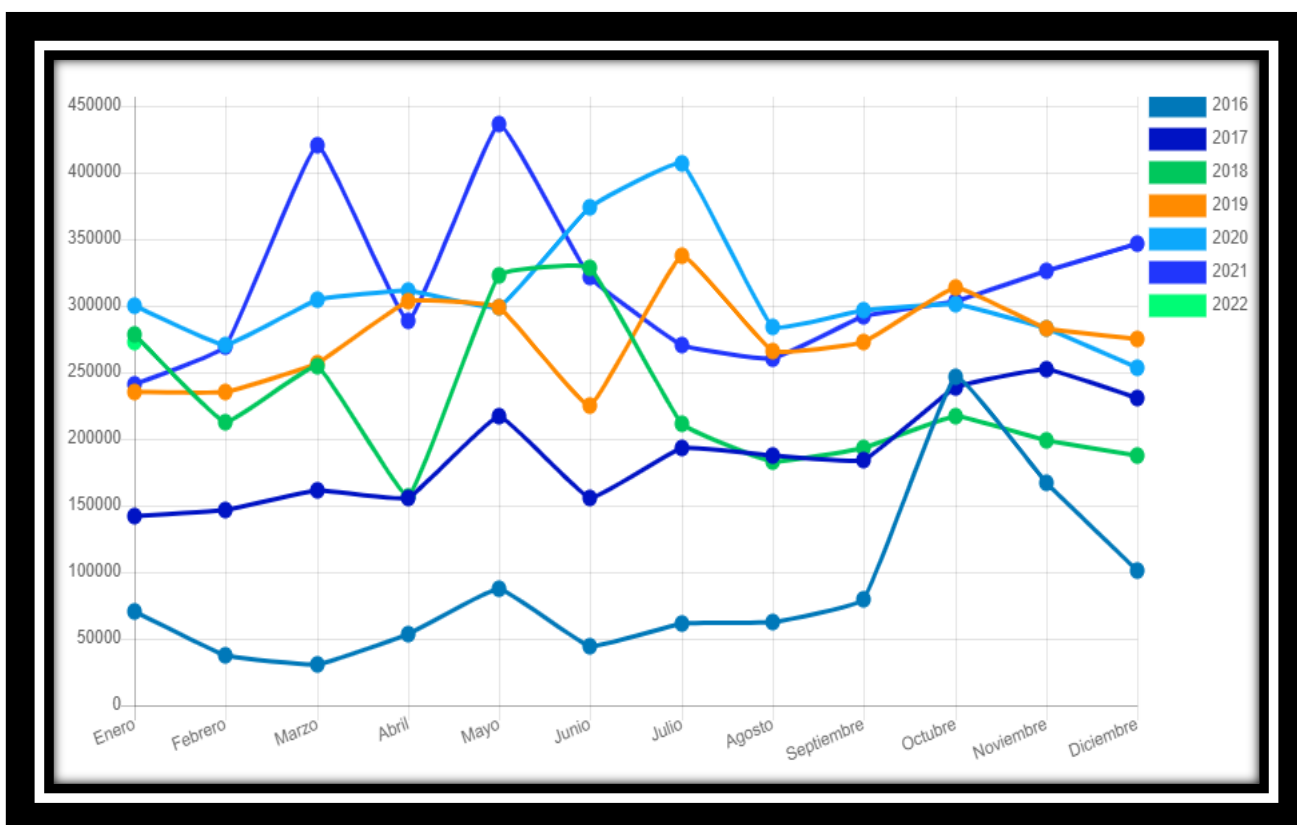
Εικόνα 8: Στρατηγική των ΗΠΑ για τα ανοικτά δεδομένα έως το 2030

Πηγή: <https://strategy.data.gov/2021/action-plan/>

Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται μία σειρά από εφαρμογές, όπως το Recovery.gov που έχει ενημερωτικό χαρακτήρα, το IT Dashboard9 για την καταγραφή και παρακολούθηση επενδύσεων ύψους 76 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Παράλληλα, αναπτύσσονται εφαρμογές στον ιδιωτικό τομέα ως αποτέλεσμα της ανοικτότητας των δεδομένων, όπως το Datamacher.org10, η οποία δίνει τη δυνατότητα διαφορετικών συνδυασμών συνόλων δεδομένων και διαθέτει το χαρακτηριστικό της οπτικοποίησης.

5.4.5. Ισπανία

Τα έτη 2015 και 2016, η Ισπανία ήρθε πρώτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με την ποιότητα των ανοικτών δεδομένων της. Η θέσπιση εθνικής πολιτικής για τα ανοικτά δεδομένα και η δημιουργία προσχεδίου εθνικής στρατηγικής στο συγκεκριμένο τομέα, συνέβαλλαν σε σημαντικό βαθμό στην επιτυχία της Ισπανίας. Επίσης, στη χώρα φιλοξενούνται ετησίως 10 εκδηλώσεις για τα ανοικτά δεδομένα, ενώ το 2015 υπεγράφη στη Μαδρίτη και ο Διεθνής Χάρτης για τα Ανοικτά Δεδομένα.

Διάγραμμα 11: Μηνιαία εξέλιξη του αριθμού λήψεων των ανοικτών δεδομένων της Ισπανίας για τα έτη 2016 έως 2021

Πηγή:

<https://datos.madrid.es/portal/site/egob/menuitem.400a817358ce98c34e937436a8a409a0/?vgnextoid=d11ce2e5b6801610VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnextchannel=d11ce2e5b6801610VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnextfmt=default>

Επιπροσθέτως, το 2015 εγκαινιάζεται η Πύλη ανοικτών δεδομένων της Ισπανίας με στόχο την προώθηση της ανοικτότητας των συνόλων δεδομένων και την ανάπτυξη δημιουργικών εργαλείων για

την εξυπηρέτηση των πολιτών. Στο διάγραμμα 9 αποτυπώνεται η μηνιαία εξέλιξη του αριθμού λήψεων συνόλων δεδομένων από τον ιστότοπο data.gon της Ισπανίας.

Την ίδια χρονιά εγκαινιάζεται και η Πύλη Διαφάνειας με στόχο την κοινοποίηση στους πολίτες όλων των δημοσίων πληροφοριών για τις οποίες οποιοδήποτε πρόσωπο ενδιαφέρεται (<https://transparencia.madrid.es/portales/transparencia/es/Portada/?vgnextf mt=default&vgnnextchannel=b8e8508929a56510VgnVCM1000008a4a900aRCRD>). Το Διάταγμα Διαφάνειας της Πόλης της Μαδρίτης προέβλεπε την προετοιμασία ενός καταλόγου στην Πύλη, για τον οποίο οι δημοτικοί φορείς θα είναι αρμόδιοι προκειμένου να επικαιροποιείται στα πλαίσια της ‘ενεργούς διαφήμισης’.

‘Ενεργή διαφήμιση’ ονομάζεται η υποχρέωση του Δημοτικού Συμβουλίου της Μαδρίτης να δημοσιεύει τις πληροφορίες που περιέχονται στον Νόμο 19/2013, σχετικά με τη διαφάνεια, την πρόσβαση σε δημόσιες πληροφορίες και τη χρηστή διακυβέρνηση. Επιπλέον, κάθε πρόσωπο μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα πρόσβασης σε δημόσιες πληροφορίες, ζητώντας στοιχεία που έχει στη διάθεσή του, το Δημοτικό Συμβούλιο αλλά δεν έχουν αναρτηθεί στην Πύλη, ακόμη και χωρίς να είναι κάτοικος της Μαδρίτης, δηλώνοντας μόνο το e-mail του.

5.5. Γενική αποτίμηση πολιτικής Ανοικτών Δεδομένων και γενικά Ανοικτής Διακυβέρνησης ΥΠ.ΠΟ.Α.

Από τις πρωτοβουλίες και τους διεθνείς φορείς που αναφέρθηκαν παραπάνω, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού συμμετέχει στο Open Government Partner, όπως και όλα τα Υπουργεία. Κάθε χρόνο καταρτίζει και αποστέλλει στον αρμόδιο ελληνικό φορέα το δικό του σχέδιο δράσης. Παρόλα αυτά, θα πρέπει να εστιάσει περισσότερο στους στόχους που τίθενται και κάθε φορέας να ασχοληθεί πιο ουσιαστικά με την πρωτοβουλία, και όχι προσεγγίζοντας την, σαν μια τυπική ετήσια υποχρέωση.

Η Ελλάδα δεν συμμετέχει στην πρωτοβουλία για το Βαρόμετρο των Ανοικτών Δεδομένων, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η ποσοτική σύγκριση με άλλες χώρες αναφορικά με τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία. Αξίζει να επισημανθεί ότι σε αυτή την πρωτοβουλία συμμετέχουν αρκετές χώρες με χαμηλό βιοτικό επίπεδο.

Η σύγκριση της Ελλάδας σε σχέση με τις άλλες χώρες, όπως προκύπτει από τον δείκτη DESI δείχνει κάποια χρονική υστέρηση ως προς τη δυνατότητα ανταπόκρισης, καθώς η βαθμολογία βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εντούτοις, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα θετικά βήματα

που έχουν γίνει, αλλά και η έκδοση της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού που δημιουργεί ένα κλίμα αισιοδοξίας για άνοδο της Ελλάδας στη σχετική κλίμακα.

Η Ελλάδα είναι από τις χώρες που ανήκουν στον ΟΟΣΑ. Παρόλα αυτά, στη μελέτη για τη διαμόρφωση της πολιτικής του ΟΟΣΑ για την ανοικτή διακυβέρνηση, συμμετείχαν μόνο τα Υπουργεία Οικονομικών, Εργασίας και Υγείας από την ελληνική πλευρά. Το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού δε συμμετείχε στη συγκεκριμένη έρευνα.

Στο έργο ‘Your Data Stories’, αν και συμμετέχει το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και άλλοι ελληνικοί φορείς, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού δεν συμμετείχε στο συγκεκριμένη δράση αυτού του έργου, παρόλο που συμμετείχε σε διάφορα άλλα έργα του προγράμματος Horizon 2020.

Από τη συμμετοχή του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού στις παραπάνω πρωτοβουλίες για την ανοικτή διακυβέρνηση, συμπεραίνουμε ότι προς το παρόν αυτή περιορίζεται μόνο στις απολύτως απαραίτητες, ελλείπει πόρων και στελεχιακού δυναμικού. Η συνεισφορά, δε, είναι περισσότερο τυπική, παρά ουσιαστική. Λόγω της φύσης του αντικειμένου του ΥΠ.ΠΟ.Α. είναι σημαντικό μελλοντικά να συμμετάσχει στο σύνολο των πρωτοβουλιών που λαμβάνει μέρος η Ελλάδα και που προαναφέρθηκαν μεταφέροντας τεχνογνωσία και κεκτημένη εμπειρία. Είναι θεμιτό, το ΥΠ.ΠΟ.Α. να αναπτύξει πιο στενή συνεργασία με το καθ’ ύλην αρμόδιο Υπουργείο, ώστε να υπάρχει συνεχής ενημέρωση για αυτό το θέμα.

Επίσης, προτείνεται να οριστούν άτομα από το ΥΠ.ΠΟ.Α. τα οποία διαθέτουν τις τεχνικές και θεωρητικές γνώσεις για να συμμετέχουν σε αυτές τις πρωτοβουλίες. Η επικαιροποίηση των ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ και ΟΔΕ Ανοικτά Δεδομένα, κρίνεται σημαντική. Τα άτομα αυτά θα πρέπει να διαθέτουν εξειδίκευση και εμπειρία προκειμένου να συνεργαστούν τόσο με την ηγεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α., όσο και με το αρμόδιο ελληνικό Υπουργείο.

5.6. Κουλτούρα ανοικτών δεδομένων

Από όσα αναφέρθηκαν μέχρι τώρα συνάγεται ότι το βασικό σημείο στο οποίο υστερεί το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού είναι η απουσία της κουλτούρας των ανοικτών δεδομένων. Το ΥΠ.ΠΟ.Α. προσπάθησε αρχικά να καλύψει τις υποχρεώσεις του, παρέχοντας ταυτόχρονα όσο γίνεται μεγαλύτερη προστασία στα σύνολά του. Στην επόμενη απόφαση προστάτεψε ακόμα περισσότερα σύνολα. Λαμβάνοντας υπόψη τους χρονικούς περιορισμούς, τον όγκο δουλειάς που έπρεπε να

διευθετηθεί και τον περιορισμό πόρων και ανθρώπινου δυναμικού, ενδεχομένως σε αυτό το στάδιο να μην υπήρχε και άλλη επιλογή.

Ωστόσο, έχοντας ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το θεσμικό πλαίσιο σε σημαντικό βαθμό, το Υπουργείο θα πρέπει σταδιακά να καλλιεργήσει μια κουλτούρα ανοικτών δεδομένων, ενισχύοντας την πολιτική ανοικτότητας των δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό αναρτήθηκε και το σχετικό ερωτηματολόγιο από το ΥΠ.ΠΟ.Α. τον Μάρτιο του 2021 από το οποίο προκύπτουν τα σημεία στα οποία θα έπρεπε να εστιάσει το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Ειδικότερα:

- 1) Ως προς το τυπικό σκέλος, το ΥΠ.ΠΟ.Α. υποχρεούται να εκδίδει αμελλητί απόφαση καθορισμού των Συνόλων Δεδομένων του σε ετήσια βάση.
- 2) Συνιστάται η επικαιροποίηση της Ομάδας Διαχείρισης Έργου Ανοικτά Δεδομένα τακτικά και όποτε κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου τα μέλη της να ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στον ρόλο τους.
- 3) Ακόμη, το ΥΠ.ΠΟ.Α. θα πρέπει να μεριμνήσει για την μετάπτωση του περιεχομένου των Ανοικτών Συνόλων στη νέα Πύλη Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου, καθώς και για τα Σύνολα τα οποία παρέχονται με αδειοδότηση.
- 4) Θα πρέπει να έρθει σε επαφή με τις ομάδες των πολιτών που ενδιαφέρονται για την περαιτέρω αξιοποίηση των πολιτιστικών δεδομένων. Έτσι θα κατανοήσει τις ανάγκες τους και ενδεχομένως να λάβει ανατροφοδότηση για τον προσδιορισμό των συνόλων που μπορούν να δοθούν σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο.
- 5) Προσδιορισμός των Συνόλων Δεδομένων τα οποία δύναται να διευκολύνουν άλλους δημόσιους φορείς. Τα Σύνολα αυτά θα μπορούσαν να αναρτώνται στην Πύλη, με τον καλύτερο δυνατό μορφότυπο, προκειμένου να μην αναλώνονται ανθρωποώρες στην, μεταξύ των φορέων, αναζήτηση της πληροφορίας.
- 6) Κρίνεται ουσιαστική η διάχυση της πληροφορίας σχετικά με την πολιτική ανοικτών δεδομένων προς τα έξω, ώστε να υπάρχει περισσότερο ενδιαφέρον αλλά και γνώση σχετικά με αυτήν. Ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί έτσι και να ωφεληθεί, αλλά και να ωφελήσει το ΥΠ.ΠΟ.Α. μέσω της αλληλεπίδρασης.
- 7) Το ΥΠ.ΠΟ.Α. πρέπει να εστιάσει στην ποιότητα των συνόλων που αναρτώνται στην Πύλη και όχι στην ποσότητα. Σκοπός είναι η αξιοποίησή τους από ομάδες ενδιαφερόμενων.
- 8) Η συμμετοχή του ΥΠ.ΠΟ.Α. σε ενέργειες και πρωτοβουλίες που προωθούν την ανοικτή διακυβέρνηση κρίνεται σημαντική. Τέτοιες πρωτοβουλίες οργανώνονται τόσο σε παγκόσμιο, όσο και ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο (πχ Βραβεία Αριστείας - Hackathon)

- 9) Επίσης, το ΥΠ.ΠΟ.Α. θα πρέπει να συνεχίσει την προσπάθεια επεξεργασίας και βελτίωσης των υφιστάμενων Συνόλων Δεδομένων, ξεκινώντας με μέριμνα για ίδια αδειοδότηση παρόμοιων συνόλων.
- 10) Η κατανόηση της σημασίας της επιτυχούς υλοποίησης της διαδικασίας των ανοικτών δεδομένων για το ΥΠ.ΠΟ.Α. αλλά και για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση γενικότερα, ώστε σταδιακά να περάσουμε σε μία περισσότερο ουσιαστική προσέγγιση της υποχρέωσης του Υπουργείου απέναντι στον νόμο 4305/2014.

BIBΛIOΓPAΦIA

- [Aρχική σελίδα \(kep.gov.gr\)](#) (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- Βιδάλης Τ., Μήτρου Λ., Τάκης Α. (2006) , «Συνταγματική πρόσληψη των τεχνολογικών εξελίξεων και «νέα» δικαιώματα» , σε Ξ. Κοντιάδης, Πέντε χρόνια μετά τη συνταγματική αναθεώρηση, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Carrara, W., Chan, W. S., Fischer, S., & Steenbergen, E. v. (2015). Creating Value through. Open Data: Study on the Impact of Re-use of Public Data Resources . European Union
- Krabina, B., & Prorok, T. (2011). OPEN-GOVERNMENT-STRATEGIE. KDZ - Centre for Public Administration Research
- Γεωργόπουλος, Ν., 2013, Στρατηγικό Μάνατζμεντ, Γ' Έκδοση, Γ.Μπένου
- Creative Commons. (2014). About Creative Commons
- Chui, M., Farrell, D., & Jackson, K. (2014). How government can promote open data. Insights & Publications. McKinsey & Quarterly
- Dahl R. (1998). On democracy. Yale University Press
- Galiotou, E., & Fragkou, P. (2013). Applying Linked Data Technologies to Greek Open Government Data: A Case Study. Procedia-Social and Behavioral Sciences
- Grant R.M., 1991, The Resource-based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation, California Management Review
- https://www.data.gov.gr/datasets/mdg_emvolio/ (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- <https://datos.madrid.es/portal/site/egob/menuitem.400a817358ce98c34e937436a8a409a0/?vgnextoid=d11ce2e5b6801610VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnnextchannel=d11ce2e5b6801610VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnnextfmt=default> (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- <https://www.numerique.gouv.fr/actualites/donnees-algorithmes-codes-sources-mobilisation-generale-sans-precedent-15-feuilles-de-routeministerielles/#feuilles-de-route> (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- <https://opendata.ellak.gr/2022/02/07/i-proodos-ton-anichton-dedomenon-stin-evropi/> (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- <https://strategy.data.gov/2021/action-plan/> (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)

- <https://transparencia.madrid.es/portales/transparencia/es/Portada/?vgnnextf mt=default&vgnnextchannel=b8e8508929a56510VgnVCM1000008a4a900aRCRD> (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- [Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης ermis - Σχετικά με την πύλη ermis](#) (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- [GEODATA.gov.gr](#) (Ανακτήθηκε στις 20/02/2022)
- Κανελλοπούλου Μ. (2004). Νομική προστασία βάσεων δεδομένων, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Lakhani, K. (2010). Data.gov. Harvard Business School
- Lan, G. (2006). The Role of E-government in Fostering Public Trust and Innovation in Public Service. Arizona State University
- Μαρίνος Μ. (2000). Πνευματική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Νόμος 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα» (ΦΕΚ 25/Α'/1993)
- Νόμος 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 45/Α'/1999)
- Νόμος 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153/Α'/2002)
- Νόμος 3448/2006 «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» (ΦΕΚ 57/Α'/2006)
- Νόμος 3471/2006 «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του Νόμου 2472/1997» (ΦΕΚ 133/Α'/2006)
- Νόμος 3861/2010 «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 112/Α'/2010)
- Νόμος 3917/2011 «Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ 22/Α'/2011)
- Νόμος 3979/2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 138/Α'/16-06-2011)

- Νόμος 4305/2014 «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α'57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις - Ρύθμιση των οφειλών προς τη φορολογική διοίκηση - Ρύθμιση των οφειλών προς τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης» (ΦΕΚ Α' 237/31-10-2014)
- Νόμος 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 137/Α'/2019)
- Νόμος 4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 184/Α'/2020)
- Νόμος 4858/2021 «Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ Α 220/Α'/2021)
- Open Knowledge Foundation. (2012). What is Open Data? Retrieved 12 10, 2013, from Open Data Handbook: <http://opendatahandbook.org/en/what-is-open-data/>
- O'Reilly & Malamud. (2007). Open Government Working Group. Sebastopol, CA.
- Παπαδόπουλος, Θ. (2012). Μια Εισαγωγή στα Ανοικτά Δημόσια Δεδομένα και την Πρόσβαση στη Δημόσια Πληροφορία. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
- Τέταρτο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, 2020
- Τσιαβός Π. (2011). Ζητήματα Ανοιχτής Διάθεσης και Διαμοιρασμού Δεδομένων στο Ν. 3882/2010

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

A. Κοινές ερωτήσεις:

1. Ποια σύνολα ανοικτών δεδομένων διαχειριζόταν η Υπηρεσία στην οποία ανήκατε κατά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ;
2. Πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ, υπήρχαν αιτήματα για παροχή συνόλων δεδομένων (με τη μορφή εγγράφων, πληροφοριών κτλ) από πολίτες, εταιρίες και γενικά ενδιαφερόμενους; Ποιοι ενδιαφερόμενοι απευθυνόταν σε εσάς και για τι είδους δεδομένα;
3. Ποιος ήταν ο ρόλος της Υπηρεσίας σας στην εφαρμογή του Ν.4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ και ποια η δική σας συνεισφορά;
4. Ποιες αλλαγές σημειώθηκαν μετά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, όσον αφορά στη διαδικασία παροχής πληροφοριών της Υπηρεσίας σας σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;
5. Ποια είναι η διαδικασία που εφαρμόζεται από την Υπηρεσία σας την τρέχουσα περίοδο για την παροχή πληροφοριών που αφορούν στα ανοικτά δεδομένα σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;
6. Μπορείτε να κάνετε μια συγκριτική ανάλυση εξέλιξης της διαδικασίας από πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 μέχρι και σήμερα;
7. Ποια η εφαρμογή του Ν. 4727/2020 στην Υπηρεσία; Ποια τα προβλήματα και οι δυσκολίες στην εφαρμογή;

B. Ερωτήσεις για τις Υπηρεσίες Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού εκτός της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης:

1. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εφαρμογή του Ν. 4305/2014;
2. Λάβατε ενημέρωση/καθοδήγηση για το εν λόγω ζήτημα; Αν ναι, από ποιους;
3. Ποια η αποτίμηση σας για την εφαρμογή του Νόμου στην Υπηρεσία σας; Τι προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί;
4. Παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες τα σύνολα δεδομένων της Υπηρεσίας σας; Αν ναι, ποιες;

Γ. Ερωτήσεις για τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού:

1. Ποιες οι προπαρασκευαστικές ενέργειες της ΔΗΔ για να εφαρμόσει το Ν. 4305/2014;
2. Ποιος ο καταμερισμός των ενεργειών μεταξύ ηγεσίας και ΔΗΔ;
3. Ποιες οι ιδιαιτερότητες του ΥΠΠΟΑ που έπρεπε να ληφθούν υπόψη; Πώς έγινε αυτό;
4. Υπήρχε καθοδήγηση και από ποιους;
5. Ποιος καθόρισε την διαδικασία καταγραφής των συνόλων δεδομένων; Θεωρείτε ότι ήταν επιτυχής;
6. Ήταν συνεργάσιμες οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ; Ποιες οι δυσκολίες που αντιμετωπίσατε;
7. Πώς αποτιμάτε τον τρόπο που εφαρμόστηκε ο Ν. 4305/2014; Ποια τα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες;
8. Έμειναν ικανοποιημένοι οι ενδιαφερόμενοι εκτός ΥΠ.ΠΟ.Α. από την προσβασιμότητα των δεδομένων του Υπουργείου;
9. Αξιοποιήθηκαν και από ποιους τα σύνολα δεδομένων που αναρτήθηκαν στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου;
10. Ποια η διαδικασία για την έκδοση των ετήσιων αποφάσεων καθορισμού των συνόλων δεδομένων; Πραγματοποιείται αμελλητί ετησίως, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας;
11. Πόσα σύνολα δεδομένων διατίθενται ανοικτά αυτή τη στιγμή στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1

Στέλεχος της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και μέλος της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ. Διαθέτει πολυετή εμπειρία σε θέματα ανοικτής διακυβέρνησης, καθώς, εκτός από τα ανοικτά δεδομένα, συμμετέχει στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ και στο Ηλεκτρονικό Πρωτόκολλο του ΥΠΠΟΑ.

Κοινές ερωτήσεις:

1. Ποια σύνολα δεδομένων διαχειριζόταν η Υπηρεσία στην οποία ανήκατε κατά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ;

Η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης διαχειρίζεται αρκετά σύνολα, τα περισσότερα από τα οποία δεν εμπίπτουν ακριβώς στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.. Λόγω του συντονιστικού της ρόλου, διαχειρίζεται το ηλεκτρονικό πρωτόκολλο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Οφείλουμε να σημειώσουμε, βέβαια, τον διαχωρισμό του πρωτοκόλλου από την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (Υφυπουργείο πλέον). Επίσης, ως υπηρεσία είναι τεχνικά υπεύθυνη για τους επίσημους κόμβους του ΥΠΠΟΑ, οπότε πρέπει να αναφέρουμε και το περιεχόμενό τους, οι όροι όμως και οι προϋποθέσεις δεν καθορίζονται από την ίδια τη ΔΗΔ, αλλά από τις αρμόδιες Υπηρεσίες. Όταν αναφερόμαστε σε πολιτιστικό περιεχόμενο, τότε οι Αρχαιολογικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ έχουν ορίσει τις προϋποθέσεις, με βάση το νόμο 3028/2002 για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και τα τέλη, που ορίζονται όπου απαιτείται από το πρώην Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων. Εκτός των άλλων, η ΔΗΔ διαχειρίζεται τα επιχειρησιακά σχέδια των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, τις οικονομικές αναφορές τους κτλ. Υπάρχουν και τα σύνολα δεδομένων, βέβαια, τα οποία άπτονται καθαρά των αρμοδιοτήτων της ΔΗΔ, όπως ο κατάλογος ιστοτόπων και το μητρώο χρηστών του τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού του ΥΠΠΟΑ.

2. Πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ, υπήρχαν αιτήματα για παροχή συνόλων δεδομένων (με τη μορφή εγγράφων, πληροφοριών κτλ) από πολίτες, εταιρίες και γενικά ενδιαφερόμενους; Ποιοι ενδιαφερόμενοι απευθυνόταν σε εσάς και για τι είδους δεδομένα;

Λόγω της αρμοδιότητας διαχείρισης των επίσημων κόμβων του ΥΠΠΟΑ, υπήρχαν συχνά αιτήματα για την παροχή συνόλων δεδομένων ή μεμονωμένης πληροφορίας. Τα αιτήματα γίνονταν, κυρίως, μέσω e-mail και αφορούσαν την παροχή φωτογραφιών ή/και κειμένου με πολιτιστικό περιεχόμενο από τους κόμβους του ΥΠΠΟΑ. Συνήθως ήταν αιτήματα για χρήση της πληροφορίας για εκπαιδευτικούς σκοπούς, πχ για την χρήση μιας φωτογραφίας με την περιγραφή και τις λοιπές πληροφορίες για την εκπόνηση μιας διπλωματικής εργασίας ή ενός διδακτορικού. Τα αιτήματα αυτά, πάντως, δεν τα διαχειριζόταν η ΔΗΔ, αλλά ανάλογα με το περιεχόμενο, τα απέστειλε στους αρμόδιους εντός ΥΠΠΟΑ.

3. Ποιος ήταν ο ρόλος της Υπηρεσίας σας στην εφαρμογή του Ν.4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ και ποια η δική σας συνεισφορά;

Από τον ίδιο το νόμο, ο ρόλο της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης είναι σημαντικός. Είναι η Υπηρεσία που καλείται στην ουσία να εφαρμόσει το νόμο στο φορέα της, υπό την επίβλεψη της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΓΔΔΥΗΔ) και φυσικά της ηγεσίας. Γενικά, είναι η αρμόδια Υπηρεσία για θέματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Στη διεύθυνσή μας ανήκουν οι υπεύθυνοι της Ομάδας Εργασίας για το πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ, η οποία σύμφωνα με τον Ν. 4305/2014 έπρεπε να ενισχυθεί για να φέρει σε πέρας και την ανοικτή διάθεση των δεδομένων του ΥΠΠΟΑ. Έτσι, η ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ ενισχύθηκε με νέα άτομα από τις κεντρικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ και ο συντονιστής της ομάδας ήταν υπάλληλος ΠΕ Πληροφορικής της ΔΗΔ. Στην ομάδα αυτή συμμετείχα και εγώ. Η ΟΔΕ, κυρίως μέσω του συντονιστή, ήταν υπεύθυνη για την επικοινωνία με το αρμόδιο Υπουργείο (ΥΔΜΗΔ), την ηγεσία του ΥΠΠΟΑ, τη ΓΔΔΥΗΔ, αλλά και τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ. Ο δικός μου ρόλος ήταν αρκετά ενεργός, καθώς επικοινωνούσα με τις Υπηρεσίες και παρείχα οδηγίες και διευκρινίσεις για τον καθορισμό των συνόλων δεδομένων τους και την καταγραφή τους στην πλατφόρμα που αναπτύχθηκε με ιδία μέσα και σε πραγματικά πολύ σύντομο χρόνο από τη ΔΗΔ. Συμμετείχα και στην έκδοση των αποφάσεων καθορισμού των συνόλων του ΥΠΠΟΑ το 2016. Ήμουν, επίσης, μαζί με τον συντονιστή υπεύθυνη για την ανάρτηση των αρχείων των ανοικτών συνόλων δεδομένων στη Πύλη του ΥΔΜΗΔ και την αντικατάσταση τους, όταν κρινόταν απαραίτητο.

4. Ποιες αλλαγές σημειώθηκαν μετά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, όσον αφορά στη διαδικασία παροχής πληροφοριών της Υπηρεσίας σας σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Αρχικά, τα αιτήματα μειώθηκαν αρκετά γιατί οι ενδιαφερόμενοι αναζητούσαν πρώτα την απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ και κατευθύνονταν μέσα από αυτήν. Αν επιθυμούσαν ένα ανοικτό και μηχαναγνώσιμο σύνολο, ήξεραν ότι πλέον είχαν την δυνατότητα να το κατεβάσουν από τη Πύλη Ανοικτών Δεδομένων, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε επικοινωνία με το ΥΠΠΟΑ. Αν επιθυμούσαν κάποιο σύνολο δεδομένων που δεν παρέχονταν ανοικτά και σε μηχαναγνώσιμη μορφή, η απόφαση καθόριζε την Υπηρεσία, την διαδικασία διάθεσης (αν δηλ χρειαζόταν αίτηση κτλ), καθώς και τους όρους, οπότε οι ενδιαφερόμενοι απευθύνονταν κατευθείαν στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΠΟΑ, χωρίς να εμπλέκεται η ΔΗΔ. Είναι, όμως, γεγονός ότι η απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ περιλαμβάνει πάρα πολλά σύνολα, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολη η αναζήτηση μέσα σε αυτήν ενός μεμονωμένου.

5. Ποια είναι η διαδικασία που εφαρμόζεται από την Υπηρεσία σας την τρέχουσα περίοδο για την παροχή πληροφοριών που αφορούν στα δεδομένα σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Δεν εκδόθηκε απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ το 2020 και το 2021. Η τελευταία απόφαση εκδόθηκε το 2019. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν αναζητούν το σύνολο που επιθυμούν στην παλιά του 2019, οπότε ακολουθούν την διαδικασία που ακολουθούσαν και πριν από την εφαρμογή του Ν. 4305/2014. Αυτό σημαίνει ότι επικοινωνούν με τη ΔΗΔ μέσω e-mail κυρίως και δευτερευόντως μέσω εγγράφου και αιτούνται τη διάθεση κάποιας πληροφορίας.

6. Μπορείτε να κάνετε μια συγκριτική ανάλυση εξέλιξης της διαδικασίας από πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 μέχρι και σήμερα;

Ο Ν. 4305/2014 θεωρώ ότι ήρθε για να διευκολύνει και να απλοποιήσει σε μεγάλο βαθμό την διαδικασία παροχής πληροφορίας σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο. Στο ΥΠΠΟΑ σαφώς και υπήρχαν από πριν διαδικασίες, όροι και προϋποθέσεις για την παροχή πληροφορίας προς τα έξω, αλλά δεν ήταν ευρέως γνωστά εκτός ΥΠΠΟΑ. Ο νόμος έθεσε την βάση για να εδραιωθεί μια διαδικασία, η οποία θα περιλάμβανε όλες τις πληροφορίες του ΥΠΠΟΑ και θα τις κοινοποιούσε έξω από αυτό. Όταν εφαρμόστηκε το 2016 ο νόμος, το ΥΠΠΟΑ στην ουσία

‘έβαλε τάξη’ στην πληροφορία που διέθετε. Συνειδητοποίησε πολλά από τα προβλήματα που προέκυπταν όταν κάποιος αιτούνταν την παροχή συνόλου. Ο καθορισμός των συνόλων και η κατηγοριοποίηση είναι αρκετά δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία. Σίγουρα, όμως, είναι πολύ χρήσιμη για την ορθή λειτουργία των Υπηρεσιών. Και οφείλουμε να πούμε ότι έγινε μεγάλη προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους και με αρκετά καλό αποτέλεσμα. Δυστυχώς, όμως, υπήρχε μια ασυνέχεια Δεν εκδόθηκαν αποφάσεις το 2017 και το 2018. Εκδόθηκε απόφαση πάλι το 2019, η οποία είναι και η τελευταία. Αυτή η ασυνέχεια είναι σημαντική, γιατί αποτελεί τροχοπέδη στον ουσιαστικό καθορισμό των διαδικασιών παροχής πληροφοριών από το ΥΠΠΟΑ.

7. Ποια η εφαρμογή του Ν. 4727/2020 στην Υπηρεσία σας; Ποια τα προβλήματα και οι δυσκολίες στην εφαρμογή;

Πλέον δεν ανήκω στην ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ και δεν γνωρίζω αν έχει εφαρμοστεί ο νέος νόμος 4727/2020. Γνωρίζω, μόνο, ότι δεν έχει εκδοθεί απόφαση καθορισμού συνόλων δεδομένων από το 2019, που ήταν και η τελευταία.

Σχετικά με τις ιδιαιτερότητες του ΥΠΠΟΑ, καταρχάς πρέπει να αναφερθεί ότι το ΥΠΠΟΑ έχει εκδώσει έως τώρα τις αποφάσεις με τον μεγαλύτερο αριθμό συνόλων δεδομένων, σε σχέση με κάθε άλλο δημόσιο φορέα. Το ΥΠΠΟΑ διαχειρίζεται χιλιάδες σύνολα δεδομένων, γεγονός που περιπλέκει πολύ την κατηγοριοποίηση. Επίσης, διαθέτει πολλές Υπηρεσίες, η πλειοψηφία των οποίων είναι περιφερειακές. Είναι λογικό, ότι ο συντονισμός όλων αυτών είναι πολύ δύσκολος, και ειδικά όταν τίθενται ασφυκτικές προθεσμίες.

Ερωτήσεις για Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης:

1. Ποιες οι προπαρασκευαστικές ενέργειες της ΔΗΔ για να εφαρμόσει το Ν. 4305/2014;

Καταρχάς όλα τα μέλη της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ συμμετείχαν σε ημερίδα που διοργάνωσε το ΕΚΔΔΑ και αφορούσε όλους τους δημόσιους φορείς σχετικά με τα ανοικτά δεδομένα και την εφαρμογή του Ν. 4302/2014. Η ημερίδα αυτή δεν ήταν απλώς μια παρακολούθηση διαλέξεων, αλλά απαιτούσε ενεργό συμμετοχή όλων των παρευρισκόμενων, καθώς εκπροσωπήσαμε το ΥΠΠΟΑ προκειμένου να συζητήσουμε τα πρώτα κιόλας

προβλήματα που αντιμετωπίσαμε στη διαδικασία. Μετά την ημερίδα υπήρχε συνάντηση και συζήτηση με την ηγεσία. Είναι προφανές ότι οι εμπλεκόμενοι της ΔΗΔ στα ανοικτά δεδομένα, μελετήσαμε πολύ καλά τόσο τον αντίστοιχο νόμο, όσο και τις εφαρμοστικές και διευκρινιστικές εγκυκλίους, σε συνεργασία πάντα με τους νομικούς συμβούλους του γραφείου της Γενικής Γραμματέως. Επίσης, η ΔΗΔ ήταν αυτή που δημιούργησε διαύλους επικοινωνίας με το αρμόδιο για την εφαρμογή Υπουργείο (τέως ΥΔΜΗΔ) και εσωτερικά στο ΥΠΠΟΑ.

2. Ποιος ο καταμερισμός των ενέργειων μεταξύ ηγεσίας και ΔΗΔ;

Η ηγεσία είναι αυτή που πρότεινε τον διαχωρισμό των Γραμματειών του ΥΠΠΟΑ σε αυτό το ζήτημα, οπότε και μας ενημέρωσε ότι θα εκδοθούν διαφορετικές αποφάσεις για τα σύνολα δεδομένων του Πολιτισμού και ξεχωριστά για του Αθλητισμού. Στη συνέχεια ορίστηκαν οι νέες ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ τόσο του Πολιτισμού, όσο και του Αθλητισμού. Η απόφαση του Πολιτισμού περιλάμβανε εκτός από τους τεχνικούς της ΔΗΔ, 2 άτομα ως σημεία επαφής για κάθε Γενική Διεύθυνση. Η ηγεσία, επίσης, αποφάσισε τον τρόπο με τον οποίο θα προσδιοριστούν και θα καταγραφούν τα σύνολα δεδομένων ανά Γενική Διεύθυνση. Όλες οι Γενικές Διευθύνσεις, εκτός της ΓΔΑΜΤΕ, αποφάσισαν να γίνουν οι καταγραφές ανά υφιστάμενη Διεύθυνση ή Περιφερειακή Υπηρεσία. Το γραφείο της ΓΔΑΜΤΕ επέλεξε να καταχωρήσει συνολικά και συνοπτικά τα σύνολα δεδομένων όλης της Γενικής Διεύθυνσης, ορίζοντας αυτή τους τίτλους και τους όρους διάθεσής τους, χωρίς καμία εμπλοκή των Υπηρεσιών της. Η ηγεσία, επίσης, όρισε στο ΥΔΜΗΔ τους τεχνικούς – μέλη της ΟΔΕ που θα ήταν υπεύθυνοι για τη συλλογή και ανάρτηση του περιεχομένου των ανοικτών συνόλων της απόφασης στη Πύλη Ανοικτών Δεδομένων.

Η ΔΗΔ σε συνεργασία με την ΓΔΔΥΗΔ ήταν υπεύθυνη για την ενημέρωση των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ και παρείχε συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη σε αυτές για την καταχώρηση και κατηγοριοποίηση των συνόλων δεδομένων τους. Έλεγχε συνεχώς την εφαρμογή προκειμένου να διαπιστώσει αν υπήρχε Υπηρεσία που δεν είχε προβεί σε καταχώρηση. Επίσης, όριζε με τη ΓΔΔΥΗΔ τις χρονικές προθεσμίες για τις όποιες ενέργειες έπρεπε να γίνουν, προκειμένου να τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα και να εκδοθεί η απόφαση του ΥΠΠΟΑ στην ώρα της. Επίσης, οι τεχνικοί της ΔΗΔ και μέλη της ΟΔΕ ήταν υπεύθυνοι για την εξαγωγή των 4 πινάκων της απόφασης καθορισμού των συνόλων δεδομένων από την εφαρμογή, τον έλεγχό τους και την

παράδοσή τους στο γραφείο της ΓΔΔΥΗΔ, προκειμένου να συνταχθεί η απόφαση. Μετά την έκδοση της απόφασης γινόταν από τη ΔΗΔ η ανάρτησή της στον κόμβο του ΥΠΠΟΑ. Επίσης, επικοινωνούσε με τις Υπηρεσίες, οι οποίες είχαν σύνολα ανοικτά και μηχαναγνώσιμα στην απόφαση, προκειμένου αυτές να αποστείλουν το περιεχόμενό τους, ώστε να αναρτηθεί από τους αρμόδιους της ΔΗΔ στη Πύλη Ανοικτών Δεδομένων.

3. Ποιες οι ιδιαιτερότητες του ΥΠΠΟΑ που έπρεπε να ληφθούν υπόψη; Πώς έγινε αυτό;

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού έχει πολλές περιφερειακές Υπηρεσίες και ειδικά το 2016 που ίσχυε ο παλαιότερος οργανισμός, ο αριθμός τους ήταν πολύ μεγαλύτερος από τον σημερινό. Είναι κατανοητό ότι ο συντονισμός τόσων Υπηρεσιών σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα ήταν πολύ δύσκολο έργο. Αυτό εν μέρει αντιμετωπίστηκε με τον ορισμό 2 ατόμων ανά Γενική Διεύθυνση στην ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, που ήταν υπεύθυνα για την καθοδήγηση των Υπηρεσιών της Γενικής τους Διεύθυνσης. Βέβαια, τα μέλη της ΟΔΕ που ανήκαμε στη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης είχαμε συνεχή επικοινωνία με όλες τις Υπηρεσίες. Ένα άλλο ζήτημα που δυσκόλεψε αρκετά την διαδικασία είναι το είδος του περιεχομένου των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ. Το ΥΠΠΟΑ διαθέτει τόσο διοικητική πληροφορία, όσο και πολιτιστική. Η διαχείριση των συνόλων δεδομένων με πολιτιστικό περιεχόμενο, απαιτεί γνώσεις της νομοθεσίας και των διαδικασιών του ΥΠΠΟΑ. Παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις στην κατηγοριοποίηση σε παρόμοια σύνολα δεδομένων διαφορετικών Υπηρεσιών.

4. Υπήρχε καθοδήγηση και από ποιους;

Καταρχάς υπήρχε καθοδήγηση από το αρμόδιο Υπουργείο, το πρώην ΥΔΜΗΔ. Ο συντονιστής της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ που ήταν υπεύθυνος για τα ανοικτά δεδομένα, επικοινωνούσε καθημερινά με το αρμόδιο τμήμα του ΥΔΜΗΔ, είτε ηλεκτρονικά με e-mail, είτε και τηλεφωνικά. Το ΥΔΜΗΔ βοήθησε πολύ στη διαμόρφωση της διαδικασίας, καθώς συζητούσαμε μαζί του τις ιδιαιτερότητες του ΥΠΠΟΑ και βοηθούσε στην εξεύρεση λύσης. Γενικά με το ΥΔΜΗΔ, υπήρχε συνεργασία σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας από όσο γνωρίζω. Δηλαδή, επικοινωνούσαμε εμείς με το αρμόδιο τμήμα, οι αρμόδιοι Γενικοί Διευθυντές μεταξύ τους και οι Γενικοί Γραμματείς μεταξύ τους, κάθε επίπεδο για τα δικά του θέματα. Το αρμόδιο τμήμα του ΥΔΜΗΔ στο οποίο αναφέρθηκα, ήταν στελεχωμένο από αξιόλογους και καταρτισμένους υπαλλήλους. Επίσης, το ΕΚΔΔΑ είχε αναλάβει σημαντικό εκπαιδευτικό ρόλο,

καθώς είχε οργανωθεί ημερίδα σε αυτό σχετική με τα ανοικτά δεδομένα και την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, στην οποία συμμετείχαν και άλλοι δημόσιοι φορείς, εκτός από το ΥΠΠΟΑ. Η ΟΔΕ του ΥΠΠΟΑ, συνεργαζόταν, ακόμα, στενά με τη ΓΔΔΥΗΔ, αλλά και το γραφείο της Γενικής Γραμματέως και ειδικότερα με νομικούς. Οι προθεσμίες ήταν ασφυκτικές και προσπαθήσαμε όλοι σε όλα τα επίπεδα για το καλύτερο αποτέλεσμα, στον καλύτερο χρόνο. Υπήρχε πολύ καλή συνεργασία μεταξύ μας και εμπιστοσύνη.

5. Ποιος καθόρισε την διαδικασία καταγραφής των συνόλων δεδομένων; Θεωρείτε ότι ήταν επιτυχής;

Η διαδικασία καταγραφής των συνόλων δεδομένων προέκυψε μετά από συζήτηση της ΟΔΕ με την ηγεσία. Κυρίως τα μέλη της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ήμασταν αυτοί που προτείναμε το μεγαλύτερο μέρος της. Εμείς είδαμε αρχικά ότι ήταν αδύνατη η επεξεργασία των συνόλων δεδομένων που ξεκίνησαν να αποστέλλουν οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ σε μορφή xls και αποφασίσαμε την άμεση ανάπτυξη εφαρμογής με ιδία μέσα για την καταχώρηση των συνόλων, την δυνατότητα επιλογής όρων και προϋποθέσεων, ώστε στη συνέχεια να προκύπτει αυτόματα η κατηγοριοποίηση με όσο το δυνατόν πιο κοινώς αποδεκτές αδειοδοτήσεις. Γενικά, μεταξύ της ΟΔΕ υπήρξε πολύ καλή συνεργασία και καθορισμός αρμοδιοτήτων, ώστε να λειτουργήσουμε αποτελεσματικά. Εκ των υστέρων, θεωρώ ότι ήταν αρκετά επιτυχής η διαδικασία. Λειτουργήσε με αρκετά σωστό τρόπο και μάλιστα άμεσα. Θεωρώ ότι αν η διαδικασία αντιμετώπισε προβλήματα κάποιες φορές, ήταν επειδή τόσο η ΟΔΕ, όσο και οι ίδιες οι Υπηρεσίες δεν ήταν εξοικειωμένες με το Ν. 4305/2014 και την πλατφόρμα. Αν εφαρμοζόταν αμελλητί σε ετήσια βάση, όπως αναφερόταν ρητώς, θεωρώ ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι θα ήταν πλέον εξοικειωμένοι τόσο με την διαδικασία, όσο και με τη νομοθεσία και θα μπορούσαν να εξοικειωθούν με αυτά και να τελειοποιηθεί και η διαδικασία. Και οι ίδιες οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ θα μπορούσαν να ανατροφοδοτήσουν την ΟΔΕ και να βελτιωθεί.

6. Ήταν συνεργάσιμες οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ; Ποιες οι δυσκολίες που αντιμετωπίσατε;

Σύμφωνα με τη διαδικασία που επελέγη, τα μέλη της ΟΔΕ που δεν ανήκουν σε μια Γενική Διεύθυνση δεν έρχονταν σε επαφή με τις Υπηρεσίες της συγκεκριμένης Γενικής Διεύθυνσης,

παρά μόνο τα δυο άτομα της ΟΔΕ που ανήκαν σε αυτήν και ήταν αρμόδια για αυτήν. Για παράδειγμα, τα μέλη της ΟΔΕ που είχαν οριστεί σημεία επαφής με την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, δεν έρχονταν σε επαφή με τις Υπηρεσίες των άλλων Γενικών Διευθύνσεων, παρά μόνο με τις δικές τους. Παρόλα αυτά, όσοι ανήκαμε στη ΔΗΔ είχαμε τακτικά επικοινωνία με όλες της Υπηρεσίες, αφενός για να βοηθήσουμε στην καταχώρηση των συνόλων δεδομένων στην εφαρμογή, αφετέρου για να παρέχουμε επιπλέον διευκρινίσεις, καθώς η επικοινωνία μας με το ΥΔΜΗΔ και την ηγεσία μας προσέφερε επιπλέον γνώσεις. Οι Υπηρεσίες έπρεπε να ανταπεξέλθουν σε κάτι νέο, επιπλέον του καθημερινού φόρτου εργασίας τους. Οπότε υπήρχε μια σχετική καθυστέρηση...πολλές φορές έπρεπε να τους εξηγούμε τηλεφωνικά το νόμο γιατί δεν είχαν κατανοήσει σωστά αυτά που διάβαζαν... Οι Γενικές Διευθύνσεις ενημέρωναν συνεχώς τις Υπηρεσίες, γιατί γνώριζαν τις προθεσμίες. Το δυναμικό των Υπηρεσιών, όμως, πολλές φορές δεν αρκούσε για την καταγραφή και κατηγοριοποίηση. Ειδικά η κατηγοριοποίηση, ο καθορισμός δηλαδή του τρόπου διάθεσης ενός συγκεκριμένου συνόλου, είναι αρκετά δύσκολη και απαιτούσε συνεργασία του αρμόδιου υπαλλήλου με τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας και αρκετές φορές έπρεπε να ζητηθεί καθοδήγηση από τη Γενική Διεύθυνση. Σε αυτά τα θέματα θα πρέπει να προστεθεί το πλήθος των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ και κυρίως των Περιφερειακών.

7. Πώς αποτιμάτε τον τρόπο που εφαρμόστηκε ο Ν. 4305/2014; Ποια τα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες;

Ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόστηκε ο Ν. 4305/2014 την δεδομένη χρονική στιγμή ήταν ενδεχομένως ο πιο κατάλληλος, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες. Τα χρονικά όρια ήταν ασφυκτικά, ενώ το ΥΠΠΟΑ δεν είχε κάνει καμία προετοιμασία για τον νόμο από το 2014 που εκδόθηκε. Προσπαθήσαμε πάρα πολύ όλοι στο ΥΠΠΟΑ για να επιτύχουμε την έκδοση της απόφασης. Σίγουρα υπήρχαν περιθώρια βελτίωσης. Ένα σημαντικό θέμα ήταν ότι στην προσπάθεια να καταγραφούν και να κατηγοριοποιηθούν σύνολα Υπηρεσιών και υπό το φόβο της ανοικτής διάθεσης 'by default', έκλεισαν ενδεχομένως περισσότερα σύνολα από όσα έπρεπε. Επίσης, παρόμοια σύνολα διαφορετικών Υπηρεσιών εμφανίζονται με διαφορετικούς όρους – αδειοδοτήσεις. Γενικά, η ΟΔΕ σε συνεργασία με τους νομικούς συμβούλους του γραφείου της Γενικής Γραμματέως καταχώρησαν τις αδειοδοτήσεις στην εφαρμογή, αλλά η επιλογή τους ήταν ευθύνη της ίδιας της Υπηρεσίας. Επίσης, οι Υπηρεσίες της Γενικής

Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατέγραψαν εκατοντάδες σύνολα δεδομένων, με αποτέλεσμα να εμφανιστούν δυσκολίες στην διαχείριση τους.

8. Έμειναν ικανοποιημένοι οι ενδιαφερόμενοι εκτός ΥΠ.ΠΟ.Α. από την προσβασιμότητα των δεδομένων του Υπουργείου;

Από όσα γνωρίζω τα δεδομένα που αναρτήθηκαν δεν ικανοποίησαν τους ενδιαφερόμενους, οι οποίοι ανέμεναν σύνολα δεδομένων με πολιτιστικό περιεχόμενο. Τα σύνολα αυτά δεν ήταν δυνατόν να δοθούν ανοικτά, αφού συνεχίζει να ισχύει ο νόμος 3028/2002. Υπήρχε, επίσης, μια λανθασμένη αντίληψη για το 'open by default', ότι δηλαδή αν κάποιο σύνολο δεν έχει καταγραφεί θα δοθεί ανοικτό και χωρίς προϋποθέσεις. Ο Ν. 4305/2014 ανέφερε σαφώς ότι υπερισχύουν οι ειδικές διατάξεις από αυτόν, κάτι που δεν έγινε αντιληπτό από τους ενδιαφερόμενους εκτός ΥΠΠΟΑ.

9. Αξιοποιήθηκαν και από ποιους τα σύνολα δεδομένων που αναρτήθηκαν στο Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου;

Δεν γνωστοποιήθηκε στην ΟΔΕ κάτι σχετικό, ούτε προσωπικά εγώ έμαθα κάτι για αυτά. Τα τελευταία σύνολα που αναρτήθηκαν στην Πύλη Ανοικτών Δεδομένων ήταν 41. Το περιεχόμενο τους ήταν κυρίως σε μορφή xls. Αυτά μπορεί ο καθένας να τα κατεβάσει και να τα χρησιμοποιήσει ακόμα και για εμπορικό σκοπό. Δεν γνωρίζω αν όντως αξιοποιήθηκε κάποιο από αυτά, γιατί δεν γνωρίζω κάποια εφαρμογή που να στήθηκε πάνω σε αυτά. Επίσης, όσο ήμουν μέλος της ΟΔΕ δεν ζητήθηκε από εμάς ή δεν ενημερωθήκαμε αν ζητήθηκε γενικά από κάποια Υπηρεσία του ΥΠΠΟΑ κάποιο σύνολο για τον διαγωνισμό Hackathon.

10. Ποια η διαδικασία για την έκδοση των ετήσιων αποφάσεων καθορισμού των συνόλων δεδομένων; Πραγματοποιείται αμελλητί ετησίως, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας;

Ο Ν. 4305/2014 απαιτεί αμελλητί ετήσια έκδοση απόφασης καθορισμού των συνόλων δεδομένων του κάθε φορέα και αυτό δεν άλλαξε ούτε στο Ν. 4727/2020. Μάλιστα, εντός του ίδιου έτους απαιτείται επικαιροποίηση της απόφασης αν μεταβληθούν τα σύνολα. Όντως το

2016, μετά την έκδοση της ετήσιας απόφασης καθορισμού των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ, έγιναν και επικαιροποιήσεις. Από τότε μέχρι σήμερα (17/12/2021), εκδόθηκε άλλη μια απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ το 2019. Γενικά υπάρχει μια ασυνέχεια σε αυτό το θέμα. Οι αποφάσεις του ΥΠΠΟΑ αναρτώνται στον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=2714> .

11. Πόσα σύνολα δεδομένων διατίθενται ανοικτά αυτή τη στιγμή στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης;

Για το ΥΠΠΟΑ, μέχρι σήμερα (17/12/2021), δεν έχει γίνει η μετάβαση από την παλιά Εθνική Πύλη Ανοικτών Δεδομένων στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης. Οπότε αυτή την στιγμή δεν είναι αναρτημένο κάποιο σύνολο του ΥΠΠΟΑ. Στην παλιά Πύλη υπήρχαν αναρτημένα 41 ανοικτά σύνολα δεδομένων, τα οποία μπορεί κάποιος να αναζητήσει στον σύνδεσμο: <http://archive.data.gov.gr/organization/yppoa> .

Προϊσταμένη Διεύθυνσης Πολιτιστικών Δράσεων και Εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Σύγχρονου Πολιτισμού

1. Ποια σύνολα δεδομένων διαχειριζόταν η Υπηρεσία στην οποία ανήκατε κατά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ;

Η Διεύθυνση Πολιτιστικών Δράσεων και Εποπτείας πέραν των αρμοδιοτήτων της όπως αυτές προκύπτουν από τον Οργανισμό του ΥΠ.ΠΟ.Α. (ΠΔ 4/2018), έχει και συντονιστικό ρόλο με αποτέλεσμα να διαχειρίζεται αρκετά ανοικτά σύνολα δεδομένων από τα οποία τα σημαντικότερα είναι τα εξής:

- Οι εγγεγραμμένοι φορείς του Μητρώου Πολιτιστικών Φορέων που ως ανοικτό σύνολο, μπορεί όποιος επιθυμεί να το αντλήσει από την εξής ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://drasis.culture.gr/index.php/registered>. Στον εν λόγω πίνακα, αναφέρεται εκτός από την επωνυμία και η επίσημη ιστοσελίδα του εγγεγραμμένου φορέα. Οι εγγεγραμμένοι φορείς διατηρούνται και ως κλειστό σύνολο δεδομένων με πιο αναλυτικά στοιχεία που περιέχουν και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα όπως ΑΦΜ, e-mails, αριθμοί τηλεφώνων κ.α. και εξ αυτού του λόγου τα στοιχεία αυτά τηρούνται μεν για υπηρεσιακούς λόγους ωστόσο δεν αναρτώνται
- Οι Εποπτευόμενοι και τακτικώς επιχορηγούμενοι φορείς αρμοδιότητας Σύγχρονου Πολιτισμού είναι ένα άλλο σύνολο δεδομένων που διαχειρίζεται η Διεύθυνση και είναι αναρτημένο στην επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. ([https://www.culture.gov.gr/DocLib/epoptevomenoi_foreis_10-5-2017_\(1\).pdf](https://www.culture.gov.gr/DocLib/epoptevomenoi_foreis_10-5-2017_(1).pdf))
- Οι Εποπτευόμενοι Φορείς αρμοδιότητας Σύγχρονου Πολιτισμού που διαθέτουν εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας (Προεδρικό Διάταγμα που να διέπει τη λειτουργία τους και να ορίζει το οργανόγραμμά τους)
- Οι Προγραμματικές Συμβάσεις Πολιτιστικής Ανάπτυξης που συνάπτει το Υπουργείο με Δήμους και Περιφέρειες
- Οι ορκωτοί λογιστές που ορίζονται για τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των Εποπτευόμενων Φορέων του ΥΠ.ΠΟ.Α. αποτελούν ένα ανοικτό

σύνολο δεδομένων (ονοματεπώνυμα και αριθμός ΣΟΕΛ) αλλά και κλειστό σύνολο με επιπρόσθετα στοιχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία (βιογραφικά στοιχεία, τηλέφωνα κ.α.)

- Τα φεστιβάλ που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα ανά έτος
- Τα πολιτιστικά ιδρύματα ανά την επικράτεια
- Οι πολιτιστικοί οργανισμοί των Δήμων
- Οι ετήσιες επιχορηγήσεις σε φορείς που υλοποιούν φεστιβάλ
- Οι ετήσιες επιχορηγήσεις σε φορείς που υλοποιούν δράσεις ψηφιακού πολιτισμού
- Οι ετήσιοι καλλιτεχνικοί και οικονομικοί απολογισμοί των Εποπτευόμενων φορέων του Σύγχρονου Πολιτισμού

2. Πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ, υπήρχαν αιτήματα για παροχή συνόλων δεδομένων (με τη μορφή εγγράφων, πληροφοριών κτλ) από πολίτες, εταιρίες και γενικά ενδιαφερόμενους; Ποιοι ενδιαφερόμενοι απευθυνόταν σε εσάς και για τι είδους δεδομένα;

Υπήρχαν αιτήματα από επιχειρήσεις προκειμένου να βεβαιωθεί η εγγραφή τους στο Μητρώο Πολιτιστικών Φορέων. Όταν αναρτήθηκε το σχετικό σύνολο δεδομένων και έγινε προσβάσιμο σε όλους διευκολύνθηκε και η Διεύθυνση καθώς έπαψε να χορηγεί τις σχετικές βεβαιώσεις και παρέπεμπε όποια δημόσια υπηρεσία ζητούσε βεβαίωση εγγραφής στο σχετικό σύνδεσμο. Επίσης είχαμε αιτήματα από πολιτιστικούς φορείς για πρόσβαση σε δεδομένα άλλων φορέων, στα οποία φυσικά απαντήσαμε αρνητικά.

3. Ποιος ήταν ο ρόλος της Υπηρεσίας σας στην εφαρμογή του Ν.4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ και ποια η δική σας συνεισφορά;

Η Διεύθυνση Πολιτιστικών Δράσεων και Εποπτείας όρισε έναν εκπρόσωπο όπως της ζητήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού προκειμένου να συνεργάζεται με τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για ζητήματα που αφορούν στα σύνολα δεδομένων της Διεύθυνσης. Ο εκπρόσωπος ενημερώθηκε από στελέχη της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σχετικά με ηλεκτρονική εφαρμογή που είχε δημιουργηθεί γι' αυτό το σκοπό, έλαβε οδηγίες σχετικά με τον τρόπο καταχώρησης και κατόπιν της τελικής έγκρισης μου

προχώρησε στην ηλεκτρονική καταχώρησή τους. Ακόμη, η Διεύθυνση επεξεργάστηκε αρχείο μορφής excel και το απέστειλε μέσω του εκπροσώπου της στην αρμόδια Διεύθυνση.

4. Ποιες αλλαγές σημειώθηκαν μετά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, όσον αφορά στη διαδικασία παροχής πληροφοριών της Υπηρεσίας σας σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Οι αλλαγές που επέφερε ο Νόμος 4305/2014 αποτέλεσαν καινοτομία για τη δημόσια διοίκηση και ένα από τα σημαντικά βήματα για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της. Η έγγραφη διαδικασία αντικαταστάθηκε από την ηλεκτρονική. Προκειμένου να παρέχουμε στοιχεία στον ενδιαφερόμενο έπρεπε αυτός να υποβάλει στο Κεντρικό Πρωτόκολλο του ΥΠ.ΠΟ.Α. σχετική αίτηση, να πρωτοκολληθεί, να αποσταλεί στην Διεύθυνση, να χρεωθεί στον αρμόδιο υπάλληλο, να ετοιμάσει την εισήγησή του, να την προωθήσει στην ιεραρχία και η ιεραρχία εφόσον δεν είχε κάποια διόρθωση ή επισήμανση να την υπογράψει. Σε διαφορετική περίπτωση, η διαδικασία ήταν περισσότερο χρονοβόρα καθώς το σχέδιο έπρεπε να επιστραφεί στον εισηγητή για διορθώσεις. Με την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014, τα ανοικτά σύνολα δεδομένων αναρτώνται και ο οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος έχει πρόσβαση στο αρχείο μέσω του διαδικτύου και μπορεί να αντλήσει τα στοιχεία που επιθυμεί χωρίς να μεταβεί σε δημόσια υπηρεσία και χωρίς να τα αιτηθεί εγγράφως. Ομοίως, η Υπηρεσία δεν επιβαρύνεται πλέον με αιτήματα παροχής στοιχείων και πληροφοριών που αφορούν στα ανοικτά δεδομένα καθώς είναι προσβάσιμα μέσω του διαδικτύου.

5. Ποια είναι η διαδικασία που εφαρμόζεται από την Υπηρεσία σας την τρέχουσα περίοδο για την παροχή πληροφοριών που αφορούν στα σύνολα δεδομένων σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Αν η αίτηση αφορά σε στοιχεία που δεν μπορούν να δοθούν δίνεται αρνητική απάντηση, αν αφορά σε στοιχεία που μπορούν να δοθούν και αυτά έχουν αναρτηθεί, παραπέμπουμε στην επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. Αν αφορά σε σύνολα δεδομένων που δεν εντάσσονται στις κατηγορίες που είχαμε προβλέψει, δίνεται απάντηση εγγράφως και μέσω του εκπροσώπου της Διεύθυνσης που έχει οριστεί για τα ανοικτά δεδομένα, ξεκινά σχετική επεξεργασία ώστε να προωθηθεί η ανάρτησή τους ως ανοικτά σύνολα δεδομένων όταν καταστεί εφικτό. Στην

παρούσα φάση δυστυχώς υπάρχει μία στασιμότητα στην έκδοση απόφασης ανά έτος που προβλέπει ο Νόμος καθώς από το 2019 και μετά δεν έχει γίνει κάποια επικαιροποίηση. Αυτό ίσως να σχετίζεται με τις ιδιαιτερότητες του Υπουργείου, διαθέτει πληθώρα συνόλων δεδομένων που ωστόσο πρέπει να οριοθετηθούν ως προς τους περιορισμούς που πρέπει να τεθούν και το βαθμό ανοιχτότητας και επίσης οι προθεσμίες δεν είναι εύκολο να τηρηθούν δεδομένης και της έλλειψης προσωπικού των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών και της πληθώρας αρμοδιοτήτων που καλούνται να διαχειριστούν.

6. Μπορείτε να κάνετε μια συγκριτική ανάλυση εξέλιξης της διαδικασίας από πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 μέχρι και σήμερα;

Η διαδικασία παροχής στοιχείων έγινε περισσότερο ευέλικτη και αποτελεσματική, εξοικονομήθηκαν πόροι, οικονομικοί και ανθρώπινου δυναμικού που μπορούσαν πλέον να χρησιμοποιηθούν σε άλλες διοικητικές διαδικασίες. Επίσης, η ανάρτηση των ανοικτών συνόλων δεδομένων, ενίσχυσε τη διαφάνεια καθώς οι πολίτες είχαν πλέον πρόσβαση άμεσα σε επικαιροποιημένα στοιχεία χωρίς γραφειοκρατικές και μερικές φορές χρονοβόρες διαδικασίες. Δυστυχώς, η καθυστέρηση που έχει παρατηρηθεί στην επικαιροποίηση των στοιχείων και στην έκδοση νέας απόφασης, έχει δημιουργήσει καθυστερήσεις στην ανάρτηση νέων συνόλων δεδομένων και προσωρινά έχουμε γυρίσει στην αρχική διοικητική διαδικασία όπου οι ενδιαφερόμενοι πολίτες/επιχειρήσεις υποβάλλουν αίτημα και τους απαντά η Διεύθυνση.

7. Ποια η εφαρμογή του Ν. 4727/2020 στην Υπηρεσία; Ποια τα προβλήματα και οι δυσκολίες στην εφαρμογή;

Σχετικά με το νέο Νόμο για τα ανοικτά δεδομένα δεν έχουμε λάβει κάποια ενημέρωση για τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί και δεν ζητήθηκαν στοιχεία για έκδοση της ετήσιας απόφασης. Ωστόσο, οι αλλαγές σε σχέση με τον Νόμο 4305/2014 δεν είναι ριζικές και δεν φαίνεται να επιλύουν τα ζητήματα που είχαν προκύψει, όπως το ότι δεν δίνεται η δυνατότητα έστω και ενός υποτυπώδους ελέγχου στις Υπηρεσίες αναφορικά με την ορθή χρήση των στοιχείων από τον εκάστοτε ενδιαφερόμενο.

8. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εφαρμογή του Ν. 4305/2014;

Η έκδοση μίας απόφασης ανά έτος από το Υπουργείο προκαλεί δυσκολίες στην επικαιροποίηση των στοιχείων, θα ήταν προτιμότερο να οριστεί βραχύτερο χρονικό διάστημα για την έκδοση της ώστε να αποτυπώνεται και ο δυναμικός χαρακτήρας των δεδομένων. Επίσης, η Υπηρεσία δεν μπορεί να διασφαλίσει την ορθή χρήση των στοιχείων από τους ενδιαφερόμενους και να κάνει οποιοδήποτε έλεγχο καθώς ο οποιοσδήποτε μπορεί να κατεβάσει τα σχετικά στοιχεία ανά πάσα στιγμή και να τα χρησιμοποιήσει για οποιοδήποτε λόγο. Η πρόσβαση θα πρέπει φυσικά να είναι ελεύθερη και δωρεάν αλλά θα βοηθούσε να ζητείται ως προαπαιτούμενο να συμπληρώνεται ο λόγος χρήσης των δεδομένων και ένα e-mail ώστε να μπορεί η Υπηρεσία να απευθυνθεί μεταγενέστερα για να κάνει κάποιον έλεγχο ορθότητας της χρήσης τους.

9. Λάβατε ενημέρωση/καθοδήγηση για το εν λόγω ζήτημα; Αν ναι, από ποιους;

Λάβαμε προφορική ενημέρωση από εκπροσώπους της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που είχαν τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα και ανά τακτά χρονικά διαστήματα η Διεύθυνση λάμβανε ηλεκτρονικά μηνύματα σχετικά με την πορεία της διαδικασίας και τα βήματα που έπρεπε να ακολουθήσει.

10. Ποια η αποτίμησή σας για την εφαρμογή του Νόμου 4727/2020 στην Υπηρεσία σας; Τι προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί;

Νομίζω ότι η Διεύθυνση βρίσκεται σε πρώιμο ακόμη στάδιο για να κάνει αποτίμηση του συγκεκριμένου Νόμου. Σε κάθε περίπτωση πάντως το ότι το θεσμικό πλαίσιο επικαιροποιείται και συμπληρώνεται είναι προς τη θετική κατεύθυνση. Ακόμη, θα μπορούσε το πεδίο εφαρμογής του Νόμου να διευρυνθεί και σε πολιτιστικά ιδρύματα έστω και αν είναι ιδιωτικοί φορείς ή τουλάχιστον σε πολιτιστικά ιδρύματα που επιχορηγούνται από το ΥΠ.ΠΟ.Α καθώς οι φορείς αυτοί διαθέτουν ποικίλα και ενδιαφέροντα σύνολα δεδομένων που η επεξεργασία τους θα μπορούσε να οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα (π.χ. ειδικές κατηγορίες κοινού, εφαρμογή προδιαγραφών προσβασιμότητας κ.α.).

11. Παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες τα σύνολα δεδομένων της Υπηρεσίας σας; Αν ναι, ποιες;

Εν προκειμένω, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού έχει αρκετές ιδιαιτερότητες που δυσκολεύουν την εφαρμογή του Νόμου (διάσπαρτες ανά την Επικράτεια Εφορείες Αρχαιοτήτων, προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς, ιδιαιτερότητες πολιτιστικών αγαθών κ.α.) ωστόσο η ψηφιοποίηση διαδικασιών είναι πάντα μία επιθυμητή εξέλιξη που συμβάλει στην αποτελεσματικότητα και στην ταχύτερη διεκπεραίωση των διοικητικών διαδικασιών. Παρόμοιες ιδιαιτερότητες αντιμετώπισε και η Διεύθυνση (κατά πόσο μπορούν να δημοσιοποιηθούν σύνολα δεδομένων που εμπεριέχουν στοιχεία που αφορούν δράσεις σύγχρονου πολιτισμού που πραγματοποιήθηκαν σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, ποια στατιστικά στοιχεία επιχορηγήσεων θα μπορούσαν να δημοσιοποιηθούν από αυτά που διαθέτει η Υπηρεσία και να είναι ελεύθερα προσβάσιμα χωρίς περιορισμούς κ.α.). Σε κάθε περίπτωση έγινε προσπάθεια να ελαχιστοποιηθούν οι περιορισμοί και να εξασφαλιστεί η προσβασιμότητα των δεδομένων χωρίς να θίγεται η ιδιαιτερότητα των πολιτιστικών αγαθών και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως προβλέπεται από τον αρχαιολογικό νόμο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3

Στέλεχος της Διεύθυνσης Πολιτιστικών Δράσεων & Εποπτείας, του κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού, της Γενικής Διεύθυνσης Σύγχρονου Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, με βαθμό Α΄

1. Ποια σύνολα δεδομένων διαχειριζόταν η Υπηρεσία στην οποία ανήκατε κατά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ;

Το Αυτοτελές Τμήμα Παλλαϊκής Άμυνας και Πολιτικής Προστασίας (ΑΤ-ΠΑΠΠ) έχει ως αρμοδιότητα την υλοποίηση της διακλαδικής άσκησης “ΠΑΡΜΕΝΙΩΝ” για την εθνική άμυνα ενώ για την πολιτική προστασία ακολουθεί το σχέδιο “ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ”. Όπως είναι προφανές το σύνολο των δεδομένων που αφορούν την εθνική άμυνα είναι απόρρητα και μόνο ένα μέρος των συνόλων δεδομένων που αφορούν την πολιτική προστασία είναι ανοικτά. Συνοπτικά, τα σύνολα δεδομένων που διαχειρίζεται το ΑΤΠΑΠΠ είναι τα εξής:

- Σύνολο εξουσιοδοτήσεων υπαλλήλων για συμμετοχή στην διακλαδική άσκηση
- Μνημόνια ενεργειών Υπηρεσιών για την αντιμετώπιση πυρκαγιών
- Μνημόνια ενεργειών Υπηρεσιών για την αντιμετώπιση έκτακτων καιρικών φαινομένων (πλημμύρες, χαλαζόπτωση κ.α.)
- Σύνολο λογαριασμών τακτικού προϋπολογισμού που αφορούν στις αμυντικές δαπάνες
- Σύνολο εθνικών κανονισμών (βιομηχανική ασφάλεια, εθνική άμυνα κ.α.)
- Σύνολο υπαλλήλων ΥΠΠΟΑ που φοίτησαν και φοιτούν στην Σχολή Εθνικής Άμυνας
- Σύνολο Υπηρεσιών που συμμετέχουν στην διακλαδική άσκηση “ΠΑΡΜΕΝΙΩΝ”
- Σύνολο εκθέσεων υπηρεσιών στο πλαίσιο ασκήσεων άμυνας και ασφάλειας

2. Πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ, υπήρχαν αιτήματα για παροχή συνόλων δεδομένων (με τη μορφή εγγράφων, πληροφοριών κτλ) από πολίτες, εταιρίες και γενικά ενδιαφερόμενους; Ποιοι ενδιαφερόμενοι απευθυνόταν σε εσάς και για τι είδους δεδομένα;

Αιτήματα για παροχή δεδομένων γίνονταν από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και από αντίστοιχες Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων για στατιστικούς λόγους και λόγους σχεδιασμού

των αμυντικών προγραμμάτων, από ενδιαφερόμενους φοιτητές στο πλαίσιο συγγραφής εργασιών με αντικείμενο κυρίως την Πολιτική Προστασία.

3. Ποιος ήταν ο ρόλος της Υπηρεσίας σας στην εφαρμογή του Ν.4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ και ποια η δική σας συνεισφορά;

Το ΑΤΠΑΠΠ ως Αυτοτελές Τμήμα υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού και όχι σε κάποια Γενική Διεύθυνση γεγονός που του έδωσε περισσότερη ευελιξία στη διαχείριση του ζητήματος. Η Υπηρεσία όρισε εκπρόσωπο, ο οποίος έλαβε σχετική ενημέρωση από τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σχετικά με την κατηγοριοποίηση των συνόλων δεδομένων και τις άδειες που υφίστανται και κλήθηκε να κατηγοριοποιήσει τα σύνολα δεδομένων με βάση την ως άνω πληροφόρηση. Σε συνεργασία με τον Προϊστάμενο του Τμήματος και κατόπιν ενσωμάτωσης και των δικών του παρατηρήσεων, ο αρμόδιος εκπρόσωπος καταχώρησε στη σχετική εφαρμογή του ΥΠ.ΠΟ.Α. τα σύνολα δεδομένων του Τμήματος.

4. Ποιες αλλαγές σημειώθηκαν μετά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, όσον αφορά στη διαδικασία παροχής πληροφοριών της Υπηρεσίας σας σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Αν και ο αριθμός ανοικτών συνόλων δεδομένων του ΑΤΠΑΠΠ δεν είναι υψηλός σε κάθε περίπτωση το ότι τα στοιχεία μπορούσαν να είναι προσβάσιμα στην επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. διευκόλυne τις διαδικασίες του Τμήματος καθώς πλέον οι ενδιαφερόμενοι δεν απευθύνονταν εγγράφως στο Τμήμα σε περίπτωση που ήθελαν στοιχεία αλλά μπορούσαν απευθείας να τα αντλήσουν από το διαδίκτυο εφόσον φυσικά αυτά δεν ήταν απόρρητα ή κλειστά.

5. Ποια είναι η διαδικασία που εφαρμόζεται από την Υπηρεσία σας την τρέχουσα περίοδο για την παροχή πληροφοριών που αφορούν στα σύνολα δεδομένων σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Την τρέχουσα περίοδο η Υπηρεσία έχει επανέλθει στην προηγούμενη διαδικασία όπου ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει σχετική αίτηση, την οποία επεξεργάζονται οι υπάλληλοι του Τμήματος και σε συνεργασία με τον Προϊστάμενο απαντούν στο αίτημα του ενδιαφερόμενου εντός των προθεσμιών που ορίζει ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας. Αυτό συμβαίνει γιατί μετά την έκδοση της Απόφασης του 2019 δεν έχουν ζητηθεί στοιχεία από την αρμόδια Διεύθυνση που διαχειρίζεται το θέμα και δεν έχουμε κάποια σχετική ενημέρωση για το αν θα γίνει το προσεχές διάστημα επικαιροποίηση των συνόλων δεδομένων που διαθέτει το ΑΤΠΑΠΠ.

6. Μπορείτε να κάνετε μια συγκριτική ανάλυση εξέλιξης της διαδικασίας από πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 μέχρι και σήμερα;

Η αλήθεια είναι πως ο Νόμος 4305/2014 αποτέλεσε κομβικό σημείο για την εξέλιξη της διαδικασίας. Πριν την εφαρμογή του Νόμου, η παροχή στοιχείων ανοικτών συνόλων δεδομένων στον εκάστοτε ενδιαφερόμενο ήταν μία καθαρά γραφειοκρατική διαδικασία όπου ακολουθούνταν τα τυπικά βήματα μίας διοικητικής διαδικασίας (υποβολή αιτήματος, χρέωση κ.τ.λ.). Με την εφαρμογή του Νόμου και την ψηφιοποίηση της διαδικασίας, οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να αναζητήσουν τα σχετικά στοιχεία στον επίσημο ιστότοπο του ΥΠ.ΠΟ.Α. σε επεξεργάσιμη μορφή. Ωστόσο, οι καθυστερήσεις που παρατηρήθηκαν από το 2019 και μετά στην επικαιροποίηση δεν βοήθησαν στο να συνεχίσει η διαδικασία να υλοποιείται με τον συγκεκριμένο τρόπο και ξαναγυρίσαμε στην αρχική γραφειοκρατική διαδικασία που συνεχίζει να αντλεί πόρους, ανθρώπινους και οικονομικούς που θα μπορούσαν να είχαν εξοικονομηθεί.

7. Ποια η εφαρμογή του Ν. 4727/2020 στην Υπηρεσία; Ποια τα προβλήματα και οι δυσκολίες στην εφαρμογή;

Μέχρι στιγμής δεν έχει εφαρμοστεί ο Νόμος 4727/2020 και δεν έχουμε λάβει ενημέρωση σχετικά με το χρονοδιάγραμμα ενεργειών από μέρος μας. Σε κάθε περίπτωση επειδή δεν αποκλίνει ριζικά του Νόμου 4305/2014 σίγουρα το διάστημα προετοιμασίας θα είναι λιγότερο και θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε ταχύτερα και αποτελεσματικότερα λαμβάνοντας υπόψη και τις δυσκολίες προσδιορισμού των συνόλων δεδομένων του Τμήματος σε ανοικτά

και κλειστά καθώς ορισμένα εξ αυτών υπάγονται στις εξαιρέσεις των ως άνω νόμων για την άμυνα και την ασφάλεια.

8. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εφαρμογή του Ν. 4305/2014;

Ένα από τα ζητήματα που τέθηκαν κατά την εφαρμογή του Νόμου 4305/2014 είναι ποιες άδειες αντιστοιχούν σε ορισμένα από τα σύνολα δεδομένων του ΑΤΠΑΠΠ. Αν και οι εκπρόσωποι της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης παρείχαν ενημέρωση και την απαραίτητη πληροφόρηση, δεν αποφύγαμε δυσκολίες που παρουσιάζονται πάντα κατά την πρώτη εφαρμογή ενός νόμου. Η ιδιαιτερότητα των αντικειμένων του ΑΤΠΑΠΠ και η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού στο Τμήμα σε συνδυασμό με τα περιορισμένα χρονικά περιθώρια που είχαν δοθεί, δεν ευνόησαν για περαιτέρω διερεύνηση του ζητήματος και ενδεχομένως κάποιες κατηγορίες συνόλων δεδομένων να μην είχαν αντιστοιχηθεί σωστά. Επίσης, ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν ότι πολίτες που δεν ήταν εξοικειωμένοι με το διαδίκτυο συνέχιζαν να αιτούνται και να ζητούν τα στοιχεία εγγράφως παρά το γεγονός ότι ενημερώναμε πως η διαδικασία έχει αλλάξει. Απαιτήθηκε εύλογο χρονικό διάστημα για να κατανοήσουν πώς οι όποιες αλλαγές και η ψηφιοποίηση της διαδικασίας δεν έγινε απλά για μετακύληση του κόστους στον ενδιαφερόμενο αλλά για ταχύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στα δεδομένα.

9. Λάβατε ενημέρωση/καθοδήγηση για το εν λόγω ζήτημα; Αν ναι, από ποιους;

Λάβαμε ενημέρωση από εκπροσώπους της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και μάλιστα ετοιμάστηκε και σχετική εφαρμογή, η οποία αν και είχε αρκετές ελλείψεις βοήθησε στην καταγραφή των συνόλων δεδομένων. Επίσης, επειδή αντίστοιχα Τμήματα, Παλαικής Άμυνας και Πολιτικής Προστασίας υπάρχουν σε όλα τα Υπουργεία με κοινές αρμοδιότητες και αντικείμενα εργασιών, ζητήσαμε πληροφόρηση και συνεργαστήκαμε με αντίστοιχα Τμήματα άλλων Υπουργείων προκειμένου να κατηγοριοποιήσουμε καλύτερα τις κατηγορίες συνόλων δεδομένων του Τμήματος λαμβάνοντας υπόψη φυσικά τις ιδιαιτερότητες του ΥΠ.ΠΟ.Α.

10. Ποια η αποτίμησή σας για την εφαρμογή του Νόμου 4727/2020 στην Υπηρεσία σας; Τι προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί;

Μέχρι στιγμής δεν έχει εφαρμοστεί ο ως άνω Νόμος στην Υπηρεσία. Ωστόσο, η προηγούμενη εμπειρία εφαρμογής του Νόμου 4305/2014 δείχνει ότι για να αντιμετωπιστούν καθυστερήσεις και να περιοριστούν δυσκολίες στην κατηγοριοποίηση θα πρέπει να ετοιμαστεί κάποιο εγχειρίδιο με συχνές ερωτήσεις – απαντήσεις λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι Υπηρεσίες τόσο στην καταχώρηση των στοιχείων όσο και στην κατηγοριοποίησή τους. Επίσης, θα μπορούσε να γίνει ένα σεμινάριο από το ΕΚΔΔΑ για αυτοτελείς Υπηρεσίες όπως το ΑΤΠΑΠΠ που οι αρμοδιότητές τους έχουν οριζόντιο χαρακτήρα και ομοειδή αντικείμενα σε όλα τα Υπουργεία ώστε η όποια κατάταξη και κατηγοριοποίηση να είναι ίδια και να αποφεύγονται διαφοροποιήσεις που και ορθές δεν είναι και δυσκολεύουν την ομαδοποίηση των συνόλων δεδομένων της Δημόσιας Διοίκησης.

11. Παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες τα σύνολα δεδομένων της Υπηρεσίας σας; Αν ναι, ποιες;

Ναι, παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες, καθώς το ΑΤ-ΠΑΠΠ έχει ευρεία διαβάθμιση στο είδος των συνόλων δεδομένων που χειρίζεται και ορισμένα από αυτά εμπίπτουν στο πεδίο των εξαιρέσεων του Νόμου. Το ΑΤΠΑΠΠ χειρίζεται ανοικτά σύνολα δεδομένων που αφορούν κυρίως θέματα της Πολιτικής Προστασίας, τα οποία όμως εμπίπτουν σε εξαιρέσεις και του αρχαιολογικού νόμου ειδικότερα, όταν αφορούν ζητήματα ασφάλειας αρχαιολογικών μουσείων και χώρων της επικράτειας και προσωπικά δεδομένα υπαλλήλων. Επίσης, υπάρχει και μία ευρεία κατηγορία συνόλων δεδομένων που είναι απόρρητα και κλειστά και αφορούν ζητήματα της Παλαικής Άμυνας. Συμπερασματικά, τα σύνολα του ΑΤΠΑΠΠ δεν είναι εύκολο να κατηγοριοποιηθούν και χρειάστηκε κόπος και χρόνος για να βρεθούν οι λεπτές ισορροπίες ανοιχτότητας των συνόλων δεδομένων και μη υπέρβασης των περιορισμών που θέτει τόσο ο αρχαιολογικός νόμος όσο και η νομοθεσία για τα ανοιχτά δεδομένα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4

Υπάλληλος της Διεύθυνσης Προμηθειών, Υποδομών και Απαλλοτριώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του κλάδου ΔΕ Διοικητικών– Γραμματέων με βαθμό Α΄

1. Ποια σύνολα δεδομένων διαχειριζόταν η Υπηρεσία στην οποία ανήκατε κατά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ;

Η Διεύθυνση Προμηθειών, Υποδομών και Απαλλοτριώσεων διαθέτει πολλά σύνολα δεδομένων, ανοικτά και μη που προκύπτουν από τις αρμοδιότητες της σύμφωνα με τον Οργανισμό του ΥΠ.ΠΟ.Α. Τα πιο σημαντικά εξ αυτών είναι:

- ◆ Τα ακίνητα ιδιοκτησίας του ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Τα ακίνητα που έχουν παραχωρηθεί στο ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Τα ακίνητα που έχει αγοράσει το ΥΠ.ΠΟ.Α. με τη διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης
- ◆ Τα ακίνητα που έχει αγοράσει το ΥΠ.ΠΟ.Α. με τη διαδικασία της απευθείας αγοράς
- ◆ Τα ακίνητα που έχει παραχωρήσει το ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Οι δωρεές ακινήτων στο ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Τα ακίνητα που εκκρεμούν προς εγγραφή στο Εθνικό Κτηματολόγιο
- ◆ Τα ακίνητα που έχουν εγγραφεί στο Εθνικό Κτηματολόγιο
- ◆ Οι ετήσιες προμήθειες του ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Ο τεχνικός εξοπλισμός του ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Οι προμηθευτές του ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Τα τιμολόγια που εκδίδει το ΥΠ.ΠΟ.Α. ανά έτος
- ◆ Οι πρόχειροι διαγωνισμοί που υλοποιεί το ΥΠ.ΠΟ.Α. ανά έτος
- ◆ Οι ανοικτοί διαγωνισμοί που υλοποιεί το ΥΠ.ΠΟ.Α. ανά έτος
- ◆ Τα αυτοκίνητα που διαθέτει το ΥΠ.ΠΟ.Α.
- ◆ Οι απευθείας αναθέσεις του ΥΠ.ΠΟ.Α. ανά έτος
- ◆ Οι συμφωνίες πλαίσιο που υλοποιεί το ΥΠ.ΠΟ.Α. ανά έτος
- ◆ Οι Επιτροπές που συγκροτούνται ανά έτος
- ◆ Οι ετήσιες συνδρομές του Υπουργείου για κάλυψη λειτουργικών αναγκών

2. Πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ, υπήρχαν αιτήματα για παροχή συνόλων δεδομένων (με τη μορφή εγγράφων, πληροφοριών κτλ) από πολίτες, εταιρίες και γενικά ενδιαφερόμενους; Ποιοι ενδιαφερόμενοι απευθυνόταν σε εσάς και για τι είδους δεδομένα;

Στην Διεύθυνση απευθύνονταν προμηθευτές που με αιτήσεις τους ζητούσαν πληροφορίες για άλλους προμηθευτές, για διαγωνισμούς ή απευθείας αναθέσεις και για τις προμήθειες του ΥΠ.ΠΟ.Α. Ιδιοκτήτες ακινήτων που ζητούσαν πληροφορίες για ακίνητα τους προς απαλλοτρίωση ή για όμορα ακίνητα που βρίσκονταν στη διαδικασία απαλλοτρίωσης. Έγγραφα για παροχή πληροφοριών λάμβανε η Υπηρεσία και από άλλα Υπουργεία και Κτηματικές Υπηρεσίες που ζητούσαν πληροφορίες για ακίνητα του Υπουργείου. Επίσης, δικηγόροι που ζητούσαν με γραπτά αιτήματά τους πληροφορίες και δεδομένα εκπροσωπώντας τους πελάτες τους.

3. Ποιος ήταν ο ρόλος της Υπηρεσίας σας στην εφαρμογή του Ν.4305/2014 στο ΥΠΠΟΑ και ποια η δική σας συνεισφορά;

Η υπηρεσία μου, όπως και όλες οι Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ήταν υποχρεωμένη να εφαρμόσει το νόμο 4305/2014, σύμφωνα με τις οδηγίες που λάμβανε. Συγκεκριμένα, όφειλε να προβεί σε καταγραφή των συνόλων δεδομένων της, καταχώρησή τους στην εφαρμογή που είχε αναπτύξει η ΔΗΔ και ορισμό των αδειοδοτήσεων, ώστε να προκύψει αυτόματα η κατηγοριοποίηση από την εφαρμογή.

Η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών στην οποία ανήκω, όρισε 2 άτομα ως σημεία επαφής με τις Υπηρεσίες της και ένα εξ αυτών ήμουν εγώ. Αποτελούσαμε μέλη της ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, υπεύθυνα για τα ανοικτά δεδομένα στη Γενική μας Διεύθυνση. Συμμετείχαμε στις ενημερώσεις που γίνονταν από το αρμόδιο Υπουργείο (πρώην ΥΔΜΗΔ) και παρείχα καθοδήγηση στις Υπηρεσίες της ΓΔΟΥ.

4. Ποιες αλλαγές σημειώθηκαν μετά την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, όσον αφορά στη διαδικασία παροχής πληροφοριών της Υπηρεσίας σας σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Τόσο το 2016, όσο και το 2019 που εκδόθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού αποφάσεις για τα σύνολα δεδομένων που κατέχει και διαχειρίζεται απλοποιήθηκε σημαντικά η διαδικασία παροχής πληροφοριών στους ενδιαφερόμενους εκτός ΥΠΠΟΑ και γενικά μειώθηκε ο αριθμός των αιτήσεων (με οποιονδήποτε τρόπο). Οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν

να αναζητήσουν το σύνολο το οποίο επιθυμούσαν στην απόφαση, να δουν την κατηγορία στην οποία ανήκει και αναλόγως να το αναζητήσουν. Αυτό σημαίνει ότι, αν το σύνολο άνηκε στην κατηγορία ανοικτό και μηχαναγνώσιμο, το περιεχόμενό του ήταν αναρτημένο στην Πύλη Ανοικτών Δεδομένων. Δεν υπήρχε λόγος επικοινωνίας με εμάς. Για τα σύνολα των άλλων κατηγοριών αναφέρονταν στην απόφαση οι αδειοδοτήσεις, ο τρόπος αίτησης προς εμάς ή η αδυναμία παροχής τους και ο λόγος (κλειστά σύνολα).

5. Ποια είναι η διαδικασία που εφαρμόζεται από την Υπηρεσία σας την τρέχουσα περίοδο για την παροχή πληροφοριών που αφορούν στα σύνολα δεδομένων σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εκτός ΥΠΠΟΑ;

Στην τρέχουσα περίοδο και δεδομένου ότι δεν υπάρχει πρόσφατη απόφαση καθορισμού των συνόλων δεδομένων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, επιστρέψαμε στην αρχική διαδικασία. Ο ενδιαφερόμενος, είτε με αίτηση, είτε με e-mail μας γνωστοποιεί την επιθυμία του για παροχή κάποιας πληροφορίας και ακολουθεί μια ενδεχομένως και χρονοβόρα επικοινωνία προκειμένου να προσδιοριστεί με ακρίβεια το σύνολο που επιθυμεί και ο λόγος, να οριστούν οι προϋποθέσεις παροχής ή η αδυναμία. Αυτό είναι το πιο δύσκολο σημείο, καθώς αρκετά από τα σύνολα δεδομένων μας είναι κλειστά και αυτό δεν μπορεί να γίνει κατανοητό και σεβαστό από τους ενδιαφερόμενους, ειδικά όταν δεν μπορούν να αποδείξουν ότι έχουν έννομο συμφέρον.

6. Μπορείτε να κάνετε μια συγκριτική ανάλυση εξέλιξης της διαδικασίας από πριν την εφαρμογή του Ν. 4305/2014 μέχρι και σήμερα;

Από όσα προαναφέρθηκαν, νομίζω είναι φανερό ότι η εφαρμογή του νόμου 4305/2014 απλοποίησε αρκετά τις διαδικασίες παροχής πληροφοριών εκτός ΥΠΠΟΑ. Οι ενδιαφερόμενοι δεν χρειάζονταν να έρχονται σε επαφή με τις Υπηρεσίες, παρά μόνο αν έτσι οριζόταν στην απόφαση. Επίσης, πλέον ήταν στοχευμένες οι αιτήσεις... ανέφεραν ακόμα και τον τίτλο του συνόλου. Δυστυχώς, δεδομένου ότι δεν συνεχίστηκε η έκδοση αποφάσεων, επιστρέψαμε στην παλιά διαδικασία.

7. Ποια η εφαρμογή του Ν. 4727/2020 στην Υπηρεσία; Ποια τα προβλήματα και οι δυσκολίες στην εφαρμογή;

Δεν γνωρίζω αν έχει εφαρμοστεί ο νέος νόμος για τα ανοικτά δεδομένα, καθώς δεν υπήρχε πληροφόρηση για αυτόν. Σίγουρα, όμως, μέχρι και σήμερα 21/12/2021 δεν έχει εκδοθεί απόφαση για τον καθορισμό των συνόλων δεδομένων του ΥΠΠΟΑ για το 2021.

8. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εφαρμογή του Ν. 4305/2014;

Ο προσδιορισμός των συνόλων δεδομένων και ο καθορισμός των όρων παροχής είναι δύσκολη διαδικασία, χρονοβόρα και απαιτεί γνώσεις, τόσο του αντικειμένου της Υπηρεσίας, όσο και της νομοθεσίας. Δεδομένου ότι οι προθεσμίες που δόθηκαν ήταν ασφυκτικές και ότι ο φόρτος εργασίας της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών είναι υψηλός, η διεκπεραίωση της συγκεκριμένης διαδικασίας ήταν ένας άθλος.

9. Λάβατε ενημέρωση/καθοδήγηση για το εν λόγω ζήτημα; Αν ναι, από ποιους;

Υπήρχε συνεχής καθοδήγηση από το αρμόδιο Υπουργείο (ΥΔΜΗΔ) προς την ΟΔΕ ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ. Η ΟΔΕ με τη σειρά της, σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υποθέσεων και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ενημέρωνε συνεχώς τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ και παρείχε καθοδήγηση. Επίσης, τα μέλη της ΟΔΕ που ανήκαν στη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης παρείχαν τεχνική υποστήριξη για την καταγραφή των συνόλων στην εφαρμογή. Γενικά, υπήρχε πολύ καλή συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων, με αποτέλεσμα η διαδικασία να αποδίδει.

10. Ποια η αποτίμηση σας για την εφαρμογή του Νόμου στην Υπηρεσία σας; Τι προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί;

Η εφαρμογή του νόμου 4305/ 2014 κατά την γνώμη μου είχε θετική επίδραση στη λειτουργία της Υπηρεσίας. Απλοποίησε τις διαδικασίες παροχής πληροφορίας προς τα έξω, αλλά συνέβαλε και εσωτερικά στην καλύτερη οργάνωσή της. Ο προσδιορισμός των συνόλων δεδομένων και ο καθορισμός των όρων παροχής τους, διευκόλυνε καταρχάς τις εσωτερικές διαδικασίες της Υπηρεσίας. Η Υπηρεσία τακτοποιεί στην πράξη τις πληροφορίες της και τις γνωστοποιεί πρώτα στους υπαλλήλους της και στη συνέχεια εκτός αυτής. Διευκολύνεται και η επικοινωνία των Υπηρεσιών εντός ΥΠΠΟΑ ή εντός δημοσίου, εφόσον γνωρίζουμε και εμείς οι ίδιοι που να αναζητήσουμε συγκεκριμένη πληροφορία.

Προκειμένου να βελτιωθεί η διαδικασία θα ήταν απαραίτητο να μην παρουσιάζονται χρονικά κενά στην εφαρμογή του νόμου. Όταν ο νόμος εφαρμόζεται αμελλητί σε ετήσια βάση, οι υπάλληλοι, οι πολίτες, όλοι οι εμπλεκόμενοι εξοικειώνονται με την διαδικασία και μπορούν

να αναγνωρίσουν τα προβλήματα, να τα αντιμετωπίσουν και να βελτιώσουν έτσι την διαδικασία. Η βελτίωση μιας διαδικασίας απαιτεί ανατροφοδότηση, που μόνο η αδιάληπτη εφαρμογή της νομοθεσίας μπορεί να προσφέρει.

11. Παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες τα σύνολα δεδομένων της Υπηρεσίας σας; Αν ναι, ποιες;

Όπως αρκετές Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες στα σύνολα δεδομένων τους ομοίως και η Διεύθυνση Προμηθειών και Απαλλοτριώσεων έχει κάποιες ιδιαιτερότητες και δυσκολίες στην κατηγοριοποίηση. Λόγω του αντικειμένου της εμπίπτει στους περιορισμούς που θέτει η αρχαιολογική νομοθεσία και στο πλαίσιο προστασίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς υπάρχουν περιορισμοί στην προσβασιμότητα. Όσον αφορά το Τμήμα των Απαλλοτριώσεων πρόκειται για στοιχεία ακίνητης περιουσίας οπότε τίθενται περιορισμοί στο τι μπορεί να είναι ανοιχτό ως σύνολο δεδομένων και όσον αφορά το Τμήμα Προμηθειών τίθεται ζήτημα εμπορικού απορρήτου σχετικά με το ποια στοιχεία μπορούν να δημοσιοποιηθούν σχετικά με τις προμήθειες. Νομίζω ότι μέχρι σήμερα έχουν τηρηθεί οι λεπτές ισορροπίες χωρίς αυτό φυσικά να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ελλείψεις ή ανακολουθίες τις οποίες ευελπιστούμε να επιλύσουμε μελλοντικά και με την κατάλληλη καθοδήγηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ) ΓΙΑ
ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΑΝΟΙΧΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ**

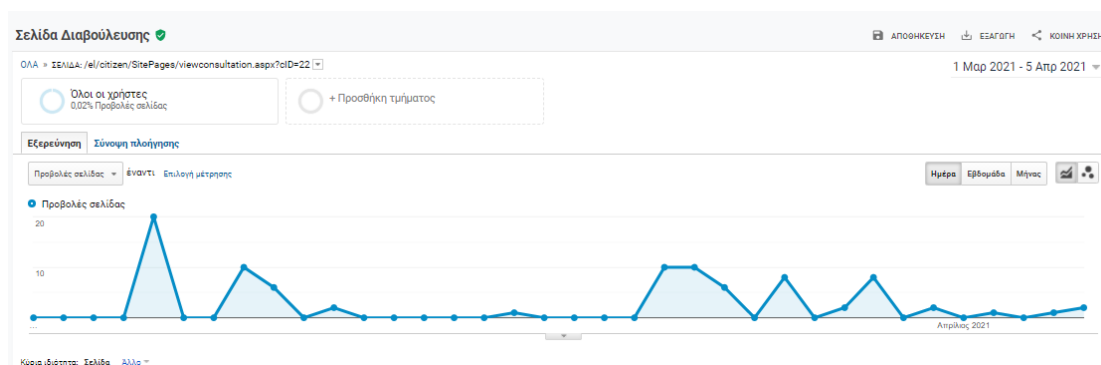
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Περίληψη	3
2. Απαντήσεις ερωτηματολογίου	4
Α) Στοιχεία ερωτώμενων	4
Β) Τι έχει μεγαλύτερη σημασία στην ανοιχτή διάθεση των συνόλων δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ.Α?	4
1. Πρόσβαση στην πληροφορία	4
2. Λογοδοσία	5
3. Τεχνολογία / Καινοτομία	6
4. Δημόσια Συμμετοχή	6
3. Συμπεράσματα	7
4. Προτάσεις	8

1. Περίληψη

Η ανοιχτή δημόσια διαβούλευση για τον καθορισμό των συνόλων δεδομένων που θα διατεθούν ανοιχτά πραγματοποιήθηκε το διάστημα 05/03/2021 με 05/04/2021 και αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα: <https://www.culture.gov.gr/el/citizen/SitePages/consultations.aspx> στις 05/03/2021. Λόγω της χαμηλής συμμετοχής στη διαβούλευση, έγινε και ανάρτηση του ερωτηματολογίου στις “Ανακοινώσεις” του κόμβου του Υπουργείου στην ιστοσελίδα: https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view_announcement.aspx?nID=4444. Σε γενικές γραμμές αν και η ιστοσελίδα της διαβούλευσης είχε συνολικά 89 προβολές (σύμφωνα με στοιχεία από το Google Analytics, όπως φαίνεται στην *Εικόνα 1*) ελήφθησαν πολύ λιγότερες απαντήσεις στο email address που ήταν καθορισμένο να δέχεται τις απαντήσεις της διαβούλευσης: opendata_yppoa@culture.gr με συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο.

Εικόνα 1: Προβολές Ιστοσελίδας Διαβούλευσης

Αυτό το φαινόμενο οφείλετε στους παρακάτω πιθανούς λόγους:

Α) Οι χρήστες που επισκέφθηκαν την ιστοσελίδα της διαβούλευσης δεν είχαν αρκετό ενδιαφέρον για τα Ανοιχτά Δεδομένα στον τομέα του Πολιτισμού (μη στοχευμένο target Group),

Β) Η διαβούλευση δεν έλαβε ικανοποιητική προβολή / διαφήμιση ώστε να κεντρίσει το ενδιαφέρον σε στοχευμένο κοινό,

Γ) Η συγκεκριμένη διαβούλευση δεν είχε τη μορφή διαδραστικών ερωταπαντήσεων, αλλά ο χρήστης έπρεπε να κατεβάσει το αρχείο στη συσκευή του, και αφού συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο να το αποστείλει σε συγκεκριμένο email address. Η μορφή τέτοιου είδους διαβούλευσης είναι λιγότερο δημοφιλής, καθώς απαιτεί περισσότερες ενέργειες να πραγματοποιηθούν από τον χρήστη. Οι λόγοι που οδήγησαν στην απόφαση της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης να διεξαγάγει τέτοιου είδους διαβούλευση είναι κυρίως τεχνικής φύσεως.

2. Απαντήσεις ερωτηματολογίου

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται συνοπτικά οι απαντήσεις που στάλθηκαν από τους συμμετέχοντες στη διαβούλευση.

Α) Στοιχεία ερωτώμενων

Φύλλο (Συμπληρώστε με Χ)				Άνδρας	Γυναίκα
				3	1
Επάγγελμα (Συμπληρώστε με <i>Ναι</i> ή <i>ελεύθερο κείμενο</i> κάτω από την επιλογή σας)					
Φοιτητής	Δημόσιος Υπάλληλος	Ιδιωτικός Υπάλληλος	Άλλο		
0	2	1	1		
Ηλικία (Συμπληρώστε με <i>Ναι</i> στο κουτάκι δίπλα από την επιλογή σας)					
α) 18-25				0	
β) 26-35				0	
γ) 36-45				1	
δ) 46-55				2	
ε) 56-65				1	
ζ) 66-75				0	
θ) 76-85				0	

Β) Τι έχει μεγαλύτερη σημασία στην ανοιχτή διάθεση των συνόλων δεδομένων του

ΥΠ.ΠΟ.Α?

A) η πρόσβαση στην πληροφορία	3
B) η Λογοδοσία	2
Γ) η Τεχνολογία και η Καινοτομία	3
Δ) η Δημόσια Συμμετοχή	3

1. Πρόσβαση στην πληροφορία

Ι) Μουσεία/Χώροι πολιτισμικού ενδιαφέροντος: Ποιος/Ποιοι τομείς σας ενδιαφέρουν περισσότερο όσον αφορά την πρόσβαση στην πληροφορία

A) Γεωχωρική πληροφορία (δηλ. πληροφορίες σχετικά με την τοποθεσία/τις συντεταγμένες των χώρων πολιτισμικού ενδιαφέροντος)	3
B) Ωράρια Λειτουργίας χώρων πολιτισμικού ενδιαφέροντος	1
Γ) Τιμές Εισιτηρίων	1
Δ) Εκπαιδευτικά Προγράμματα	3
Ε) Εκδηλώσεις / Εκθέσεις / Φεστιβάλ	4
Ζ) Ψηφιοποίηση Συλλογών	3
Η) Άλλο που δεν αναφέρεται παρακαλούμε περιγράψτε	

II) Σύγχρονος Πολιτισμός: Ποιες πληροφορίες είναι σημαντικές κατά την γνώμη σας

A) Δράσεις /Εκδηλώσεις / Προγράμματα	4
B) Εκπαιδευτικά Ιδρύματα / Εκπαιδευτικά Προγράμματα	3
Γ) Πολιτιστικά Ντοκιμαντέρ	3
Δ) Απονομές Βραβείων (Λογοτεχνικών/Κινηματογραφικών/κ.α)	1
Ε) Άλλο που δεν αναφέρεται παρακαλούμε περιγράψτε	

III) Αρχαιολογικοί Χώροι / Μνημεία: Παρακαλώ περιγράψτε τι είδους πληροφορία θα ενίσχυε την πρόσβαση των ενδιαφερόμενων στην πληροφορία

- Σχετικά με ενημέρωση των επισκεπτών από ξεναγούς στους αρχαιολογικούς χώρους
- Δυνατότητα Εικονικών περιηγήσεων/ξεναγήσεων.
- Ελεύθερη πρόσβαση και δυνατότητα online διαμοιρασμού στοιχείων των συλλογών για την ευρύτερη διεθνή προβολή. Χρήση ελληνικών, αγγλικών και άλλων γλωσσών.

IV) Άλλες πληροφορίες που θα ενίσχυαν την πρόσβαση στην πληροφορία και δεν αναφέρονται παραπάνω

- Ψηφιακό, ενιαίο, εισιτήριο Αρχαιολογικών Μνημείων και Μουσείων.
- Newsletter από τους φορείς, ενίσχυση των social media.

2. Λογοδοσία

Παρακαλούμε επιλέξτε ποια στοιχεία θα ενίσχυαν την εμπιστοσύνη των πολιτών στο Δημόσιο Τομέα όσον αφορά την ανοιχτή διακυβέρνηση του Υπ.ΠΟ.Α (μπορείτε να απαντήσετε με *Ναι* σε πάνω από μία επιλογές)

I) Στατιστικά Στοιχεία Επισκεψιμότητας σε:

A) Μουσεία / Αρχαιολογικούς χώρους/ Μνημεία	4
B) Κινηματογράφους / Θέατρα	2
Γ) Άλλο, παρακαλούμε διευκρινίστε:	
● Δυνατότητες δωρεάν επισκέψεων ή με συμβολικό αντίτιμο στις οικονομικά ευπαθείς κοινωνικές ομάδες	

II) Στατιστικά Στοιχεία σχετικά με:

A) Παραβιάσεις Πνευματικής Ιδιοκτησίας	3
B) Κινηματογραφήσεις σε χώρους πολιτισμικού ενδιαφέροντος	3
Γ) Σε συντηρήσεις Αρχαιοτήτων / Εργασίες σε Μνημεία	3
Δ) Σε Μελέτες / Ανασκαφές	2
Ε) Άδειες Εισόδου	2
Ζ) Απαλλοτριώσεις	2
Η) Χορηγίες / Δωρεές	2
Θ) Δημοπρατήσεις	1
I) Έργα συγχρηματοδοτούμενα από ΕΣΠΑ	2
Κ) Άλλο, παρακαλούμε διευκρινίστε:	

3) Τεχνολογία / Καινοτομία

Ποια στοιχεία κατά την άποψή σας έχουν μεγαλύτερη σημασία στην ανάπτυξη τεχνολογιών πληροφορικής (π.χ. ανάπτυξη εφαρμογών android/IOS) και στην προαγωγή της καινοτομίας

A) Ο Μορφότυπος / η Μηχαναγνωσιμότητα της πληροφορίας (π.χ. csv, json)	2
B) Οι ψηφιοποιήσεις των Συλλογών	3
Γ) Η Γεωχωρική πληροφορία των χώρων πολιτισμικού ενδιαφέροντος	3
Δ) Άλλο, παρακαλούμε διευκρινίστε σε ελεύθερο κείμενο	
● Η προσφορά της πληροφορίας στο ευρύ κοινό με τρόπο απλό και κατανοητό.	

4) Δημόσια Συμμετοχή

Κατά την άποψή σας, ποια πληροφορία θα μπορούσε να ενδυναμώσει την δημόσια συμμετοχή στον πολιτισμό όσον αφορά την Ανοιχτή Διακυβέρνηση;

Παρακαλούμε αναφέρεται σε ελεύθερο κείμενο:

● Ανοιχτός σε δεδομένα ο χώρος του πολιτισμού χρειάζεται όσο ποτέ η διαφάνεια του πολιτισμού και ειδικά του ηθικού πολιτισμού● Δυνατότητες παρεμβάσεων και προτάσεων● Ανοιχτές προσκλήσεις, δρώμενα στο δημόσιο χώρο, χρήση νέων τεχνολογιών, χρήση κοινωνικών δικτύων, προσέγγιση νεανικού κοινού.

Γ) Προηγούμενη Χρήση

Χρησιμοποιήσατε στο παρελθόν κάποιο Σύνολο Δεδομένων, όπως είναι αναρτημένα στο http://archive.data.gov.gr/organization/γρροα (Τσεκάρετε με X)				Ναι	Όχι
Συχνότητα πρόσβασης στην παραπάνω πληροφορία (Τσεκάρετε με X κάτω από την επιλογή σας)					3
Ποτέ	Σπάνια	Συχνά	Αρκετά Συχνά		
1	1				
Έχετε μείνει ευχαριστημένος από την ποιότητα / περιεχόμενο της παραπάνω πληροφορίας?				Ναι	Όχι
Σε περίπτωση που δεν μείνατε ευχαριστημένοι παρακαλούμε αναφέρεται τους λόγους				2	
● Οργάνωση υλικού					
Προτάσεις Βελτίωσης					
● Δομή σελίδας, δυνατότητα εγγραφής ενδιαφερόμενων, ειδοποιήσεις για προσθήκη περιεχομένου, newsletter, social media					

3. Συμπεράσματα

Είναι προφανές ότι το δείγμα απαντήσεων από τη διαβούλευση ήταν πολύ μικρό, και δεν είναι αντιπροσωπευτικό ώστε να διεξαχθούν συμπεράσματα.

Ωστόσο είναι χαρακτηριστικό ότι, από τους συμμετέχοντες στη διαβούλευση, γίνεται λόγος για:

- Την δυνατότητα εικονικών περιηγήσεων/ξεναγήσεων.
- Τη δημιουργία ενός Ψηφιακού και ενιαίου εισιτηρίου για Αρχαιολογικά Μνημεία και Μουσεία .
- Την ανοιχτότητα της πληροφορίας, την ελεύθερη πρόσβαση και δυνατότητα online διαμοιρασμού στοιχείων των συλλογών για την ευρύτερη διεθνή προβολή. Επίσης γίνεται λόγος για τη χρήση ελληνικών, αγγλικών και άλλων γλωσσών.

Επομένως είναι σημαντικό να γίνει ευρέως γνωστό μέσω της ανοιχτής διάθεσης συνόλων δεδομένων ποιες εφαρμογές εικονικών περιηγήσεων είναι διαθέσιμες (για παράδειγμα εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (AR) για το Μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας ή το έργο “ProxiTour, Πλατφόρμα Εξατομικευμένης Περιήγησης” που αφορά τα Μουσεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων) καθώς επίσης και το πώς και με ποια μορφή (iOS, android, desktop) μπορούν οι χρήστες να έχουν πρόσβαση σε αυτά.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά το ηλεκτρονικό / ψηφιακό εισιτήριο, υπάρχει ήδη εφαρμογή μέσω της ιστοσελίδας του ΥΠΠΟΑ <https://www.culture.gov.gr/el/SitePages/default.aspx> διαθέσιμος σύνδεσμος για το ηλεκτρονικό σύστημα εισιτηρίων <https://etickets.tap.gr/> όπου συμμετέχουν Μουσεία και Μνημεία σε Αττική, Κρήτη και Πελοπόννησο.

Σχετικά με το σχόλιο για την ελεύθερη πρόσβαση της πληροφορίας, το on line sharing στοιχείων συλλογών για την ευρύτερη διεθνή προβολή λογικά αναφέρεται από τη μία στον εμπλουτισμό των ψηφιοποιήσεων των συλλογών πολιτιστικής κληρονομιάς και από την άλλη στη διάθεση τους για διεθνή προβολή (δηλαδή στην αδειοδότηση όσον αφορά τη χρήση του ψηφιοποιημένου υλικού) και τη μετάφραση του σε άλλες γλώσσες. Ίσως σε αυτό τον τομέα να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στατιστικά στοιχεία και KPIs από τις πιο δημοφιλείς ιστοσελίδες του Υπουργείου ως προς τις χώρες προέλευσης των χρηστών (μέσω του Google Analytics).

Όσον αφορά τον τομέα της **Τεχνολογίας/Καινοτομίας** στα πρόσθετα σχόλια διατυπώθηκε “*Η προσφορά της πληροφορίας στο ευρύ κοινό με τρόπο απλό και κατανοητό*”. Επιπλέον όπως φαίνεται δεν ενδιαφέρει τόσο ο μορφότυπος της πληροφορίας , όσο το ίδιο το περιεχόμενο και η ευκολία χρήσης του.

Τέλος, για τη «**Δημόσια Συμμετοχή**» όπως φαίνεται παραπάνω, σημαντική θεωρείται η δυνατότητα των πολιτών να υποβάλλουν προτάσεις και να κάνουν παρεμβάσεις, ενώ αναφέρεται και η δυναμική προσέγγιση νεανικού κοινού. Ίσως θα ήταν χρήσιμο να υπάρξει μία πλατφόρμα τύπου «*know your customer (KYC)*», όπου οι επισκέπτες των χώρων πολιτισμικού ενδιαφέροντος (φυσικών ή virtual) θα έχουν τη δυνατότητα (με τη συγκατάθεσή τους) να απαντούν σε ερωτήσεις σχετικά με τις εκθέσεις και να υποβάλουν δικές τους προτάσεις για μελλοντικές εκθέσεις και συλλογές (είτε μέσω εφαρμογής σκαναροντας κάποιο QR code στη συσκευή τους), είτε μέσω χρήσης υπολογιστικών μηχανημάτων στους επισκέψιμους χώρους πολιτισμού. Όλη η πληροφορία που θα μπορούσε να συλλεχθεί, θα μπορούσε, με την

κατάλληλη επεξεργασία, να δράσει συμβουλευτικά για Μουσεία, πινακοθήκες , γκαλερί κτλ (ίσως και με τη χρήση κάποιου είδους Τεχνητής Νοημοσύνης στο μέλλον).

Αν και η χρήση στο παρελθόν των ανοιχτών δεδομένων από το Δημόσιο Αποθετήριο Δεδομένων (data.gov.gr) των συμμετεχόντων στη διαβούλευση είναι μικρή, ένας από τους λόγους δυσαρέσκειας είναι η οργάνωση του υλικού, γεγονός που θα διορθωθεί σε επόμενη Απόφαση διάθεσης Ανοιχτών δεδομένων από το ΥΠΠΟΑ (τομέα Πολιτισμού), με σχετική ομαδοποίηση των συνόλων δεδομένων.

4. Προτάσεις

Στις προτάσεις βελτίωσης, οι συμμετέχοντες στη διαβούλευση πρότειναν τη δυνατότητα εγγραφής των χρηστών στην ιστοσελίδα του Υπουργείου και τη δυνατότητα λήψης ειδοποιήσεων σε περίπτωση προσθήκης περιεχομένου ή τη δυνατότητα λήψης κάποιου newsletter.

Σε γενικές γραμμές, προτείνετε η διαβούλευση να διεξαχθεί εκ νέου σε ένα χρόνο (Μάρτιος 2022) για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, σε άλλη μορφή (διαδραστική) και με μεγαλύτερη προβολή στα social media του Υπουργείου ώστε να έχει πιο ικανοποιητική συμμετοχή, με σκοπό να μπορέσουν να διεξαχθούν περισσότερα συμπεράσματα.